

Gustaf af Geijerstam

De gamla goda sagorna ånyo utgivna. Illustrerad. Andra delen

Ny upplaga. – Fröléen & Comp., Stockholm 1909.

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplaret tillhör Uppsala universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga begränsningar. Vid användning ber vi att du hänvisar till Uppsala universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

https://lb.se/författare/GeijerstamG/titlar/Sagorna2_1909/faksimil?om-boken

Permanent länk (URN):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb11317099-faksimil>

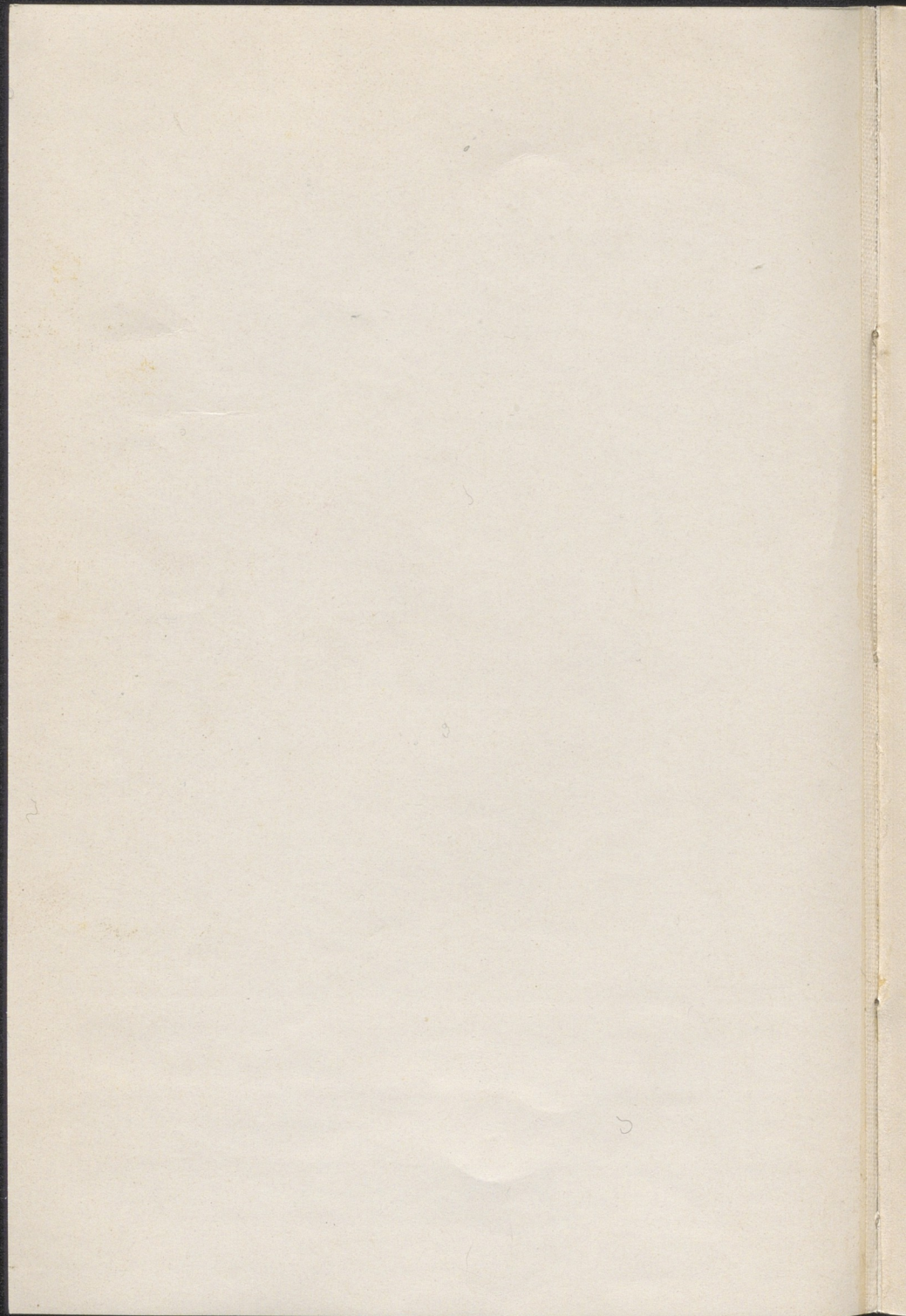
CENTRALTRYCKERIET, STHLM.

**DE GAMLA GODA
SAGORNA. ÄNYO AV.
UTGIVNA
GUSTAF AF GEJERSTAM**

STOCKHOLM
FRÖLÉN & COMP.

• ANDRA • DELEN •

PRIS 1 KR. 75 ÖRE

DE GAMLA GODA SAGORNA

ÅNYO UTGIVNA

AV

GUSTAF AF GEIJERSTAM

NY UPPLAGA

ILLUSTRERAD AV GÖSTA AF GEIJERSTAM

ANDRA DELEN

FRÖLÉEN & COMP., STOCKHOLM

DE CAMILA GODA
SAGORNA

ANNO 1810

AV

GUSTAF W. GEIJERSTAM

BY UPMÄTT

ILLUSTRERAD AV GUSTAF W. GEIJERSTAM

ANDRA DEL

TRYCKT HOS

P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG, STOCKHOLM 1909

DE GAMLA GODA SAGORNA

ANDRA DELEN

DE CAMILA GODA SACORNA

ANDREA ELLER

NEW YORK
THE UNIVERSITY OF THE SOUTH ALABAMA PRESS

Till denna boks nya läsare!

Från barnåren le alltid många goda minnen likt stjärnor på en vårhimmel mot en man. Men intet minne kommer med underligare och djupare stämning, än när man läser en gammal saga i en gammal bok, vari man en gång vänt bladen med gossefingrar, vilka darrade av längtansfull iver och inbillningens outsägliga lycka.

Jag kom en dag under den vinter, som nyss gått, att bläddra i en sådan bok och fann där sagor, vilka jag läst för mer än trettio år tillbaka. Jag fann, att jag kunde läsa om dessa med stort och oförfalskat nöje, om också detta nöje nu var av ett annat slag, än när jag första gången gladdes åt äventyrens ursprungliga friskhet. Och jag fann en sak till. Jag fann, att dessa gamla sagor, vilka jag under decennier icke läst, kom jag på ett särskilt sätt ihåg, erinrade mig under läsningen snart sagt varje detalj så levande, som man eljes endast gör med det bästa man upplevat. Detta gällde lika väl de storpoetiska sagorna: »Lycksålighetens ö» och »Lilla Rosa och Långa Leda», som de spännande äventyren i »De tre systrarnas krönika» eller de

utomordentligt roliga historierna om »Sankte Per och Broder Lustig», »Lunkentus» och den oförliknelige »Resepelle», som smorde sig med fläskpannkaka och piskade de förstenade hovmännen levande med sin förtrollade käpp.

Att dessa och många andra sagor med så skarpa konturer inristat sig i mitt minne, tycktes mig giva vid handen, att de måtte äga en alldeles särskild livskraft. Och jag tog mig för att samla dessa sagor — »de gamla goda sagorna» har jag kallat dem —, vilka en gång glatt mig själv och mina jämnåriga och blivit lästa högt eller berättade i barnkammaren på den tid, när man ännu måste avbryta läsningen för att snoppa talgljuset, emedan vecken växte för hög.

Jag överlämnar dem härmed ånyo till det unga släkte, som nu brukar komma till mamma och pappa och tigga om något roligt. Jag önskar dem alla samma glädje av dessa gamla sagor, som jag en gång haft själv. Kanske skall det bland dem också finnas en och annan, vilken om trettio år liksom utgivaren kan bläddra tillbaka i sagoboken och le ett gott löje vid upptäckten, att han eller hon ännu njuter av barnsagan.

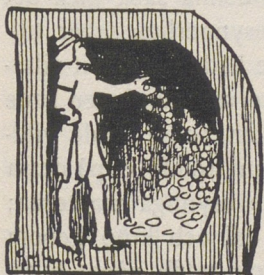
Gustaf af Geijerstam.

(1900.)

De tre systrarnas krönika.

I tre böcker.

FÖRSTA BOKEN.

et var en gång en rik greve, som förstört allt vad han ägde och hade. Han levde kungligt och höll alla dagar öppen taffel. För var och en, som hos honom avlade sitt besök, det måtte vara riddare eller vapendragare, tillställde han ett stort kalas, och ingen lämnade honom utan att hava blivit på det kostligaste undfägnad. Han älskade mycket brädspel och tärning; hans hov vimlade av riddare, löpare och hejdukar i de grannaste livréer, och i hans stallar frustade hundrade hästar. Det var därför icke underligt, att hans skatter togo en hastig ända. Han pantsatte det ena slottet efter det andra, bortsålde sina juveler och allt sitt silver, avskedade sina be-

tjänter och sköt sina jakthundar; av hela sin stora förmögenhet hade han ej mera kvar än ett gammalt slott i skogen, en dygdig gemål och tre undersköna döttrar. I detta slott levde han nu, övergiven av hela världen. Grevinnan och hennes döttrar fingo själva gå i köket, och emedan de ej fått lära sig att laga mat, så kunde de ej koka annat än potatis. Dessa tarvliga måltider fann pappa själv så klena, att han blev vresig och tvär och larmade i huset, så att väggarna gävo genljud därav. En vacker sommarmorgon nedtog han, driven av ledsnad, sitt jaktspjut från väggen och vandrade ut i skogen för att fälla något villebråd, på det att han en gång måtte kunna få sig en riktigt läcker måltid. Om denna skog gick det bland folket den sägen, att besynnerliga saker tilldrogo sig där. Mången vandrare hade där blivit vilseförd, och mången hade aldrig återvänt; antingen hade skogsandarna strypt honom, eller också hade vilddjuren sönderrivit honom. Greven trodde ej på dessa berättelser och ej heller på de osynliga makterna; han gick dristigt över berg och dal och kröp genom buskar och snår utan att lyckas träffa något byte. Uttröttad satte han sig under en hög ek för att spisa sin middag, som bestod av några kokta potatisar och litet salt, det enda förråd, som han hade i sin jaktväska.

Händelsevis upplyfte han sina ögon, och se, en stor björn kom framrusande ur buskarna. Den staccars greven blev helt förskräckt över denna anblick; fly kunde han icke, och till björnjakt var han alltför

illa utrustad. Han tog jaktspjutet i hand för att därmed försvara sig så gott han kunde. Odjuret var nu blott några steg ifrån honom och frambrummade helt tydligt dessa hotande ord: »Du rövare, som plundrat mitt honungsträd! För denna din förmäthenhet skall du plikta med ditt liv.» »Ack», bad greven, »ät för guds skull icke upp mig, herr björn, jag är icke alls lysten efter eder honung och är en ärlig riddersman. Är ni hungrig, så var så god och håll till godo med det lilla jag förmår!» Därpå uppdukade han alla sina potatisar på sin jaktväska och bjöd björnen mycket artigt. Men denne försmädde grevens taffel och fortfor att frambrumma denna hotelse: »Olycklige, för det priset må du ej inbilla dig, att du kan köpa ditt liv; lova mig genast din äldsta dotter Charlotta till hustru; varom inte äter jag genast upp dig.» I ångesten hade troligtvis greven lovat honom alla sina tre döttrar och sin gemål till på köpet; ty nöden har ingen lag. »Hon skall bli er, herr björn», sade greven, som började att repa mod. Likväl tillade han listigt, att det skedde med det villkor, att björnen enligt landets sed skulle lösa sin brud och föra henne hem i egen person. »Topp», mumlade björnen och räckte honom sin ludna svarta tass, »om sju dagar löser jag henne med två skäppor guld och för henne hem till min boning.» »Topp», sade greven. »En karl står vid sina ord och en käring vid sin påse.» Därpå skiljdes de åt som goda vänner.

Man förstår att en björn, som kan tala och handla lika förnuftigt som en människa, aldrig kan vara en

riktig björn utan måste vara förtrollad. Detta märkte greven ganska väl; därför trodde han sig genom list kunna narra sin ludna måg och så förskansa sig på sitt slott, att det bleve omöjligt för björnen att komma in, då han på den utsatta dagen ville avhämta sin brud. »Ehuruval», tänkte han för sig själv, »en förtrollad björn fått litet förnuft och talförmåga, så har han i alla fall samma egenskaper som en riktig björn. Han kan väl i all världen icke flyga som en fågel heller eller krypa in genom nyckelhålet, då rummet är läst.»

Följande dag berättade han för sin gemål och dotter det äventyr, som hade hänt honom i skogen. Fröken Charlotta dånade av förskräckelse, då hon hörde, att hon skulle förmälas med en otäck björn; modern vred händerna och jämrade sig, och systrarna darrade av ängslan. Men pappa själv gick ut och besåg slottets murar och gravar, undersökte om järnporten tog lås riktigt, uppdrog vindbryggan och tillbommade alla ingångar, uppsteg därpå i tornet och fann där en högvälvd och välmurad kammare; i denna instängde han fröken, som sönderrev sitt silkeslena hår och grät sina himmelsblå ögon röda.

Sex dagar hade förflutit, och den sjunde grydde redan, då ett förskräckligt buller hördes från skogen, som om hundturken varit i antågande. Piskor smällde, posthorn skallade, hästar slog med hovarna och hjulen dånade. En präktig statsvagn, omgiven av ryttare, kom från landsvägen och for mot slottsporten. Alla riglar rasslade, porten flög upp, vindbryggan

föll, och en ung prins, skön som dagen, steg ur vagnen, klädd i sammet och silkesbrokad. En guld-kedja slingrade sig tre varv omkring halsen jämte ett band av pärlor och diamanter, som voro så skinande, att de förbländade ögonen; och spännet, som fasthöll strutsfjädern, var värt ett hertigdöme. Hastigt som vinden ilade han vindeltrappan uppför upp i tornet, och ett ögonblick därefter darrade den förskräckta bruden i hans armar.

Bullret väckte greven ur hans morgonsömn; han öppnade fönstret, och då han fick se hästar och vagnar på borggården och sin dotter i en främmande mans armar, och då nu tåget begav sig av genom porten, klagade han jämmerligen: »Farväl, min dotter, farväl, du björnbrud!» Charlotta hörde sin faders röst och viftade med sin näsduk till avsked.

Föräldrarna voro förskräckta över sin dotters bortrövande och sågo bestörta på varandra. Mamma ville likväl icke tro sina ögon utan ansåg hela saken för bländverk och spökeri, tog nyckelknippan och sprang upp i tornet och öppnade dörren till rummet; men hon kunde ej finna det minsta spår efter sin dotter. Likväl låg på bordet en silvernyckel, som hon tog, och då hon händelsevis såg ut genom fönstret, varseblev hon ett tjockt moln av damm i öster och hörde brudskarans buller och bång ända bort vid skogen.

Bedrövad nedsteg hon från tornet, anlade sorgkläder, strödde aska på sitt huvud och grät i tre dagar och tre nätter. Fjärde dagen gick greven ut för att

en gång hämta frisk luft, och då han kom ned i förstugan, stod där en kista av ebenholts, väl tillbommad och tung att lyfta. Han anade lätt vad som låg i densamma. Grevinnan gav honom nyckeln, och han öppnade kistan; där fanns ganska riktigt två skäppor dukater. Han blev så glad över detta fynd, att han glömde all sin sorg, köpte hästar och falkar och vackra kläder åt sin gemål och sina sköna döttrar, stadde betjänter och började återigen att stata och kalasa, ända tills dukaterna alldeles bortsmälte. Då satte han sig i skuld, och fordringsägarna kommo hoptals och utplundrade huset rubb och stubb och lämnade honom ingenting mera i behåll än en gammal falk. Grevinnan och hennes döttrar fingo nu återigen börja på att skala potatis; men greven fördrev tiden med falkjakt. En dag, då han lät falken stiga, flög denne högt upp i luften och ville ej återvända till sin herres hand. Greven följde falkens flykt så gott han kunde över den vida slätten. Fågeln svävade mot den farliga skogen, vilken greven icke mera vågade beträda. Men plötsligt uppflög en stor örn ur skogen och förföljde falken, som så fort han blev varse sin överlägsna fiende pilsnabbt återvände till sin herre för att hos honom söka skydd. Men örnen sköt ned rakt på greven, slog den ena av sina väldiga klor i hans skuldra och sönderklöste med den andra den trogna falken. Den förskräckta greven sökte att med sitt spjut befria sig från det vredgade djuret; men örnen grep tag i jaktspjutet, sönderbröt det så lätt, som om det varit ett rör, och skrek med gäll röst

i hans öron: »Förmätne, varför oroar du mitt luftrike med din falkjakt? För denna din djärvhet skall du plikta med ditt liv.» På detta fågelns språk märkte greven genast, att han ej var att leka med. Likväl fattade han mod och sade: »Nå, nå, herr örn! Vad har jag gjort er för när? Min falk har ju fått plikta för sin förseelse; honom har ni redan sönderklöst; smörj er med honom.» »Nej», svarade örnen, »just i dag skulle det smaka skönt att få litet människokött, och du ser ganska fet och frodig ut.» »Förskona mig, herr örn!» utropade greven i förskräckelsen. »Jag ger er allt vad ni begär, blott ni skonar mitt liv.» »Jag tar dig på orden», sade rovfågeln; »du har två vackra döttrar, och jag behöver en hustru. Giv mig den ena, och jag löser henne med fyra skäppor guld. Om sju veckor hämtar jag min brud.» Härpå svingade odjuret sig upp i luften.

Då man är stadd i nöd, är man färdig att sälja allt. Då fadern såg, att handeln med döttrarna lönade sig så bra, så gav han sig snart tillfreds. Han kom denna gång hem vid ganska gott lynne och dolde sorgfälligt vad som passerat dels för att undvika sin gemåls förebråelser dels för att icke i förtid bedröva sin dotter. För syns skull klagade han över att han förlorat sin falk, som han föregav hava flugit bort. Fröken Sofia var den snällaste spinnerska i landet. Hon var också en skicklig väverska och var just nu sysselsatt att ur vävstolen utklippa en dräll, så fin som det finaste musslin, vilken hon blekte på gröngräset utanför slottet. Sex veckor och sex dagar

förflöto, utan att den sköna spinnerskan hade den minsta aning om sitt förestående öde. Sofia var vid glatt mod och trodde, att faderns tunga lynne kom sig av blodfullhet och brist på sysselsättning. Därför hoppade hon om morgonen på den bestämda dagen ut på gräsplanen och utbredde sitt linne, på det att morgondagen måtte uppmjuka det. Då hon uträttat sitt ärende och blickade omkring sig, fick hon se ett prydligt tåg av riddare och väpnare komma på vägen. Hon hade ännu icke hunnit göra sin toalett, varför hon gömde sig bakom en rosenbuske, som just nu stod i full blom, och tittade fram mellan bladen för att få se på det vackra tåget. Den skönaste riddaren, en ung smärt man, red rakt fram till busken och sade med mild stämma: »Dig söker jag, min älskade; ack, göm dig icke! Svinga dig upp bakom mig på hästen, du sköna örnbrud!» Sofia visste ej vad hon skulle tänka, då hon hörde detta tal. Den ståtliga riddaren behagade henne; men ordet örnbrud kom hennes blod att stelna i ådrorna. Hon nedsjönk i gräset, hennes sinnen omtöcknades, och då hon vaknade igen, befann hon sig i den bålde riddarens armar på väg till skogen.

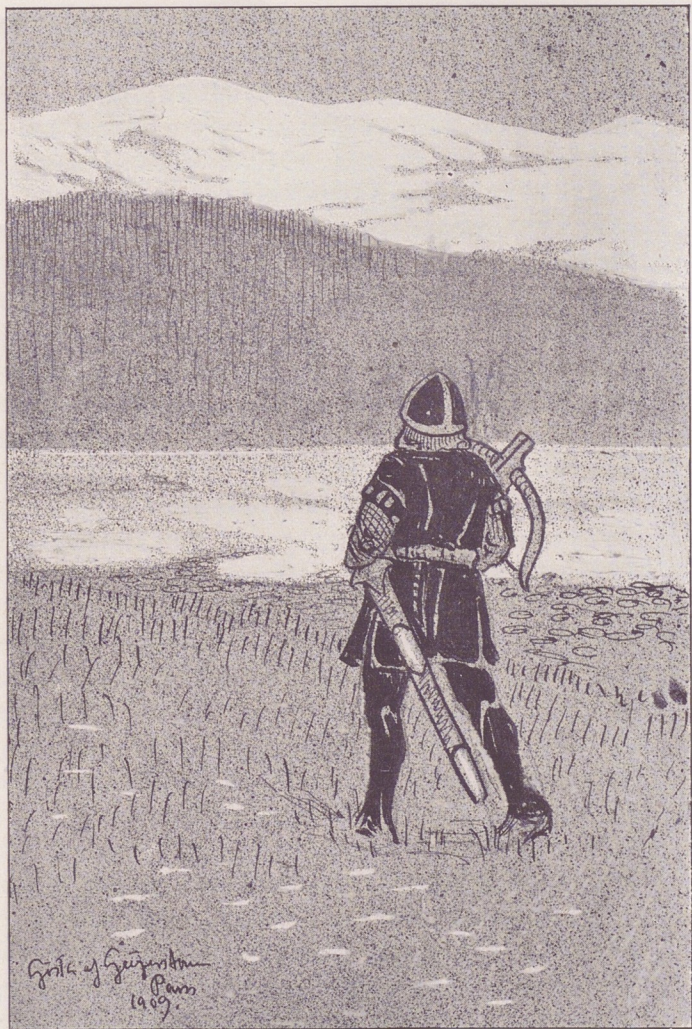
Mamma tillagade under tiden frukosten, och då Sofia saknades skickade hon den yngsta dottern att söka henne. Hon gick men kom icke tillbaka. Modern anade oråd och ville själv se, varför hennes dotter dröjde så länge. Även hon gick men kom icke tillbaka. Pappa märkte vad som hänt; hjärtat klappade häftigt i hans bröst. Han smög sig ut på

gräsplanen, varest modern och dottern ännu gingo omkring för att söka Sofia, och även han ropade efter henne, ehuru han ganska väl visste, att allt ropande och sökande var förgäves. Hans väg förde honom förbi en rosenbuske; där fick han se något blänka i gräset, och då han såg nogare efter var det två guldägg, lika tunga som fyra skäppor dukater. Nu kunde han icke längre underlåta att omtala förloppet för sin gemål. »Skändliga människohandlare!» utropade hon. »Du fader, som mördar dina egna barn! Du uppoffrar för en neslig vinning ditt eget kött och blod.» Greven, som eljest icke var särdeles våltalig, försvarade sig på bästa sätt och vis och undskyllde sig med den fara, varuti hans liv svävat. Men den tröstlösa modern upphörde icke att göra honom de bittraste förebråelser. Han valde därför den säkraste utvägen att få ett slut på allt gräl, nämligen att tiga, rullade helt makligt sina ägg framför sig och anlade för anständighetens skull tre dagars sorg men tänkte endast på huru han återigen skulle kunna begynna sitt förra levnadssätt.

Men inom kort stod glädjen åter igen högt i taket. Baler, tornerspel och andra präktiga fester omväxlade dagligen med varandra. Grevens yngsta dotter Lovisa var skön som en stjärna. Hon öppnade varje afton dansen med den segrande riddaren. De förnämsta grevar och riddare tävlade om hennes hand; men den sköna Lovisa valde så länge, tills de två guldäggen sammansmälte till hasselnötters storlek.

Greven var nu lika fattig som förut, torneringarna inställdes, riddarna försvunno, och slottet blev så ödsligt och tomt, som om det varit alldeles obebott. Greven strövade misslynt över fälten och skulle gärna hava kastat sig i ett nytt äventyr, såvida han icke fruktat för skogen.

En dag förföljde han en flock raphhöns så långt, att han kom helt nära den fasansfulla skogen; och ehuru väl han ej vågade sig dit in, gick han likväl utmed randen av densamma, tills han kom till en fiskdamm, som han aldrig förut varseblivit och i vars lugna vatten tusentals foreller summo. Han blev ytterst glad över denna upptäckt, och då dammens utseende ej gav den minsta anledning till misstanke, så skyndade han hem och band sig ett nät, och följande morgon stod han i god tid vid stranden med sitt fiskredskap i handen. Lyckligtvis fann han en liten båt liggande i vassen. Han hoppade uti, rodde muntert omkring på dammen och utkastade sitt nät. Hans fångst blev så rik, att båten ej förmådde bära mera, varför han högst förnöjd ilade mot stranden med sitt byte. Men ungefär ett stenkast ifrån stranden och just som båten var i sin bästa fart, stannade den plötsligen och stod orörlig, alldeles som om den stött på grund. Greven trodde också, att detta var förhållandet, varför han arbetade av alla krafter för att få den flott; men alla hans ansträngningar voro förgäves. Vattnet borttrann runt omkring; båten tycktes hänga på en klippa och höjde sig högt över vattenytan. Den oerfarna fiskaren blev ganska illa till mods.

En dag förföljde han en flock raphöns —

THE FARMER'S SON IN HIS FIELD

THE FARMER'S SON IN HIS FIELD

Och detta var också icke alls underligt; ty ehuru väl båten stod liksom fastspikad, så tycktes likväl stränderna utvidga sig åt alla sidor samt dammen antaga en sjös storlek. Vågorna började rulla och skumma, och med förfäran varseblev han, att en jättestor fisk bar både honom och båten på ryggen. Greven underkastade sig sitt öde och avvaktade ängsligt utgången. Plötsligt dök havsvidundret ned mot bottnen och båten blev flott igen; men ett ögonblick därefter visade det sig ånyo över vattnet, uppspärrade ett gap så stort som avgrundens portar, och ur det förfärliga svalget framdånade, liksom ur ett underjordiskt valv, följande tydliga ord:

»Djärva fiskare, vad företager du dig här? Du mördar mina undersåtar; för denna din djärvhet skall du plikta med ditt liv.» Greven var nu redan så förtrolig med dylika äventyr, att han visste, hur han skulle taga saken. Han återhämtade sig straxt ifrån sin första bestörtning, emedan han trodde, att fisken skulle låta tala förnuft med sig, och yttrade därför helt djärvt: »Herr Behemot, kränk ej gästfrihetens lagar utan förunna mig att hämta en gryta fisk från hans nådes fiskevatten; om ni ville göra mig den äran, så skulle kök och källare med allra största nöje stå eder öppna.» »Så goda vänner äro vi ännu ej», svarade odjuret. »Känner du icke den starkares rätt att uppäta den svagare? Du ville uppsluka mina undersåtar, och jag uppslukar dig!» Vid dessa ord uppspärrade den uppretade fisken sitt gap ännu förskräckligare, alldeles som om han skulle hava velat

uppsluka båt och karl med hull och hår. »Ack, skona, skona mitt liv, mäktiga Behemot! Ni ser, att jag är en alltför mager frukost för en så respektabel mage som er.» Den stora fisken tycktes besinna sig en stund. »Välan», sade han slutligen, »jag vet, att du har en ganska vacker dotter; lova mig henne till äkta, så vill jag skänka dig livet.» Då greven hörde, att fisken började tala ur den tonen, så försvann all hans fruktan. »Hon är till er tjänst», svarade han; »ni är en ganska aktningvärd måg, vilken ingen förständig fader skulle kunna neka sin dotter. Dock varmed löser ni er brud, enligt landets sed?» »Jag har», svarade fisken, »varken guld eller silver; men på djupet av denna sjö ligger en stor skatt av pärlmusslor; säg huru mycket du vill hava!» »Tre skäppor äkta pärlor äro väl icke för mycket för en vacker brud?» frågade greven. »Sagt och gjort!» sade fisken. »Om sju månader hämtar jag min utkorade!» Därpå slog han duktigt med stjärten och drev båten i land.

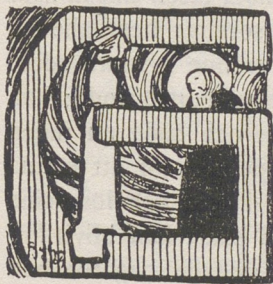
Greven hembar och lät koka sina foreller och smorde sig i allsköns ro. Under tiden fällde månen sex gånger horn, och greven hade nästan alldeles förgätit sitt äventyr. Men då månen sjunde gången började runda sitt silverhorn, begynte han ana oråd samt ansåg det vara bäst att hålla sig undan. Han företog därför en liten resa inåt landet. Samma dag, som månen stod i sitt fyller, kom en kavalkad av ryttare ridande i sporrsträck mot slottsporten. I sin bestörtning visste grevinnan ej, om hon skulle öppna eller icke; men då en välbekant riddare anmälde sig,

blev han insläppt. Han hade under grevens välmaktsdagar ofta bevistat kalaser och tornerspel samt brutit mången lans till den sköna Lovisas ära. Den goda grevinnan blygdes, att hon i sin fattigdom ej hade något att bjuda den ädla riddaren och hans följe. Men denne gick henne vänligt till mötes och begärde blott en bägere friskt vatten ur slottets klippbrunn. Detta var hans vanliga sed; ty han drack aldrig vin, varför han på skämt kallades vattenriddaren. Den sköna Lovisa ilade på moderns befallning till brunnen, fyllde sin kruka och kredensade den i en kristallskål framburna drycken. Han emottog skålen ur hennes silkeslena hand, satte till munnen den sidan, som hennes purpurläppar vidrört, och tömde den med hänryckning. Slutligen ihågkom grevinnan, att det växte en saftig vattenmelon i trädgården. Genast skyndade hon sig att avbryta melonen och lade den på en tallrik, bekransad med välluktande blommor. Men då hon kom tillbaka från trädgården, fann hon borggården tom och öde och såg varken till hästar eller ryttare. Hon ropade på sin dotter, sökte henne i hela huset, men förgäves. Men i förstugan stodo tre säckar av ny linneväv, vilka kändes alldeles som om de varit fyllda med ärtor; men hennes smärta tillät henne ej att nogare undersöka dem. Den goda modern grät och jämrade sig hela dagen, tills hennes gemål slutligen hemkom om aftonen. Hon kunde ej, så gärna hon än skulle önskat det, dölja den bedrövliga händelsen för honom. Men greven tröstade henne med milda ord och frågade

bara efter ärtsäckarna, som hon omtalat. Han gick sedermera för att undersöka deras innehåll och öppnade en av dem i hennes närvaro. Huru stor var icke den bedrövade grevinnans förvåning, då idel pärlor utrullade, så stora som de största ärter, fint borrarade och så genomskinliga som det klaraste vatten. Hon fattade den fördelaktigaste mening om rövarens förmögenhet och stånd och tröstade sig därmed, att den nya mågen ej var något odjur utan en ståtlig ridare, och greven gjorde allt sitt till för att styrka henne i denna övertygelse.

Nu hade greven förlorat alla sina döttrar; men han hade också därigenom förvärvat sig en omätlig skatt. Från morgonen till aftonen vimlade judar och köpmän i slottet för att handla pärlor. Greven återköpte nu sina städer och länderier och levde numera, utan att därför visa sig snål, såsom en god hushållare ägnar och anstår, ty han hade ej mer någon dotter att bortsälja. Det äkta paret flyttade nu till sitt forna residens; men grevinnan kunde ej glömma sina döttrar; hon bar beständigt sorgkläder och kände aldrig någon riktig glädje mer. En tid bortåt hoppades hon, att hennes Lovisa skulle återkomma; men slutligen kunde greven ej längre dölja rätta sammanhanget. Så småningom mildrades likväl hennes sorg; men hon längtade innerligt att ännu en gång få trycka ett barn till sitt bröst.

ANDRA BOKEN.

revinnan hade en kammarjungfru, som med hela sin själ deltog i hennes bekymmer. En dag sade hon till sin matmoder: »Jag känner ett medel att lindra ert lidande och vinna eder önskan. Ej långt ifrån residenset, i en hemlighetsfull grotta, bor en from eremit, till vilken många pilgrim tagit sin tillflykt i nödens stund. Sök hjälp och tröst hos honom; åtminstone skola hans böner och välsignelser återgiva eder lugn i hjärtat.»

Förslaget behagade grevinnan; hon insvepte sig därför i pilgrimsdräkt, gjorde en vallfart till eremiten, förärade honom en rosenkrans av pärlor och bad om hans välsignelse. Denna hade också en sådan kraft att grevinnan inom ett år nedkom med en son.

Föräldrarnas och folkets glädje var utomordentlig. Fadern kallade honom Reinhold Underbarnet. Gossen var skön som en dag och uppväxte med lust och

gamman till sina föräldrars glädje. Ehuru väl han var moderns tröst och ögonfägnad, så kunde hon likväl icke glömma sina tre döttrar, dem ett olyckligt öde berövat henne. Ofta, då hon slöt den lilla Reinhold i sina armar, föll en tår på gossens kinder; och då han blev äldre, frågade han icke sällan vemodigt: »Goda moder, varför gråter du?» Hon sökte i det längsta att dölja verkliga förhållandet för honom, men slutligen lyckades det gossen att genom tusen smekningar och böner avlocka henne den sorgliga hemligheten. Hon berättade honom då hans trenne systrars öden, och huru det tillgått med deras bortrövande; han lade varje hennes ord på hjärtat och hade nu ingen högre önskan än att bliva vapenför för att kunna begiva sig till den förtrollade skogen och lösa sina systrar ur deras förtrollning. Så snart han blivit förklarad vapenför och slagen till riddare, begärde han av sin fader tillstånd att, såsom han föregav, få göra ett fälttåg till främmande land; greven fröjdade sig över sin sons ridderliga mod och gav honom hästar och vapen samt väpnare jämte sin faderliga välsignelse, trots att den bedrövade modern ogärna ville skilja sig från sin älskade son.

Knappt hade den unga riddaren lämnat sin fädernestad, förr än han vek av från stora vägen och styrde kosan mot skogsslottet. Slottsfogden emottog honom väl, och följande morgon, då ännu alla lågo uti sin sötaste sömn, sadlade han sin häst, kvarlämnade sitt följe och red, full av mod och hopp, in i den förtrollade skogen. Allt var tyst och ödsligt omkring

honom, och skogen var så tät, att han måste med svärdet i hand bana sig väg genom densamma. Slutligen kom han till en liten dal, genom vilken en å slingrade sig. På avstånd såg han en i klippan utbuggen grotta, framför vars ingång en människolik gestalt syntes röra sig. Den käckä riddaren fördubblade sina steg och fick se en skön dam sitta i gräset med en liten klumpig björn i knäet, vilken hon klappade och smekte, under det att en något större lekte i närheten och än satt på två fötter än slog de lustigaste kullerbyttor, vilket allt tycktes förorsaka den vackra damen ett synnerligt nöje. Reinhold igenkände på moderns beskrivning genast sin syster Charlotta och sprang fram för att upptäcka sig för henne. Men så snart hon fick se den unge mannen, uppgav hon ett högt rop, kastade den lilla björnen i gräset, sprang den kommande till mötes och tilltalade honom med klagande stämma sålunda: »O, yngling, vilken olycklig stjärna har fört dig till denna skog? Här bor en vild björn, som uppäter allt vad han får fatt uti. Fly, fly, unge man, eljest är du för evigt förlorad.» Han bugade sig vördnadsfullt för den bildsköna damen och svarade: »Var utan fruktan, sköna fru, jag känner ganska väl denna skog och dess äventyr, och jag kommer för att lösa eder trolldom.» — »Dåre», utropade hon, »vem är du, som tilltror dig att kunna lösa denna mäktiga trolldom, och vilka medel äger du därtill?» »Detta mitt svärd och min arm», svarade den modiga riddaren. »Jag är Reinhold Underbarnet, grevens son och din broder. Är

du icke min äldsta syster Charlotta?» Hennes förvåning steg med varje ord, och slutligen, då han berättade henne så många historier från hemmet, omfamnade hon och kysste honom; men hennes knän darrade av fruktan för den fara, vari den älskade brodern svävade.

Den sköna Charlotta förde därpå sin gäst in i grottan för att där uppsöka en vrå att anvisa honom till gömställe. I detta vida, dystra valv låg en hög med mossor, som tjänte björnen och hans ungar till läger; men mitt emot stod en präktig säng, behängd med röd damast, som var prydd med gyllene fransar. Reinhold måste bekväma sig att i allsköns tysthet krypa under sängen och där avbida sitt öde. Den för hans liv bävande systemen förbjöd honom att göra den minsta rörelse; i synnerhet varnade hon honom för att hosta eller nysa.

Knappt hade den unga våghalsen krupit in i sitt gömställe, förr än pappa björn brummande instörtade i hålan och med blodig nos vädrade omkring överallt i grottan; han hade sönderslitit och uppätit ridarens häst. Charlotta satt liksom på glödande kol, så ängslig var hon. Hon underlät därför icke att på tusende sätt smeka sin herre och gemål, strök honom sakta på ryggen med sin silkeslena hand och klädde honom bakom öronen. Men den grymma björnen tycktes föga bry sig om dessa ömhetsbetygelser. »Jag luktar människokött», sade han uppspärrat gap. »Min söta björn lilla, du misstager dig», svarade hon; »huru skulle en människa kunna komma så djupt in i denna

ödemark?» »Jag luktar människokött», upprepade han och snokade omkring sin gemåls säng. Oaktat all riddarens tapperhet, kände han likväl en duktig kallsvett droppa utför pannan. Förskräckelsen gjorde Charlotta under tiden modig och beslutsam. »Alltid snuskar du ner sängkläderna för mig; fort bort ifrån min säng och frukta för min vrede!» ropade hon till sin herr man. I början tycktes han ej särdeles bry sig om sin hustrus hotelser och fortsatte sin undersökning. Men oaktat han var björn, stod han likväl under toffeln. Då han därför ville sticka huvudet under sängen, gav Charlotta honom en så eftertrycklig spark med sin lilla täcka fot, att herr nalle fann sig föranlåten att helt ödmjukt krypa till sin bädd; där lade han sig brummande, sög på ramarna och slickade sina ungar. Strax därpå insomnade han och snarkade som en björn. Nu framtog Charlotta ett glas vin åt sin bror att styrka sig med och bad honom vara vid gott mod, emedan största faran var förbi. Utmattad av sitt äventyr, insomnade han snart och började snarka i kapp med sin herr sväger.

Då han uppvaknade, befann han sig i en präktig säng i ett rum, som var beklätt med sidentapeter. Morgonsolen blickade vänligt in genom det åt sidan dragna sparlakanet, och utmed sängen lågo på en med siden överdragen stol hans kläder och ridderliga rustning. Med en silverklocka kunde han ringa på betjäningen. Reinhold visste ej, om han drömde eller var vaken. För att komma ur denna ovisshet, ringde han på klockan. Då inträdde en sirligt klädd

kammartjänare, som frågade vad som befalldes och anmälde, att hans syster Charlotta och hennes gemål Ludvig Björn längtade att få träffa honom. Greven kunde knappt hämta sig från sin förvåning. Då han tänkte på björnen, kände han en ny dusch av kallsvett droppa utför ryggen; men icke desto mindre klädde han sig så skyndsamt han kunde. Genom en mängd praktrum anlände han till audiensrummet, varest hans syster emottog honom med en furstinnas värdighet. Bredvid henne suto tvenne de allra sötaste små barn, en prins om sju år och en liten prinsessa, som ännu gick i ledband. Ett ögonblick därefter inträdde Ludvig Björn, som nu hade lagt bort sitt grymma utseende och visade sig högst älskvärd. Charlotta presenterade sin bror för honom, och Ludvig omfamnade sin sväger med innerligaste värme.

Prinsen hade genom en fientlig makt blivit, jämte allt sitt hovfolk, förtrollad på vissa dagar. Var sjunde dag var han likväl löst från trolldomen ifrån solens uppgång till aftonen; men så snart de silverglänsande stjärnorna visade sig på himlen, nedsänkte sig trolldomen ånyo över prinsen och hans hov. Slotet förvandlades till en kal klippa, den täcka parken till en ödemark, springbrunnarna och vattenfallen till träsk, prinsen själv till en luden björn, riddarna och väpnarna till grävsvin och mårdar samt hovdamerna till ugglor och råttor.

På en sådan fridag hade Ludvig hemfört sin brud. Den sköna Charlotta, som i sex dagar gråtit över det olyckliga ödet att vara gift med en björn,

tröstade sig snart, då hon såg att hon befann sig i en ståtlig och välväxt prins' armar, som införde henne i ett härligt slott, där de dyrbaraste brudskänker väntade henne. Hon emottogs av hovfolket med myrtenkransar och musik och ikläddes furstlig skrud. En festlig måltid och en lysande bal följde på vigseln. Hon sam i glädje och ljuv kärlek.

Men huru stor var icke hennes förvåning följande morgon! Vid sitt uppvaknande befann hon sig i en dyster grotta, så mörk att hon med möda kunde upptäcka en grym björn, som låg i en vrå och blickade på henne med sorgsna ögon. Hon dånade av förskräckelse, och då hon återfått sansen, började hon uppgiva jämmerfulla klagorop, vilka besvarades utanför hålan av hundrade ugglors skränande läten. Den känslofulla björnen kunde ej uthärda detta sorgliga uppträde utan sökte under Guds fria himmel tröst i sitt oblida öde och återvände till hålan först efter sex dagars förlopp. Dessa dagar föreföllo den tröstlösa Charlotta som sex långa år: hon bad till Gud att han genom döden ville sluta hennes lidanden.

Med denna önskan insomnade hon den sjätte aftonen och uppvaknade om morgonen i samma rum, dit hon första dagen blivit förd såsom brud. I hennes armar låg den vackra prinsen, som på det innerligaste bad henne om förlåtelse för den sorgliga belägenhet, i vilken hans kärlek hade störtat henne. Charlotta rördes av hans smärta och besinnade, att högst få äkta makar kunna säga sig vara lyckliga en gång i veckan. Med ett ord, hon glömde sin sorg, besvarade

kärlek med kärlek och gjorde sin Ludvig till den lyckligaste björn under solen.

Så hade hon nu levat i tjugu år, men tiden hade lämnat hennes skönhet och behag oförminskade, och de båda makarnas kärlek var lika livlig som under smekmånaden.

Allt detta och mycket mer omtalade de sköna makarna för den unga riddaren under morgonpromenaden i parken. Dagen försvann skyndsamt under nöjen och ömhetsbetygelser. Man åt, dansade och drack ända till midnatten. Då bordet var avdukat, syntes Ludvig orolig och viskade sin gemål något i örat. Hon tog därpå sin broder avsides och sade med sorgsen stämma åt honom: »Älskade broder, vi måste nu skiljas från varandra, emedan förvandlingens stund är inne, då alla detta slots nöjen och fröjder försvinna. Ludvig fruktar för ditt liv, emedan han ej tror sig kunna emotstå den djuriska instinkten, om du här avvaktar hans förvandling. Lämna därför denna olyckliga skog och återvänd aldrig mer till oss!» »Ack», svarade Reinhold, »det må hända mig vad som helst, så kan jag dock ej lösslita mig ifrån er, mina älskade. Att uppsöka dig, min syster, var min föresats ända ifrån den stund, då jag lärde känna ditt sorgliga öde; och då jag nu har funnit dig, lämnar jag dig icke. Säg mig, huru jag skall kunna lösa den mäktiga trolldomen!». Här blandade sig Ludvig i samtalet; och då han förnam den ädla riddarens föresats, förmanade han honom med så bevekande ord att avstå från sin avsikt, att Reinhold slutligen

måste giva efter för deras förenade böner och bekväma sig till avsked.

Då de bägge makarna omfamnat Reinhold, framtog Ludvig sin plånbok och räckte honom tvenne björnhår, som han invecklat i ett papper, och bad honom liksom på skämt att behålla dem som ett minne av hans besök i den förtrollade skogen. »Förakta dem likväl icke», tillade han på allvar. »Skulle du komma i någon nöd och behöva hjälp, så gnugga dem emot varandra emellan händerna och avvakta utgången.» På borggården stodo sex fullblodshästar, spända för en präktig landålett. Reinhold steg upp i vagnen, och då den bortrullade, ropade de bägge makarna: »Adjö, vår broder! Lev väl!»

De gyllene stjärnorna blinkade ännu klart på himlen; vagnen for över stock och sten genom ödemarker och skogar i fullt trav. En god stund där-efter började himlen att mulna, och plötsligen slocknade stjärnornas ljus. Reinhold befann sig då ned-satt på den hårda marken utan att veta huru det tillgång; vagnen var försvunnen med hästar och lakejer; men vid morgonrodnadens skimmer såg han sex svarta myror, som drogo ett nötskal, galoppera bort emellan hans fötter.

Riddaren insåg nu ganska väl, huru det hängde tillsammans med allt detta; tåligt avbidade han solens uppgång och aktade sig omsorgsfullt att trampa på någon av myrorna, och emedan han ännu befann sig inom skogens område, beslöt han att uppsöka sina tvenne återstående systrar och att, om det än icke

lyckades honom att lösa dem ur deras trolldom, åtminstone göra dem ett besök.

Tvenne hela dagar irrade han förgäves omkring i skogen, utan att något synnerligt hände honom, men bäst som han höll på att äta upp de sista bitarna av den matsäck, som han erhållit av sin sväger, hörde han något susa i luften, alldeles som om ett skepp kommit flygande, och då han blickade uppåt, fick han se en stor örn, vilken slog ner i ett stort bo, som han hade i ett högt träd. Reinhold blev mycket glad över denna upptäckt och gömde sig i buskarna, tills örnen ånyo skulle flyga bort. Efter några timmars förlopp flög han också verkligen upp ur sitt bo. Då framträdde Reinhold ur sitt gömställe och ropade med hög röst: »Sofia, min älskade syster, om du bor däruppe i trädet, så svara mig! Jag är Reinhold Underbarnet och söker dig för att lösa den trolldom, som håller dig fängslad.» Då han upphörde att tala, hörde han en ljuv kvinnoröst ropa ifrån trädet: »Är du Reinhold Underbarnet, så är du välkommen hos din syster. Skynda att omfamna den tröslösa!»

Hänryckt över detta vänliga svar, försökte ridaren att klättra upp i trädet, men förgäves. Tre gånger upprepade han försöket, men stammen var för tjock, så att han ej kunde omfatta den, och de närmaste grenarna sutto för högt. Under det han som bäst tänkte på medel att vinna sin avsikt, nedhissades en silkesstege, med vars tillhjälp han lyckligen forslade sig upp till örnboet. Detta var så rymligt och fast byggt som en altan. Han fann sin syster sittande

"Jag är Reinhold Underbarnet och söker dig för att lösa den trolldom, som
håller dig fångslad."

THEY WERE THE FIRST TO SEE THE LIGHT OF THE DAY

THEY WERE THE FIRST TO SEE THE LIGHT OF THE DAY

under en tronhimmel, utanpå för regnets skull överdragen med vaxduk och invändigt fodrad med rosenfärgad atlas. På hennes knän låg ett örnnägg, som hon höll på att kläcka. Sofia omfamnade Reinhold på det innerligaste; hon hade noga reda på faderns hus och visste, att Reinhold var hennes broder. Hennes gemål Sten var förtrollad på veckor; var sjunde vecka var han fri från trolldomen; han hade då för hennes skull ofta okänd besökt faderns hov och bragte henne som oftast nyheter därifrån. Sofia bjöd brodern att stanna kvar till nästa förvandling; och ehuru väl denna först om sex veckor skulle inträffa, gick han likväl gärna in på förslaget. Hon gömde honom i ett ihåligt träd och försåg honom dagligen med föda ur sitt skaffer, som hon hade under soffan. Hon förmanade honom på det innerligaste att akta sig för Stens örnblick: »Får han se dig, så hackar han mycket säkert ut dina ögon och hugger med sin näbb hjärtat ur ditt bröst, ty så gjorde han härom dagen med tre väpnare, som gått vilse här i skogen.» Reinhold förskräcktes över sina väpnares sorgliga öde, lovade att vara försiktig och höll sig sex långa veckor fördold i det ihåliga trädet; dock hade han det nöjet att prata och smekas med sin syster, så ofta örnen flög ut på äventyr.

Nu voro de sex veckorna förflutna; örnens hov var icke mindre präktigt än björnens. Här levdes lika yppigt som där: varje dag tillbragtes under nöjen och lustbarheter. Äntligen nalkades förvandlingens stund. Om aftonen den sjunde dagen tog Sten ett

hjärtligt avsked av sin svåger och manade honom på det bevekligaste att icke besöka hans område. »Skall jag då för alltid skiljas från eder, mina älskade?» utropade Reinhold. »Finnes då ej något medel att lösa den trolldom, som håller eder fångslad? Om jag hade tusende liv, så ville jag våga dem för att rädda eder!» Sten tryckte hjärtligt hans hand. »Tack, ädle man», sade han, »för er kärlek och vänskap. Det är möjligt att lösa vår förtrollning; men inlåt er icke på det djärva företaget. Om försöket en gång börjas, så kostar det er livet, i händelse det misslyckas. Jag vill icke, att ni skall uppoffra er för oss.»

Detta tal tjänade blott till att ännu mer stegra Reinholds mod och längtan att få bestå äventyret. I hans ögon och på hans kinder strålade hoppet om framgång, och han besvor sin svåger att meddela honom hemligheten. Dock denne blev av omsorg för hans liv obeveklig. »Allt vad jag kan säga eder är, att ni måste uppsöka förtrollningens nyckel, om ni vill lyckas i ert förehavande», var all den upplysning han erhöll. »Är ni av ödet bestämd till vår befriare, så skola stjärnorna visa er den väg ni har att följa; i motsatt fall skola alla edra bemödanden misslyckas.» Härpå framtog han sin plånbok och tog tre örnfjädrar ur densamma, vilka han överlämnade till ett minne av sig. Om han någon gång komme i nöd, skulle han gnugga dem emot varandra och avbida utgången. Därpå skildes de vänskapsfullt ifrån varandra. Stens hovmarskalk jämte en del av hov-

folket följde Reinhold till jaktparkens slut, men därifrån skyndade de hem, emedan förvandlingens stund nu snart var inne.

Morgonen därpå voro slott och park försvunna, och riddaren befann sig på en sluttande klippvägg, bredvid ett ofantligt bråddjup. Den unga äventyraren blickade omkring sig för att finna en väg ned till dalen; då varseblev han på avstånd en sjö, vars spegelyta förgylldes av solens strålar. Dit styrde han sina steg, emedan han hoppades att där träffa sin syster Lovisa; men ju längre han framträngde i skogen, ju ogenomträngligare var den, och slutligen förlorade han sjön alldeles ur sikte. Mot solnedgången varseblev han väl densamma, men nu var aftonen för långt framliden, för att han skulle kunnat komma fram till stranden. Han beslöt därför att lägga sig att vila; följande morgon uppvaknade han efter en uppfriskande sömn, och nu började han sin vandring ånyo. Han gick länge utmed stranden och funderade, huru han skulle komma till sin systers boning; förgäves ropade han henne med de ljuvaste namn; det var tyst, och endast skogens eko besvarade hans rop. Han bad de tusentals rödsprängda foreller, som flocktals summo vid stranden, att hälsa hans syster, att hennes broder Reinhold var kommen, men de dumma fiskarna gapade på honom, uppsnappade de brödsmulor, som han utkastade för att muta dem och vände honom sedan ryggen utan att bekymra sig om undfågnaren. Då Reinhold fann, att detta påhitt icke hjälpte, tog han sin tillflykt till en annan utväg. Som en äkta

riddare var han skicklig i alla slags kroppsövningar, och simma kunde han som en fisk. Han avklädde sig därför sin rustning och kastade sig med det blottade svärdet i handen ut i vågorna för att uppsöka sin svåger Behemot. Han plaskade duktigt i vattnet för att riktigt låta höra utav sig och därigenom framkalla vidundret, som han hoppades skulle låta tala med sig förnuftigt, såsom fallet var då fadern träffade honom; men ingen Behemot visade sig.

Sedan han länge summit framåt, började han tröttna; då fick han på något avstånd se ett tunt moln, som tycktes uppstiga bakom ett uppskjutande isberg. Då han kom närmare, fann han en kort pelare av bergkristall, som uppstack över vattenytan och tycktes vara ihålig, ty ur densamma uppsteg en vederkveckande vällukt i form av ett tunt rökmoln. Han förmodade därför, att detta var skorstenen till hans systems underjordiska boning. Dristigt hoppade han ner i densamma och kom ganska riktigt ner i kakelugnen i syster Lovisas sängkammare; hon var nu som bäst sysselsatt att koka morgonkaffe vid en liten brasa av sandelträd. Då hon fick höra bullret i skorstenen och se ett par människofötter komma ner i kakelugnen, blev hon så förskräckt, att hon släppte kaffekoppen i golvet och föll baklänges i länstolen. Reinhold skakade henne så länge, att hon slutligen återfick medvetandet. Hon utropade då med matt stämma: »Olycklige, vem är du, som vågar beträda detta underjordiska slott. Vet du då icke, att denna din förmäthenhet kostar dig ditt liv?» »Var utan fruk-

tan, min älskade», svarade riddaren. »Jag är din broder Reinhold Underbarnet, som ej skyr någon fara för att uppsöka och rädda sina systrar.» Lovisa omfamnade ömt sin broder; men hennes smärta gestalt darrade av bävan.

Axel Delfin, hennes gemål, hade ävenledes ofta under strängaste inkognito besökt sin svärfaders hov samt där fått veta, att Reinhold dragit ut för att uppsöka sin syster. Detta ynglingens djärva förehavande hade han ofta beklagat. »Om han icke blir uppäten av svåger björn eller får ögonen uthackade av svåger örn, så faller han slutligen ett offer för min djuriska glupskhet, vilken jag under min förvandlingstid tyvärr ej kan emotstå, och blir begravnen i min valfiskmage; ty du vet, att det är strängeligen förbjudet för varje främling att under min förvandlingstid besöka vårt slott.» Allt detta och mera till föreställde Lovisa sin broder, men han förblev obeveklig. »Kan du icke, lika väl som dina bägge systrar», sade han till henne, »gömma mig någonstädes, tills förtrollningen försvinner?» — »Ser du icke», svarade hon, »att detta slott är av kristall och att alla väggarna äro genomskinligare än det finaste glas.» — Det måtte väl finnas något ogenomskinligt ställe», återtog Reinhold; »eller är du den enda fru i hela världen, som ej kan lura sin man?» Den sköna Lovisa var alldeles oerfaren i denna konst. Hon måste därför tänka efter en lång stund; slutligen kom hon ihåg vedskrubben. Han gick utan invändning in på förslaget, ordnade vedtråden lika konstmässigt som bävern, då han bygger sitt hus,

och dolde sig där så sorgfälligt han kunde. Därpå gick hon till sitt toalettbord, klädde sig så smakfullt som möjligt och satt där i sin skönaste dräkt för att avvakta sin gemåls besök. Denne kunde nämligen under sitt förvandlingstillstånd icke på något annat sätt njuta av sin gemåls behag än därigenom, att han dagligen infann sig utanför glasslottet, tittade in genom väggen och sålunda njöt anblicken av hennes skönhet.

Knappt var den sköna Lovisa färdig, förr än den förskräckliga fisken kom simmande; vattnet började redan på långt avstånd att bölja kring kristallslottet. Han stannade utanför glasväggen och bligade med sina sjögröna ögon på sin sköna gemål utan att säga ett enda ord. Huru mycket denna än bemödade sig att antaga en glättig min, så var detta henne likväl alldeles omöjligt. All förställning var främmande för henne; hennes bröst hävde sig av ängslan, och hennes kinder glödde och bleknade skiftevis. Oaktat sin fiskenfald var delfinen tillräckligt stor fysionomist för att märka oråd; han gjorde därför en hop rysliga grimaser och sköt utav som en pil. Han gjorde otaliga kretsar kring slottet, så att det bävade i sina grundvalar och den förskräckta Lovisa varje ögonblick trodde, att det skulle instörta. Den spejande delfinen kunde likväl ej upptäcka något vid denna sin husvisitation, vilket kunde rättfärdiga hans misstankar; han blev därför lugnare, och till all lycka hade han så grumlat vattnet, att han icke kunde se, i vilket tillstånd den förskräckta Lovisa befann sig. Delfinen fortsatte dagligen sina besök; men oaktat sina nog-

granna efterspaningar kunde han ej upptäcka Reinhold, som tåligt satt gömd i vedskrubben och avvaktade förvandlingens stund.

Då han en dag vaknade, befann han sig i ett kungligt slott på en liten ö. Byggnader, trädgårdar och allt tycktes simma på vattnet; hundratals gondoler foro fram och tillbaka, och allt andades liv och glädje. Med ett ord, delfinens residens var ett Venedig i smått. Reinhold emottogs här lika hjärtligt som hos sina bägge andra svågrar. Axel Delfin var förtrollad på månader; var sjunde sådan var han fri från förtrollningen. Reinhold njöt här det gladaste liv men plågades likväl ständigt av nyfikenhet att få veta genom vilket öde de tre prinsarna blivit försatta i detta trolldomstillstånd. Lovisa kunde ej giva honom några upplysningar, och Axel iakttog den hemlighetsfullaste tystnad över denna punkt. Sålunda förflöt tiden så småningom, och månen rundades allt mer och mer med varje dag.

Under en förtrolig aftonpromenad erinrade Axel sin svåger, att skilsmässans stund nu var inne, och uppmanade honom att återvända till sina föräldrar, som för hans skull levde i stor bedrövelse. Hans mor var otröstlig, sedan hon fått veta, att han icke tågat till Flandern utan till den förtrollade skogen. »Det gives ej mer än ett medel», sade Axel, »att förlossa oss; man måste nämligen uppsöka förtrollningens nyckel, ty så länge den verkar äro vi fängslade av dess makt. Men lyd en väns råd, kasta dig icke i vidare faror utan återvänd och trösta din mor, som

sorgen eljest lägger i graven. Du har redan inlagt nog ära.» Reinhold lovade att uppföra sig så klokt och försiktigt som möjligt men bad likväl Axel att få göra som han själv ville, ty då skulle allt gå bra. Axel märkte, att det ej lönade mödan att vara envis längre; därför framtog han sin plånbok, tog därutur tre fiskfjäll och sade: »Behåll dessa som ett minne av mig; då du kommer i riktig nöd, så gnugga dem emellan händerna, så att de bliva varma, och avbida utgången.»

Reinhold besteg nu en vackert förgylld gondol; men knappt hade han kommit till stranden, förr än gondolen, slottet och trädgårdarna försvunno, och av all denna härlighet var ej något mera övrigt än en stor fiskdamm. Riddaren befann sig nu på samma ställe, varifrån han för tre månader sedan kastat sig i vattnet, och hans sköld och harnesk lågo ännu kvar, där han lämnat dem. Han föresatte sig nu fullt och fast att icke giva sig någon ro, förr än han uppsökt förtrollningens nyckel.

TREDJE BOKEN.

Gud, led mig vid handen och visa mig den väg, som förer till ett lyckligt slut på mitt vågsamma förehavande!» bad Reinhold, under det han gick raskt framåt. Sju dagar strövade han rastlöst omkring i skogen, och sju nätter sov han under Guds fria himmel.

Om morgonen den åttonde dagen besteg han en klippspets, varifrån han kunde överskåda nejden. Han tyckte sig då vid synkretsens rand varsebliva tvenne ofantligt stora marmorpelare med kapitåler av järn, mellan vilka en med starka band och riglar försedd järnport tycktes bilda ingången till ett slott, beläget i en klippa.

Reinhold tvivlade icke, att just detta slott skulle innehålla upplösningen på hans äventyr. Han styrde därför sin kosa mot detta mål, och då han framkommit, varseblev han en stor svart tjur, som gick och betade ett stycke ifrån porten. I början tycktes tjuren icke märka honom, men då han kommit honom

närmare, började tjuren att hoppa omkring i vilda bukter och tycktes bereda sig till strid. Han frustade med munnen, stampade med fötterna mot jorden, så att dammet flög upp i stora virvlar, samt slog hornen mot klippan, så att stenflisorna surrade omkring i luften. Riddaren försatte sig i en angripande ställning, och då tjuren rände emot honom, undvek han genom en skicklig vändning det emot sig riktade hornet samt gav odjuret ett så väldigt hugg i halsen, att han hoppades, det huvudet skulle skiljas från kroppen. Men tjurens hals var hård som stål, och svärdet sprang sönder i tusen stycken. Han hade nu ej något annat försvarsvapen än en lans av lönn, försedd med en vass spets av stål; men även denna flög i tusen bitar. Nu fattade den vilda tjuren uti den unga riddaren med sina horn och slungade honom högt upp i luften för att upphämta honom i fallet liksom en uppkastad boll. Lyckligtvis nedföll Reinhold på tvenne grenar i ett närstående päronträd. Fastän hans revben knakade av stöten, hade han likväl tillräcklig besinning för att kunna kvarhålla sig i trädet, vartill erfordrades den största ansträngning, emedan tjuren slog hornen emot stammen, så att rötterna skakades och trädet i varje ögonblick hotade att falla. Under det tjuren tog en ny ansats för att förnya sina väldiga puffar, erinrade Reinhold sig de skänker han erhållit av sina svågrar. Händelsen gjorde, att han först fick fatt uti papperet med de tre björnhåren; han gnuggade dem emellan händerna av alla krafter, och i samma ögonblick kom där en

grym björn framrusande. Denne började nu en strid på liv och död med tjuren, vilken han snart besegrade och sönderrev i tusen stycken. Då magen upprispades, utflog därifrån en and, som med gällt skrän styrde sin flykt mot skyarna. Reinhold anade, att anden flög bort med segerpriset, och att trolldomen först genom andens fångande kunde hävas; han grep därför genast i sin ficka efter de tre fjädrarna och gnuggade dem emellan händerna. Genast visade sig högt uppe i luften en väldig örn, från vilken den rädda anden sökte frälsa sig därigenom att den slog ned ibland småbuskarna. Då riddaren märkte detta, uppjagade han anden som i sin förtvivlan styrde sin flykt emot fiskdammen. Nu sköt örnen pilsnabbt ned ur molnen, bemäktigade sig fågeln och sönderklöste honom med sina väldiga klor. Under dödskampen lät anden ett guldägg nedfalla i dammen; då gnuggade Reinhold fiskfjällen mellan händerna, och vips höjde en stor delfin sitt huvud över vattenbrynet, emottog ägget i sitt vida gap och uppkastade det på stranden. Nu skyndade riddaren att med en sten sönderslå ägget; då det sprang sönder, föll en nyckel därur, vilken Reinhold jublande tog i sina händer, ty nu hade han funnit den efterlängtrade talismanen. Han hastade nu till järnporten. Den lilla nyckeln tycktes ej vara gjord för ett så stort lås, men han ville likväl försöka sin lycka; och knappt hade han satt nyckeln i låset, förr än det sprang upp, de tunga järnriglarna skötos av sig själva tillbaka och järnporten öppnades. Med glatt mod och förtröstansfullt sinne

nedsteg han i ett grottvalf, varifrån sju dörrar förde till sju olika underjordiska rum, allesammans prydda med de dyrbaraste tapeter och upplysta med stearinljus. Reinhold genomvandrade det ena efter det andra och kom från det sista rummet in i ett kabinett. Där fick han se en förtjusande tärna liggande på en soffa, försänkt i en djup magisk sömn. Vid anblicken av denna övermänniska skönhet vaknade kärlekens hittills slumrande gnista i hans ungdomliga bröst. Tyst och orörlig stod han där utan att kunna bortvända sin blick ifrån henne; något så intagande hade han aldrig tillföre sett.

Då Reinhold återhämtat sig från sin första häpnad, blickade han omkring sig i rummet; då fick han se en tavla av alabaster, som hängde på väggen mitt emot den sovande damen och var fullskriven med de underligaste figurer. Han gissade, att dessa figurer innehöllo den trolldomskraft, som härskade över skogen. Uppretad över detta ovärdiga gyckelspel, slog han med sin järnhandske mot tavlan, så att denna skallrade mot väggen. I samma ögonblick rörde den sköna slumrerskan krampaktigt händerna, kastade en skygg blick på tavlan och återsjönk sedan i sin magiska sömn. Reinhold förnyade slaget på tavlan, och slumrerskans förra rörelser upprepades. Då fattade han uti den magiska tavlan och nedstörtade den på marmorgolvet, så att den sprang sönder i otaliga bitar. I samma ögonblick uppvaknade damen ur sin dödsdjupa sömn och märkte nu först riddarens närvaro. Denne kastade sig på knä framför henne; men hon

Är det så, som Ni säger, ädle riddare, så för mig ut från detta avskyvärda ställe.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILL. U.S.A.

ville icke bevärdiga honom med ett enda ögonkast utan insvepte sitt hulda ansikte i en slöja och tilltalade honom med hotande stämma: »Bort ifrån mig, du skändliga vidunder! Även om du ikläder dig den skönaste ynglings gestalt, skall du icke kunna bedraga mina ögon och mitt hjärta! Du känner mina tänkesätt; jag hatar dig mera än döden!»

Reinhold begrep damens misstag, och därför lät han icke avskräcka sig av detta hårda tilltal utan sade till henne med bevekande stämma: »Hulda prinsessa, jag är icke det otäcka vidunder, som håller dig fångslad här; jag är Reinhold Underbarnet och har förstört den trolldom som bedövade dina sinnen.» — Damen kastade en halv blick genom slöjan; och då hon såg tavlan ligga söndersplittrad på golvet, intogs hon av beundran över den djärva riddarens hjältemod och blickade vänligt på honom, ty även i hennes hjärta sved kärleksgudens pil. Hon upplyftade honom därför, räckte honom vänligt handen och sade: »Är det så, som ni säger, ädla riddare, så för mig ut från detta avskyvärda ställe, på det att jag må få se dagens ljus eller nattens skimrande stjärnor.»

Reinhold bjöd henne armen och förde henne ut ur kabinettet; men nu var det så mörkt i gångarna, att man ej kunde se handen framför sig, ty vid förtrollningens upphörande hade alla ljusen liksom av en osynlig hand blivit släckta. Med stor möda kommo de ut i dagsljuset och i friska luften. Den från trolldomen befriade damen insöp med välbehag den uppfriskande luften och den ljuva ångan, som doftade

från blommornas skiftande här. Hon satte sig i gräset jämte Reinhold, vars kärlek växte med varje ögonblick, ty skön var hon som dagen, då den första gången uppslog sitt öga över paradiset's saliga lunder. Han brann utav längtan att få veta, vem hon var och huru hon blivit försänkt i den magiska sömn, varur han varit nog lycklig att kunna uppväcka henne; på hans begäran öppnade hon sina rosenläppar och berättade sålunda:

»Jag är Rosamunda, den pommerska fursten Radbods dotter. Den serbiska fursten Zornebock begärde mig till äkta av min fader; men emedan han var en jätte och hedning samt var utropad som en stor trollkarl, avvisades han av min fader, som föregav att jag ännu var för ung. Häröver förgrymmade sig den förfärliga jätten till den grad, att han överföll min goda fader med krig, dödade honom i en drabbning och bemäktigade sig hans länder. Jag hade flyktat till min faders syster, grevinnan av Flandern, och mina bröder, vilka allesammans voro ståtliga riddare, voro stadda på härnadståg i främmande land. Min vistelseort kunde ej fördöljas för Zornebock, som beslöt att bortröva mig. Greven, min fasters gemål, var en stor älskare av jakt; jag plägade ofta åtfölja honom på dessa hans nöjen, och hovmännen tävlade om den äran att få erbjuda mig den vackraste och sedigaste hästen. En dag trängde sig en obekant stallmästare fram till mig, ledande vid handen en underskön häst, som han å sin herres vägnar bad mig emottaga och betrakta såsom min egendom. Jag frå-

gade efter hans herres namn, men han bad mig ursäkt, att han ej kunde nämna det, innan jag försökt hästen och förklarar, att jag ej försmådde gåvan. Ett avslag hade varit oartigt, och dessutom var hästen så vacker, att den drog till sig hela hovets blickar. Det purpurfärgade sadeltäcket var prytt med guld och ädla stenar, en röd silkestöm hängde på det vackra djurets hals, och stigbyglarna voro av massivt guld. Jag hoppade upp i sadeln och blickade med självförmöjelse omkring mig. Hästens gång var så lätt, att hans hovar knappast vidrörde marken. Lätt som vinden flög han över diken och häckar, och ingen av riddarna förmådde följa honom. En vit hjort, som hundarna uppsårat, lockade mig allt djupare och djupare in i skogen och skilde mig från mina följeslagare. För att icke förrirra mig i den stora skogen lämnade jag hjorten åt sitt öde och ville vända om till den överenskomna samlingsplatsen, men hästen vägrade att lyda, stegrade sig, skakade sin man och blev allt vildare och vildare. Jag försökte att stilla honom men varseblev med förskräckelse, att han nu förvandlade sig till ett befjädrat vidunder, framfötterna utvidgade sig till ett par vingar, halsen förlängdes och jag red nu på en högbent hästgrip, som svingade sig upp i luften, och efter en stunds ritt nedsänkte han sig framför järnporten till ett gammalt slott.

Min förskräckelse ökades, då jag fick se samma stallmästare, som vid jaktens början framlett den förtrollade hästen, vördnadsfullt nalkas mig för att hjälpa

mig ur sadeln. Till hälften medvetlös, fördes jag genom en mängd praktrum till en lysande samling av galaklädda damer, vilka emottogo mig såsom sin härskarinna och i ödmjuk ställning avvaktade mina befallningar. Alla tävlade att visa mig uppmärksamhet, men ingen ville säga, i vilkens våld jag befann mig. Jag överlämnade mig åt en stum smärta, och efter en stunds förlopp såg jag trollkarlen Zornebock i en mörkgul zigenares gestalt ligga för mina fötter. Han bad om min kärlek och tillgift och låtsade smälta i tårar för att beveka mig. Men jag bemötte honom såsom en öm dotter bör bemöta sin faders mördare. Då blev han ursinnig och kunde icke längre emotstå de vilda lidelser, som stormade i hans bröst; han hotade att slå palatset i stycken och begrava mig under dess ruiner; men jag trotsade hans raseri och uppmanade honom att uppfylla sina hotelser. Efter några ögonblicks besinning gav han mig sex dagars betänketid och lämnade mig ensam.

Då sex dagar hade förlidit, förnyade han sitt besök, men jag avvisade honom med förakt. Då rusade han ursinnigt ur rummet, och några ögonblick därefter bävade jorden under mina fötter, och slottet syntes vilja störta tillsammans. Jag nedsjönk på min soffa, och mina sinnen övergåvo mig. Ur denna min dödsslumner uppväcktes jag av trollkarlens fruktansvärda stämma: »Vakna, du ljuva slumrerska», sade han, »ur din sjuåriga sömn och säg mig, om tiden mildrat ditt hat mot din trogna tillbedjare. Låt den minsta stråle av hopp lysa i mitt hjärta, och denna

ensliga grotta skall förvandlas till ett glädjens tempel!» Jag bevärdigade den föraktliga trollkarlen ej med ett enda ord till svar, ej en gång med en blick utan insvepte mitt ansikte i min slöja och grät. Mitt svårmod syntes röra honom; han bad, han bönföll, jämrade sig högljutt och kröp som en mask för mina fötter. Slutligen uttömdes hans tålamod, hastigt sprang han upp och ropade med dundrande stämma: »Välan då, om sju år se vi varandra åter!» Därpå upplyftade han alabastertavlan på väggen, och i samma ögonblick föll en oemotståndlig sömn över mina ögonlock, tills den grymme ännu en gång avbröt min vila. »Känslösösa», sade han till mig, »skona åtminstone dina bröder. Min trolösa stallmästare har för dem yppat ditt öde; men jag har straffat den förrädaren. Dina olyckliga bröder hava kommit att med härsmakt rycka dig ur mina händer; men jag blev dem övermäktig, och de sucka nu i denna ödsliga skog under åtskilliga djurs gestalter.» Denna grymma osanning, till vilken den uslingen tog sin tillflykt, uppretade mig ännu mer mot honom. Han läste det bittraste hån på mina läppar. »Olyckliga», fortfor den rasande hedningen, »ditt öde är avgjort! Sov så länge, som de osynliga makterna lyda denna talisman!» I samma ögonblick återupphängde han alabastertavlan, och en magisk svindel berövade mig sans och liv. Ni, ädla riddare, har genom ert hjältemod uppväckt mig ur denna slummer. Jag tror likväl, att detta ej skulle varit eder möjligt, om Zornebock ännu levde; han måste vara död, ty eljest skulle ni ej kunnat trotsa hans makt.»

Rosamunda hade ganska rätt i sin förmodan. Zornebock hade med sina serber infallit i Böhmen, vilket land regerades av furstinnan Libussa, som härstammade från feernas släkt; men i jämförelse med denna berömda furstinna var han en fuskare i trollkonsten. Han dukade därför under i striden, slagen av en tapper riddare, vilken Libussa förlänat ett trollsvärd och en magisk rustning.

Då den sköna Rosamunda nu slutat sin berättelse, tog Reinhold till ordet och förtäljde sina äventyr. Då han började tala om sina svågrar, de tre förtrollade prinsarna i skogen, föll hon i den största förvåning, ty hon märkte nu, att Zornebocks berättelse var rena sanningen. Just då riddaren höll på att sluta beskrivningen om sina äventyr, läto smattrande trumpet och högljudda glädjerop höra sig i skogen. Strax därpå sprängde trenne ryttareskaror fram, i spetsen för vilka Rosamunda igenkände sina bröder och Reinhold sina systrar. Nu var skogens förtrollning löst. Efter ömsesidiga hälsningar och glädjettringar lämnade de från förtrollningen befriade syskonen skogen jämte sina följen och begåvo sig till det gamla skogsslottet. Man skickade ilbud till greven för att bringa honom den glädjefulla underrättelsen om hans barns ankomst. Hovet var just då som djupast försänkt i sorg över den unga grevens förlust, och föräldrarna begräto honom såsom död. Deras glädje var därför obeskrivlig, då de fingo höra, att icke blott deras älskade son utan även deras längesedan bortrövade döttrar levde och längtade att få

omfamna dem. Denna njutning hade de några dagar därefter vid sin ankomst till jaktslottet. Ur det ägg, som Sofia vid broderns besök värmdde i sitt sköte, hade en liten söt fröken utkrupit, som nu med oskuldens leende på sina läppar sträckte sina små armar mot morfar och lekte med hans silverlockar. Många och stora voro de högtidligheter, som nu firades, men framför alla andra utmärkte sig Reinholds bröllop med den sköna Rosamunda.

Slutligen måste dock släktingarna skiljas åt. Reinhold kvarblev hos sina föräldrar och vårdade deras ålderdom. Ludvig Björn köpte hertigdömet Askanien och grundlade staden Bernburg. Sten Örn nedslog sina bopålar i Schweiz och anlade staden Aarburg. Axel Delfin gjorde ett härtåg till Burgund, av vilket han bemäktigade sig en del, som nu kallas Dauphiné. Till minne av dessa händelser för Bernburg än i dag en krönt björn, Aarburg en örn och Dauphiné en delfin i sina vapen. Och nu är det slut med de tre systrarnas historia.

Självdukande bordet, Gullåsnan och Dansande knölpåken.

byn Krikskraks bodde gamla fader Welten. Han var en duk-tig bonde men hade i sin ung-dom varit en käck soldat, vilket skråmorna och ärrén i hans ansikte nogsamst bevisade. Hans hustru var död men hade givit honom trenne söner: Jöns, Toffel och Mårten.

Gamla fader Welten berättade gärna om sina slaktningar och vakthållningar: huru hårt det mången-städes gått till, huru många han skjutit och huggit och stuckit och huru ofta han själv varit i fara att bita i gräset, om han ej förhållit sig så tappert. Han berättade vidare ganska omständligt var han legat i kvarter, hurudant hans värdfolk varit, huru många länder och städer, huru många prinsar och andra stora herrar han sett.

Hans fränder och grannar hörde ganska andäk-tigt på, när han om aftnarna på gräsbänken utanför

sitt lilla hus rätt livligt berättade sådant för dem; men de uppmärksammaste bland alla voro dock hans tre söner, hos vilka dessa berättelser väckte en ivrig håg att själva få skåda så många härliga och underbara ting. Byn blev dem för trång och hade icke mera för dem något behag, emedan de inbillade sig, att de skulle göra en ofantligt stor lycka i världen.

Den äldsta sonen Jöns sade därför en dag till sin far: »Jag trivs icke längre hemma utan vill ut i världen, varom ni berättat oss så mycket. Jag beder eder därför, att ni ville giva mig mitt modernearv, på det jag må komma ut och försöka min lycka.» Fadern svarade: »Bliv hemma ännu ett eller par år och vandra sedan ut i världen; ty du är i sanning något dum, kära Jöns, och de narra och bedraga dig säkert.»

Men fadern måtte nu tala aldrig så förnuftigt, så blev Jöns ändå Jöns och mente, att ingen skulle narra honom, ty därtill vore han för slipad, och vore han nu också litet dum, så skulle han väl bli en förståndig man genom sina resor. Så tänkte vår Jöns, och det gives Jönsar nog, som tänka på samma sätt.

»Nå», sade fadern slutligen, »efter du är så en-vis och icke vill låta avråda dig, så give Gud, att det går lyckligt; men nog komma många att dra dig vid näsan! Här har du emellertid ditt modernearv.»

»Dra mig vid näsan! Då skola de vara bra sluga», mente Jöns och stoppade med självförnöjelse på sig sitt arv, som steg till omkring 30 eller 40 riksdaler, samt sade därefter sin fader ett vänligt farväl.

Nu gick Jöns första dagen så långt, att han trodde sig snart vara vid världens ända. Då det led mot aftonen, mötte honom i en skog en liten dvärg med ett stort långt skägg. Han sade till Jöns: »God afton, Jöns, vart ämnar du dig?» — »Ut i världen», svarade Jöns. »Jag har fått ut mitt arv och tänker gå hela världen omkring.» — »Du tyckes mig just vara en duktig gosse», genmälte den lilla mannen, »och lär nog slå dig igenom.» — »Ja, ja», mente Jöns och skrattade dumdrygt, »det tror jag nog också.» — »Men», sade den lilla mannen vidare, »när man reser, måste man även äta och dricka, annars kommer man icke långt; giv mig ditt arv, så ger jag dig i stället ett bord, vartill du aldrig sett maken. Så snart du säger *Duk opp, bord!* så dukar det sig självt, och all den mat och de drycker du önskar dig stå genast därpå.»

Ett sådant bord behagade, som man väl kan tänka, vår Jöns övermåttan. Han gick utan betänkande in på bytet, ty nu kunde han äta och dricka vad han ville, och det alla stunder på dagen, vilket kom Jöns särdeles väl till pass, emedan han alltid hade god matlust och dessutom så fin smak, att han ganska väl förstod att skilja öl från kaffe och skinka från potatis, även om han blundade.

Den lilla mannen förde nu Jöns ett par hundra steg in i skogen. Där stod en liten koja, byggd av bark och mossor och av ett ganska oansenligt yttre; men när Jöns trädde in däri, kunde han av förvåning ej få fram ett enda ord; ty aftonsolen bröt in

genom ett fönster av idel ädla stenar utav alla färger; golvet i kojan var belagt med sammetsmattor, utsydda med rosor av silver och guldtråd; väggarna voro en enda stor spegel, i vilken blott guld och ädla stenar skimrade; kojans tak tycktes så högt och blått som himlavalvet, och stjärnor glindrade däruppå. Men i denna praktfulla koja fanns intet annat husgeråd än en stol och ett bord av simpelt trä.

»Där ser du bordet Duk opp», sade dvärgen, »tag ut och försök det, och om bytet ångrar dig, så bär in det igen, och jag ger dig tillbaka arvet.»

Jöns bar ut bordet och sade: »Duk opp, bord!» Och se bordet var dukat, och i dess fyra hörn stodo fyra kristallflaskor med kostligt vin, och mitt på bordet sågos de förträffligaste rätter och Jöns, som hade goda tänder och rymlig strupe, åt och drack av alla krafter och tyckte sig aldrig hava upplevat en så härlig stund.

Medan han så satt och spisade, kommo några gesäller vandrande där förbi. Dem bjöd Jöns att deltaga i kalaset, och alla blevo mätta av rätterna och muntra av vinet, och då de gingo, kunde de icke nog tacka Jöns för hans gästfrihet.

»Så sant jag lever», sade nu Jöns för sig själv i sitt hjärtas glädje, »den gamla dvärgen är likväl en stor narr, som ger mig ett sådant bord för några lumpna riksdaler. Ville jag giva mat för betalning, så kunde jag genom detta bord bliva en bärgad man för hela min livstid.» Han gav därför med glatt hjärta dvärgen sitt arv och vandrade så av med bor-

det samma väg han kommit, ty han var otålig att för far och bröder, släkt och vänner få visa den goda handel han gjort.

»Nu skall det bli ett kalasande där hemma!» ropade Jöns, när han tog avsked av dvärgen. — »Akta dig bara», sade denne, »att man ej narrar bordet av dig, innan du kommer hem.» — »Har ingen fara», mente Jöns och bjöd så dvärgen farväl.

Sedan han gått en stund och begynte känna sig trött, blev han varse ett värdshus invid vägen. Där gick han in, och fast värden tyckte det just ej vara mycket att förtjäna på en gäst, som gick omkring med ett gammalt bord på ryggen, tog han likväl hövligt emot Jöns och beklagade, att han hade så litet att undfäгна honom med.

»Det behövs ej heller», svarade Jöns skratande; »jag skall i stället undfäгна er.» Och i det samma ställde han bordet på golvet, ropade: »Duk opp, bord!» och genast var bordet betäckt med en vacker ren duk, och stekar, pastejer, vin och bakelser stodo där i den prydligaste ordning, och värden och värdinnan läto ej länge bedja sig att taga plats vid bordet.

Sedan nu Jöns ännu en gång tagit ett duktigt mål, begynte han känna sig sömnig och fördes av värden under många bugningar till sitt sovrum. Men det underbara bordet lekte värden starkt i hågen. Väl hade han själv ett alldeles likt; men om han än hundrade gånger ropade till detta: »Duk opp, bord!» så blev det lika tomt som förut. »Ack, min gumma»,

“Orätt fånet gods har ingen välsignelse med —“

THEY WERE BOTH OF THEM VERY BEAUTIFUL

AND THEY WERE BOTH OF THEM VERY BEAUTIFUL

sade han till sin hustru: »Ett sådant bord skulle vi ha. Så smakliga rätter kan du icke laga, och ett sådant vin — ack! ett sådant vin har jag aldrig i min levnad druckit.» — »Ja, min gubbe», svarade hon, »tänk bara, veden i spisen och allt besväret och lönen åt kökspigorna, allt det där kunde vi spara in; våra gäster behövde aldrig vänta, vi kunde giva dem billigare priser än någon annan, alla människor skulle komma till oss, och innan kort vore vi stenrika.» — »Ja visst», suckade värden, »men vad hjälper det att tala härom, vi kunna ändock aldrig få ett sådant bord!» — »Kunna vi ej det?» inföll hustrun. »Du är minsann ej det ringaste klokare, märker jag, än den där dummer Jöns, som ej hade bort låta förmärka någonting om sitt bord, hade han blott haft för två öre förstånd. Nå, vad hindrar dig nu att taga hans bord och lämna ditt i stället? Tror du väl det fårhuvudet märker bytet?» — »Orättfånget gods har ingen välsignelse med sig», mente värden. — »Icke du heller», genmälte hans äkta hälft. »Därtill är du alltför enfaldig. Lyckan flyger dig ju riktigt på näsan och du fångar henne icke; om stekta sparvar komme flygande direkt i munnen på dig, så gapade du väl men toge dem icke. Vad gör du dig samvete över? Begriper du icke, att i morgon eller övermorgon narrar någon annan bordet av den dumma pojken, och vad har du då för din samvetsgrannhet?»

Så mycken värtalighet kunde vår man ej motstå, i synnerhet som han själv hade ganska god lust till bordet. Han gick därför till Jöns' sängkammare, lyss-

nade vid dörren, och då han hörde honom snarka, så att fönsterrutorna darrade, voro borden snart ombytta.

Jöns, som ingenting märkt, tog morgonen därpå det ombytta bordet på ryggen och vandrade hem.

»Vad», ropade fadern, när han såg honom komma, »är det du, Jöns? Redan andra dagen kommer du tillbaka? Har du så snart ledsnat på att se dig om i världen, eller kanske har du re'n gjort så mycken lycka du önskar?» — »Ja, kära far», svarade Jöns, »just så är det. Jag har varit långt borta i en stor skog, där jag såg bara träd, men lika fullt träffade jag där min lycka, nämligen det här bordet, som jag köpt för hela mitt arv av en liten dvärg med långt skägg.» — »Dumhuvud!» bannades fadern. »Nej slughuvud!» mente Jöns. »Se inte så snett på mig, kära far, ni skall snart erfara vad mitt bord duger till. Bjud släkt och vänner, så många ni vill, hit i afton, så skall jag undfägnat eder alla med viner och rätter, som ni aldrig förr smakat och det utan att någon tappning eller kokning behöves.» Och härvid såg Jöns så viktig och djupsinnig ut, att fadern väl kunde märka, att det var hans allvar. »Besynnerligt låter det väl», tänkte den gamle, »men de dumaste spån ha ofta mesta lyckan», och så bjöd han utan betänkande sina vänner och grannar, och Jöns höll sig riktigt dryg och förnäm och sade för sig själv: »Nu skola de nog spärra upp både mun, näsa och öron, då de få se vad jag blivit för en man; ty vad jag bjuder dem, det hava de aldrig varit bjudna på förr.»

Så skedde även, ty när Jöns med mycken högtidlighet ställt bordet mitt på golvet och ropat med väldig stämma: »Duk opp, bord!» på det alla måtte förnimma vad för en trollkarl han var, så märktes icke den ringaste förändring på bordet, och huru han än vände det, förblev det lika omedgörligt, varöfver alla började rätt hjärtligen skratta utom undergöraren, som stod där så flat, att ingen dödlig varit det mera, och gamla fader Welten, vilken begynte dundra som en åska och med sin knutna näve verkligen slog ned på sonens ena öra, så att det blixtrade för den stackars Jöns' ögon. Och som nu alltid inträffar vid oväder, så förfogade sig var och en hem till sitt men glömde ej att omtala den släta underfägnaden samt utskratta den stackars Jöns och fader Welten.

Men Jöns var likväl ej så dum, att han icke kunnat vara ännu dummare, ty dagen därpå tog han sitt bord på ryggen och gick att uppsöka dvärgen för att säga honom, att han ville göra ombyte, emedan bordet förlorat sin undergörande egenskap. Dock nu återfann han varken koja eller gubbe, och alla han frågade gävo honom det besked, att en sådan liten man och en sådan koja aldrig funnits där i skogen. Jöns måste därför åter förfoga sig hem och var nu klok nog att slå alla vandringstankar ur hågen. I stället bad han fadern rätt ödmjukt, att han måtte få tjäna honom som dräng för mat och lön, vilket fadern gärna tillstodde honom.

Men Toffel, fader Weltens andra son, tänkte:

»Min kära bröder Jöns är verkligen något för dum, ehuru han är den äldsta ibland oss. Jag har också lust att försöka min lycka, men nog skall jag bära mig klokare åt.» Han begärde därför av fadern sitt modernearv, och då inga föreställningar hjälpte, gav fadern honom arvet och sin välsignelse dessutom, varefter Toffel vandrade samma väg som Jöns och kom mot aftonen till samma skog, där hans bror träffat dvärgen. Den lilla mannen, som syntes ha fattat tycke för denna släkt, var nu även Toffel till mötes. »God afton, Toffel», sade han, »jag vet vad du har i sinnet och gör dig samma tillbud som din bröder Jöns. Ger du mig ditt modernearv, så får du av mig min guldåsna. Om du blott ropar till henne: *Åsna, slå opp!* så flyga idel guldmynt fram efter hennes hovar för var gång hon slår opp, och på det sättet kan du redan första gången få ditt arv tio gånger tillbaka.»

Toffel tyckte att tillbudet var gott, men som han var en försiktig ungdom, ville han icke ingå i någon handel, innan han först övertygat sig, om åsnan verkligen hade den uppgivna egenskapen, vilket dvärgen fann ganska förståndigt. Han bad alltså Toffel följa sig några hundra steg längre in i skogen och visade honom där ett litet med halm täckt stall, vari guldåsnan låg. Det inre av detta stall var präktigare än de grannaste furstliga rum; ty ehuru åsnan liksom andra åsnor icke hade annat än havre och hackelse i sin krubba, så var denna av idel guld och fullsatt med ädla stenar och fastän inom häcken låg blott

hö, så var själva häcken av silver och skimrade även av ädelstenar.

»Nå, försök nu åsnan», sade dvärgen. Härtill var Toffel ej sen. »Åsna, slå opp!» ropade han, och vid det hon efterkom hans tillsägelse flögo dukater och andra guldmynt omkring åt alla sidor. Toffel, som ej ville låta narra sig, lät åsnan flera gånger förnya försöket, och då det alltid skedde med samma verkan, fann han bytet alltför förmånligt att längre betänka sig därpå utan gav dvärgen arvet, tog åsnan och vände därmed genast hem.

Men över natten måste han vila i samma värds-hus, där hans broder Jöns förlorat sitt bord. Han ville likväl gå förståndigare till väga och sade därför till värden: »För min åsna till stallet och giv henne det bästa foder; ni skall i morgon bli väl betald därför, men akta er att säga: Åsna, slå opp! ty då går det er icke väl, det säger jag er på förhand.»

Nu trodde Toffel att värden nog skulle taga sig till vara att pröva hans åsna och gick därför lugnt till vila. Men värden, som av dessa Toffels ord märkte, att det måste vara någonting särskilt med den åsnan, skyndade att för sin gumma berätta vad Toffel sagt honom, tilläggande därvid sin mening, att den åsnan måtte vara ett farligt och grymt djur. Men gumman svarade: »Vet du, jag tror det är visst med åsnan på samma sätt som med bordet. Låt oss försöka! Om du i natt går till stallet och igenom ett kvisthål eller en springa säger till åsnan: Åsna, slå opp! så kan hon ju ej träffa dig, kan du väl förstå.»

Mannen, som icke var utan huvud och när detta feltes honom lånade av sin hustru, förstod nu rätt väl, och som han redan en gång med svek berövat en annan sin egendom, blev det honom nu lättare att göra det för andra gången.

Värden gick alltså till stallet, och då det var klart månsken såg han genom springorna, huru åsnan låg där helt stilla och sov och såg därvid så from ut, att all fruktan förgick värden. Han ropade utanför dörren: »Åsna, slå opp!» Och genast efterkom åsnan hans tillsägelse. Hon steg upp från sitt läger, slog upp och nu flögo idel guldmynt från hennes hovar, varefter hon åter lade sig ned. Då värden märkte, att hon var så fredlig och saktmodig, fattade han mod, gick in i stallet och upplockade guldpenningarna; ja, han blev så hjältemodig, att han lät åsnan ännu ett par gånger förnya försöket, som avlopp lika lyckligt.

»Nå, nu ser du, min gubbe, vilken faslig olycka som sker, när man säger till åsnan: Slå opp!» sade värdens hustru, då han gav henne guldpenningarna. »Utan tvivel höra bordet och åsnan tillhopa. Gå därför strax till kvarnen nere i dalen och köp en annan åsna, som liknar denna, ty där finnas av alla slag.»

Värden gjorde så och förde den nya åsnan till stallet samt gömde i stället gullåsnan i sin lada, där han väl höljde över henne med halm, så att ingen skulle kunna se henne. »Se så», sade han sedan, då han kom in till sin hustru, »nu är allt gjort. Nu vill jag bygga mig ett nytt vårdshus, jag vill köpa

mig ett säteri eller ett bruk eller något ännu bättre och bliva en rik och förnäm man», och därvid kastade han i glädjen sin mössa i luften. — »Nå nu ser jag, att du verkligen börjar bliva förständig, kära Mickel», sade hans hustru. — »Ja visst, min gumma», svarade mannen, »och nu har det ingen nöd, ty förståndet kommer alltid med penningarna, och nu vill jag visa, att jag vad huvudet beträffar är så väl utrustad som någon.» — »Å», inföll hustrun leende, »på huvudets vägnar har du alltid varit ståtligast utrustad, du allra-beskedligaste man.»

Tidigt följande morgon begav sig Toffel på hemvägen och föreställde sig därunder rätt livligt, huru hans far skulle glädja sig och broder Jöns bli flat. Han kom lyckligt hem, och nu måste alla släktingar, grannar och vänner åter bjudas att se ett underverk, ehuru gamla fader Welten föga tyckte om detta skryt och mente, att det kanske ej skulle avlöpa bättre än förra gången.

»Nå, given nu noga akt», sade Toffel drygt och självkliskt, när alla voro församlade. »Här sen I en åsna, som ser alldeles ut som en vanlig åsna, men när jag säger till henne: Slå opp! så slår hon opp, och ur hovarna flyga idel guldmynt, varav I kunnen få plocka så många I viljen, ty jag vill göra er allesamman rika och lyckliga.»

»Det där låter ganska gott», tänkte de bjudna, »Gud give blott, att det icke går nu som med Jöns' bord!» — Men just så gick det, ty huru mycket än Toffel ropade åt sin åsna: »Slå opp!» så stod hon

alldeles stilla, till stort bryderi för den arma Toffel, som slutligen blev så förargad över sin åsnas envishet, att han begynte slå och sparka henne av alla krafter, vilket ock till slut hade den påföljden, att hon verkligen slog upp, men icke var det något guldmynt, som därvid kom i dagen. Nu kunde vänner och fränder icke längre hålla sig allvarsamma, utan alla människor utskrattade den stackars Toffel, som var han gick fram i byn förföljdes av ropen: »Åsna, slå opp! ha! ha! Åsna, slå opp!»

Det hjälpte icke att Toffel gick att söka dvärgen, ty han fann honom icke utan måste vända om helt nedslagen och, liksom den äldre brodern, tjäna fadern såsom dräng, och så snart man talte om åsnan Toffel, visste minsta barn vem som menades.

Nu ville också den yngsta brodern Mårten ut i världen. Han hade alltid varit den förståndigaste och eftertänksamaste, ävensom den frommaste och lydigaste; men denna gång kunde faderns föreställningar dock ingenting uträtta. »Låt mig också få vandra ut, kära far», bad han, »kanske går det mig bättre än mina bröder, och om det också icke så gör, så tjänar jag er gärna som dräng, och då är det sedan ingen skillnad mellan mig och mina bröder.» — »Så vandra då av i Guds namn», sade fadern, »men se dig försiktigt före», och därmed gav han honom hans arvedel.

Även Mårten kom till samma skog som hans bägge bröder och träffade den gamla dvärgen, som sade till honom: »Mårten, jag vet, att du är en bra gosse, from och redlig. Jag vill ge dig en gåva, den

sista jag ännu har att giva, om du ger mig din arvedel. Här är en duktig knölpåk. När du säger till den: *Knölpåk, var verksam!* så slår han alla, som råka ut för honom, bruna och blå, ända till dess du säger: *Knölpåk, var overksam!* då han åter blir stilla. Jag är samma gubbe, som givit Jöns bordet Duk opp och Toffel Guldåsnan, men det är icke mitt fel att de låtit värden på höjden här vid ändan av skogen stjåla dem ifrån sig. Dock, du tror mig visst icke?» — »Jo», svarade Mårten, »ni ser mig alltför ärlig ut att kunna vilja bedraga mig. Här är min arvedel, giv mig nu i stället er knölpåk.»

Så var nu bytet gjort, och dvärgen förmanade Mårten att taga sig väl till vara för den bedrägliga värdshusvärden.

Mot aftonen kom Mårten, liksom hans bröder hade gjort, till värdshuset vid ändan av skogen och tog där kvarter. Hela sin arvslott hade han redligen lämnat dvärgen, ty han tänkte: »Om du ock är en slipad bedragare, så vill jag ändock vara ärlig, ty ärlighet varar längst, säger ordspråket.» Därför begärde han nu endast litet bröd och dricka för några skillingar, som han förtjänat genom arbete hos fadern, och begav sig därefter till vila tagande sin knölpåk med sig men sade därförinnan till sitt värdfolk: »Se till, go' vänner, att ingen kommer in i min kammar och säger: Knölpåk, var verksam! Det kunde gå den rätt illa, därför varnar jag er.»

»Nå, min gubbe», sade värdinnan till sin man, så snart de blivit ensamma, »har du icke märkt nå-

got? Här är säkert åter något att förvärva, och alla goda ting äro ju tre.» — »Ja visst», svarade värden, »men vem vet, huru det kan förhålla sig med knölpåken? Saken förefaller mig betänklig.» — »Min kära Mickel», inföll hustrun, »du är ett nöt och blir ett nöt så länge du lever. Vem vet, om icke knölpåken tillskyndar oss mera lycka än både bordet och guldåsnan. Kanske den kan göra oss unga och friska och vackra till och med!» — »Nå ja, min gumma, du kan kanske ha rätt, och så snart han väl somnat in, skola vi båda två gå dit upp och försöka hur det kan gå.»

Därpå gingo de upp. Mårten, som väntat deras besök, hade väl aktat sig att insomna men låtsade dock sova rätt tungt och snarkade av alla krafter. Då smögo sig värden och värdinnan utan fruktan in i rummet, och värden ropade genast: »Knölpåk, var verksam!» Knölpåken lydde, men på ett sätt, som de visst icke väntat sig, ty den började erbarmligen mörbulta dem båda två över axlar och rygg, armar och ben till stor förnöjelse för Mårten, som nu också ropade: »Knölpåk, var fullt verksam!» Och nu föllo slängarna tätt som hagel, och vart det äkta paret flydde undan var knölpåken efter dem, från vinden ända ned i källaren. Då måste de i sin nöd åter bege sig till Mårtens kammare och ropade till honom: »Herre, kära herre, låt den fördömda knölpåken vila och förbarma er över oss, vi bliva ju annars värre mörbultade än biffstek och kalops.» Då ropade Mårten: »Knölpåk, var verksam!» och genast lydde han, »men», tillade Mårten, »nu edra bedragare, skolen I

också i morgon giva mig bordet Duk opp och gull-åsnan, som I narrat av mina bröder.» — »Ja, ja, o Gud ja! kära nådiga herre», ropade de i sin ångest, medan svedan av slagen ännu kändes i hela kroppen. Men om morgonen sökte de undanflykter och sade, att vad de yttrat dagen förut hade skett i ångesten, de hade icke vetat vad de då talat, något bord Duk opp eller någon gullåsna hade de aldrig sett eller någonsin hört talas om.

Mårten gjorde sig ej mödan att vara särdeles vidlyftig och var över huvud icke vän av några långa tal. Han sade blott: »Knölpåk, var verksam!» — »Herre, kära nådiga herre, för Guds skull», skreko nu både värden och hans hustru. »Vi hava nog av vad vi fingo i natt; här har ni både bordet och gull-åsnan!»

Mårten försökte dem, och fann att de voro de rätta. Bordet dukade sig, han fick en god frukost, och värden och värdinnan måste äta med, ehuru de förlorat all matlust. Åsnan slog opp, och guldmynt sprakade omkring som eldgnistor. »Behåll penningarna för mitt nattläger», sade Mårten, »fastband bordet sorgfälligt på åsnans rygg, tog knölpåken i hand och kom mot aftonen hem till byn med de tre undergörande tingen.»

»Så sant jag lever», sade fadern, »är icke Mårten också hemma inom tvenne dagar liksom de andra, och det kommer väl att gå på samma sätt, så att alla i byn skola ännu en gång hålla oss för narrar!»

Gamla och unga i byn voro verkligen redan för-

samlade, skrattade, gycklade och fröjdade sig på förhand högeligen åt vad som nu hända skulle, och en hel flock av de kära släktingarna, fastrar och mostrar, farbröder och morbröder, kusiner av båda könen och vad de allt voro, trängde sig in i stugan för att se och höra. »Den ene», tänkte de, »kom med ett bord, den andre med en åsna, nu kommer den här med både bord och åsna, nu måste det bli dubbelt att skratta åt.»

Men Mårten lät sig ingenting bekomma utan lyfte bordet av åsnan, satte det mitt på golvet och sade: »Duk opp, bord!» och genast stod bordet fullt av de härligaste rätter och i varje hörn en flaska kosteligt vin, men de kära släktingarna blevo icke bjudna att deltaga i undfägnaden. Sedan ropade han till guldåsnan: »Åsna, slå opp!» och åsnan slog upp, så att guldmynten yrde omkring. Nu blevo släktingarna helt allvarsamma, och när Mårten tillsade dem att uppsamla penningarna, läto de icke säga sig detta två gånger utan tumlade om varandra och gävo varandra rätt duktiga stötar för att komma åt de glänsande mynten.

»Nu», sade Mårten, »måste jag likväl giva er en liten minnesbeta för det I utskrattat och bespottat min far och mina bröder — Knölpåk, var verksam!» Och nu dansade knölpåken med stor flit på dem allesamman och förföljde dem genom hela byn, till dess äntligen Mårten förbarmade sig över dem och tillsade sin knölpåk att åter vara stilla.

På detta sätt fingo de en stor aktning för Mårten,

i synnerhet som han ofta bjöd dem till sitt själv-
dukande bord. Men för åsnan hade de ännu större
vördnad, som man väl kan tänka, ty när en åsna
har guld, så är hon alltid ett högst aktningvärt djur.
Mesta och djupaste vördnaden hade de dock för knöl-
påken, ty det veten I ju, att det dock i själva verket
är käppen, som regerar och befaller här i världen.

Talande fågeln, Spelande trädet och Rinnande vattukällan.

ti England regerade för flera år sedan en konung väl och länge. Han hade ej mera än en son, vilken han uppfostrade i alla dygder, som anstå en furste. Men döden berövade den unga prinsen hans fader, efter vilken han ehuru ej mera än femton år gammal utropades till konung i England.

Den nya konungen var särdeles road av jakt och förlustade sig dagligen därmed. En dag, då han tillika med flera av sitt hovfolk jagade i en stor skog, fingo hundarna upp en hjort, vilken den unga konungen ivrigt förföljde. Härunder blev han skild från sina följeslagare, så att han till slut befann sig ensam mitt i skogen och ej fann någon väg, som kunde leda honom därur. Solen närmade sig nedgången, och konungen begynte frukta, att han skulle få tillbringa

natten allena i den vidsträckta skogen, då han efter ännu tvenne timmars fåfängt sökande efter någon människoboning till sin stora glädje på långt håll blev varse ett ljus, dit han nu skyndade att styra sin häst. Snart ankom han till en liten stuga, där han steg av och gick in. I stugan fann han endast trenne unga flickor, vilkas föräldrar voro döda. Konungen, trött och hungrig efter att hela dagen hava irrat omkring i skogen, frågade flickorna, om de kunde giva honom någon mat och om de ville härbärgera honom över natten, emedan han farit vilse i skogen och skilts från sitt sällskap. Flickorna voro villiga härtill men beklagade, att de icke hade annat än mjölk, smör och några ägg att bjuda sin gäst. Konungen fann sig emellertid rätt belåten med denna enkla anrättning och förtärde den med god smak. Alla tre flickorna passade upp honom vid bordet ty, ehuru de ej visste, att främlingen var deras konung, trodde de ändock, att han var någon förnäm herre i anseende till hans rika dräkt.

Sedan konungen spiset, roade han sig att tala med flickorna i åtskilliga ämnen. Bland annat föll talet på giftermål, och konungen frågade den äldsta system, vilken man hon helst önskade sig. Hon svarade, att hon helst ville hava konungens hovbagare, emedan hon då finge äta det bästa brödet i England. Den andra åter önskade att bliva gift med konungens mästerkock, emedan hon då finge äta läckrare rätter än någon annan. Slutligen frågade konungen även den tredje, vem hon önskade till man. Hon svarade,

att hon helst ville hava konungen själv, ty då finge hon både det bästa brödet och de läckraste rätterna och mycket annat präktigt och gott dessutom.

De trenne systrarnas önsknings roade konungen mycket, i synnerhet den yngstas. Hon var en skön och älsklig flicka, ej över fjorton år gammal, och ju mera konungen betraktade henne, desto mera behagade hon honom. Aftonen förgick hastigt under muntra samtal, och det var redan lidet ett långt stycke på natten, innan konungen begav sig till sitt sovrum, där han sov rätt gott, oaktat sängen visst ej var beräknad för en så hög gäst.

Följande morgon tog han vänligt avsked av sina värdinnor, och sedan de visat honom, hur han skulle komma ur skogen, återvände han till sitt slott. Under vägen föllo flickornas önsknings honom åter i sinnet, och som hans tycke för den yngsta blev allt livligare, ju mera han avlägsnade sig från henne, föll det honom till slut in att verkliggöra vad de önskat. Han skickade därför ett bud till dem med befallning att komma till slottet, och sedan de där infunnit sig sade han till dem, att om de ännu hade samma önsknings som aftonen förut så skulle det stå dem fritt att få dem uppfyllda. De båda äldsta svarade strax, att deras tankar icke förändrat sig, men den yngsta, som till sin stora bestörtning fann, att den främling, de mottagit i sitt hus, var konungen själv, blev så häpen vid dessa hans ord, att hon ingenting kunde svara därpå. Då påminde henne konungen om hennes önskan och tillade, att om hon ej sedermera ångrat

den, så skulle hon få densamma uppfylld lika säkert som hennes systrar och bliva hans drottning. Ett sådant löfte gjorde, som man väl kan tänka, den unga flickan icke liten glädje och hon aktade sig väl att säga nej. Hon blev också verkligen förmäld med konungen, och hennes båda systrar fingo den ena hovbagaren och den andra mästerkocken, alldeles som de önskat sig. Men de voro icke lika nöjda med sitt öde som sin yngsta syster. Det grämde dem, att hon nu var så högt över dem; denna avund övergick småningom till ett bittert hat, och de avbidade blott ett lägligt tillfälle för att giva luft däråt.

Ett sådant tyckte de vara inne, då den unga drottningen efter någon tid väntade ett litet barn. Sedan de länge rådslagit sinsemellan, gingo de till sin syster, ställde sig ytterst vänliga och anhöllo att få biträda henne vid hennes förestående förlossning. »Ingen», sade de, »kunde vid detta tillfälle ägna henne en så öm och kärleksfull omvårdnad som de.» Drottningen samtyckte gärna och hade ingen svårighet att även utverka sin gemåls bifall. De båda systrarna stannade alltså kvar på slottet för att avbida det avgörande ögonblicket, och när det inföll, voro de ensamma inne hos drottningen. Då nu denna förlöstes med en prins, togo systrarna barnet, lade det i ett skrin och kastade det sedan i en förbi slottet flytande älv samt framvisade för drottningen en hundvalp, vilken de sade, att hon framfött. Häröver blev drottningen högligen förskräckt och konungen ej mindre misslynt.

Emellertid hade konungens trädgårdsmästare av en händelse blivit varse skrinet, då det flöt utför älven, som rann genom trädgården. Han tog det ur vattnet, öppnade det och fann däri till sin stora förundran ett nyfött, välskapat gossebarn, vilket han lämnade till sin hustru att uppfödas såsom deras eget barn, det hon med nöje gjorde, emedan de förut ej ägde några arvingar.

Andra året väntade drottningen åter ett barn, och hennes systrar skulle åter betjäna henne. Även nu framfödde hon en prins, vilken systrarna lade i ett skrin och kastade i älven. De framvisade i dess ställe en kattunge, varöver drottningen blev djupt bedrövad och konungen ännu missnöjdare än förra gången.

Även detta skrin fann trädgårdsmästaren, och hans hustru uppfostrade barnet liksom det förra.

Tredje året tillgick det på samma sätt, utom att drottningen nu födde en flicka, vilken trädgårdsmästaren fann i ett skrin på älven och lät uppfostra med de båda gossarna. I stället framvisade de båda systrarna en råtta, vilken de påstodo, att drottningen framfött. Nu blev konungen så förbittrad, att han lät insätta drottningen i ett svårt fängelse, där hon skulle förbliva hela sin övriga livstid, och således hade hennes avundsamma systrar äntligen nått sitt mål.

Emellertid hade trädgårdsmästaren all möjlig omsorg om de trenne barnen. Då de uppväxte lät han dem lära alla vetenskaper, som de för framtiden

kunde hava nytta utav, och var i allt emot dem, som om han varit deras verkliga far. Hans godhet emot dem hade ock välsignelse med sig, ty hans välstånd tilltog dagligen, så att han kunde lämna konungens tjänst och bygga sig ett eget hus, som liknade ett präktigt palats och varomkring han anlade en trädgård, som var nästan vackrare än konungens egen.

Här levde nu de tre syskonen tillsammans i största endräkt och förtrolighet. De båda bröderna voro ofta ute på jakt, vari de funno stort nöje. En dag, då de voro sysselsatta härmed och deras syster var ensam hemma, kom till henne en gammal gumma, som bad att få se det vackra slottet och den präktiga trädgården. Den unga flickan tog vänligt emot henne och förde henne omkring överallt. Gumman fann alltsammans rätt bra men sade, att det dock felades trenne ting för att göra det fullkomligt, och på flickans fråga vad det kunde vara för rara saker svarade hon, att om de hade den talande fågeln, det spelande trädet och den rinnande vattukällan, så funnes ingenting i världen, som överginge detta slott med dess trädgård. Flickan frågade, var dessa trenne ting kunde finnas, och gumman svarade, att tjugu mil därifrån bodde hennes broder, som kunde lämna under rättelse därom. Hon visade den unga flickan vägen till hans boning och försvann med detsamma ur hennes åsyn.

När bröderna hemkommo, berättade systemen för dem det besynnerliga besök hon haft, och hennes berättelse gjorde ett livligt intryck på dem båda.

Den äldsta beslöt att genast söka upp den hemlighetsfulla gummans broder och av honom utforska, var de trenne omtalade sakerna funnos. Han lät därför sadla sin häst, och när han reste gav han sin syster en ring, den han bad henne noga akta. Så länge stenen i ringen bibehölle sin glans, kunde hon vara säker, att hennes bror vore vid liv, men bleve den mörk och dunkel, så vore han omkommen. Därefter begav han sig på den av gumman anvisade vägen och fann hennes broder, en gammal gubbe, sittande utanför en liten stuga, vari han bodde. Ynglingen hälsade vänligt på den gamle och bad honom underrätta sig var den talande fågeln, det spelande trädet och den rinnande vattukällan vore att finna. Gubben svarade, att detta visserligen vore honom bekant, men att han högligen avrådde ynglingen från en så farlig resa, emedan ingen av dem, som förut vågat den, kommit tillbaka med livet. Den unga mannen lät dock icke avskräcka sig utan stod fast vid sitt beslut att söka förskaffa sig de tre underbara tingen. Då gav gubben honom en kula, som han skulle kasta framför sig utåt vägen och sedermera noga följa, ty kulan skulle rulla till samma ställe, där de omtalta sakerna funnos; »men», tillade gubben, »när du kommer dit, får du se ett högt berg och en stor mängd svarta stenar vid dess fot, och då du begynner rida uppför berget, får du höra buller av vapen och folk, som kommer efter dig; om du då ser dig om, så blir du förvandlad till sten liksom alla andra, vilka förut sökt detta äventyr; men går du

friskt på utan att bry dig om någonting, huru förskräckande det än kan förefalla dig, så får du vad du söker.»

Ynglingen tackade den gamle för de meddelade upplysningarna, kastade kulan framför sig och red i fullt galopp efter henne, till dess hon stannade vid det omtalta berget. När han nu begynte rida uppföre, fick han höra förfärliga rop och buller efter sig, vilka kommo honom allt närmare, så att han till slut tyckte sig hava sina förföljare tätt bakom sig och drog svärdet för att värja sitt liv; men i detsamma han vände sig om för att giva ett hugg åt den närmaste, blev han på ögonblicket förvandlad i sten.

Hans syster, som dagligen betraktade ringen, märkte strax, när hennes broder var död, och berättade det för den andra brodern, som genast var färdig att företaga samma resa i hopp om bättre utgång. Han lämnade därför sin syster en kniv, den hon borde väl förvara, och sade henne, att om det begynte drypa blod därav, så vore han ej mera i livet. Därefter uppsökte han den förut omnämnda gubben, vilken sökte avråda honom med samma varning, som han givit den äldre brodern och, då han stod fast vid sin föresats, gav honom en kula, vilken visade honom vägen till samma berg, där hans äldre broder nyss förut omkommit. Även denne hörde, då han red uppför berget, ett förfärligt buller bakom sig men lät i början icke oroa sig därav utan red friskt på. Till slut kom honom dock bullret så nära, att han tyckte sina förföljare vara färdiga att gripa honom

och drog svärdet att försvara sig, men i detsamma han nu såg sig om efter sina fiender blev även han genast förvandlad i sten.

Systemen märkte snart, att kniven dröp blod och fann härav, att även hennes andra broder förlorat livet. Dock lät hon härav ej avskräcka sig att själv söka vinna de underbara sakerna och med detsamma inhämta närmare underrättelser om sina bröders öde. Även hon kom till gubben och fick av honom samma varning men stod lika fast vid sitt beslut som hennes bröder och erhöll liksom de en kula till vägledare. Under det hon red efter densamma, stoppade hon bomull och vax i öronen, på det hon ej måtte höra det buller, varom gubben talat med henne, och kom på detta sätt uppför berget utan något hinder, ända till dess hon fick se fågeln, som satt i sin bur. Då ökades bullret så starkt att, oaktat hon tillstoppat öronen, hon ändock hörde det allt närmare och förfärligare, men hon lät dock ej därav skrämma sig utan red fram till fågeln och tog honom tillika med buren. Strax avstannade allt buller, och det blev helt tyst. Hon frågade nu fågeln, var det spelande trädet och den rinnande vattukällan funnos, vilket fågeln strax visade henne; men när hon fick se trädet, visste hon ej huru hon skulle kunna föra det med sig, emedan det hade en hög stam med många grenar. Fågeln sade henne, att om hon allenast bröte en kvist av detsamma, så vore det tillräckligt. Sedan visade han henne springkällan och sade, att om hon toge litet därav i en flaska, så hade det samma verkan som

hela källan. Nu ville hon ock veta, huru hon skulle återfå sina båda bröder. Fågeln svarade, att han ej visste det; men flickan hotade att taga livet av honom, om han ej sade henne det, och fågeln visade henne då en flaska, varur hon skulle hålla på de svarta stenarna vid bergets fot, så kommo de alla till livs igen. Flickan tog flaskan och gjorde som fågeln sagt henne, och strax blevo alla stenarna åter levande och hon igenkände sina båda bröder. De övriga, som blivit förvandlade till stenar, voro allesamman prinsar och andra förnäma män, som misslyckats i försöket att vinna de underbara klenoderna. De tackade hjärtligen den modiga flickan, som befriat dem, och begåvo sig sedan på återvägen, men då de kommo till den gamla gubbens stuga, funno de honom död. De begrovo honom därför och skildes sedan åt samt vände var och en hem till sitt.

Då de tre syskonen kommit hem, frågade flickan fågeln på vad sätt hon skulle få kvisten att bliva ett spelande träd och vattnet i flaskan att bliva en springkälla. Fågeln svarade, att hon blott behövde sticka kvisten i marken, så bleve strax därav ett stort träd och att, om hon endast sloge vattnet i en grop, så bleve det genast en praktfull vattenkonst. Flickan gjorde så och såg till sin största förnøjelse ett träd skjuta upp ur marken, som spelade så ljuvligt, att hon aldrig förr hört något sådant, och groppen förvandla sig till en vattenkonst, som kastade vattnet, klart som kristall, högt upp i luften. Hon ropade

strax på bröderna och visade dessa härliga saker, och då nu trädet spelade och vattenkonsten kastade sina klara strålar i en mängd olika fasoner och fågelns tillika i sin bur begynte sjunga de skönaste melodier, så tyckte syskonen, att någonting härligare aldrig kunde finnas i världen, och levde så glada och lyckliga tillsammans.

Båda bröderna roade sig emellertid nu liksom tillförne ofta med att jaga. En dag träffade de konungen, som likaledes jagade i skogen. Konungen fattade genast tycke för de vackra, hurtiga ynglingarna och frågade, vilka de voro. De svarade, att de voro söner till Hans Majestäts forna trädgårdsmästare och att de hade en syster där hemma. Konungen frågade dem var de bodde och sade, att han ville hälsa på dem och spisa hos dem och deras syster. De tackade konungen för ett så nådigt tillbud och sade honom var deras boning var, varefter konungen årervände till slottet och de båda bröderna till sitt hem. Här underrättade de systemen om det höga besök, de hade att vänta, och hon skyndade att fråga fågeln till råds, huru hon skulle underfagna den höga gästen. Han uppräknade då åtskilliga anrättningar, som hon borde tillaga, och sade henne till slut, att hon bland efterrätterna skulle framsätta gurkor, dem hon borde fylla med äkta pärlor, som funnos under ett träd i trädgården, vilket han visade henne.

När nu konungen kom till de tre syskonen, fann han till sin stora förundran, att de bodde i ett

När nu konungen kom till de tre syskonen —

— 1875 —

— 1875 —

slott, som var vackrare än hans eget, och i en trädgård, vars make han aldrig sett. Ännu högre steg hans förundran, då han hörde trädet spela och såg vattenkonsten kasta sina glänsande strålar. Nu tillsades, att anrättningen var färdig, och konungen satte sig till bords med de tre syskonen, vilkas höviska väsende särdeles behagade honom. Flickan var ovanligt skön, och båda bröderna överträffade i manlig fägring och ädel hållning alla riddarna vid hans hov. När nu måltiden var slutad och desserten bars in, framlades gurkorna för konungen, vilken då han skar sönder dem till sin stora förvåning fann, att de voro fyllda med äkta pärlor. Han frågade, om i deras trädgård växte sådana gurkor och fågel, som i sin bur satt inne i rummet, skyndade att fråga konungen tillbaka, huru han kunde tvivla på en sak, som han såg med egna ögon och däremot tro vad han ej sett. Förundrad över att höra en fågel tala och ännu mera över hans fråga, sporde honom konungen, vad det vore, som han icke sett och dock trott. »Jo», svarade fågel, »du har trott, att din drottning framfött hundar, katter och råttor, och här ser du likväl hennes och dina verkliga barn, vilka hennes avundsamma systrar utkastat i älven men din forna trädgårdsmästare upptagit och uppfostrat.»

Över detta fågelns tal blev konungen innerligen rörd, tog de tre syskonen i famn och blev hjärtligen glad att finna, det hans älskade drottning fött honom sådana barn i stället för de vidunder han trott vara hennes avföda. Han befallde genast, att hans drott-

ning skulle tagas ur fängelset och föras till slottet, dit konungen nu begav sig med sina barn. Drottningen blev högst förfärad över denna befallning, ty hon trodde, att konungen ville taga livet av henne, och då hon vid hans sida fick se ett ungt fruntimmer, vars like i skönhet hon aldrig skådat, tänkte hon, att det vore en prinsessa, vilken konungen utvalt till sin gemål efter henne, som varit nog olycklig att falla i hans onåd. Men konungen skyndade att upplysa henne om rätta förhållandet och bad henne förlåta den oförrätt, han bevisat henne. Drottningen grät av glädje över denna oförväntade upptäckt, förlät gärna sin gemål och tryckte med innerlig rörelse sina trenne barn mot sitt hjärta, över vilken syn konungen kände en förnöjelse, som han aldrig förr erfarit.

Nu blevo drottningens båda systrar kallade upp till slottet och konungen frågade dem, vad de gjort av hans tvenne söner och hans dotter, som drottningen fött honom. Denna oväntade fråga och åsynen av de trenne barnen gjorde dem så bestörta, att de genast bekände sitt brott och bådo om nåd. Då drottningen även bad för dem, eftersom de voro hennes systrar, benådade konungen dem till livet men lät för deras övriga livstid innesluta dem i ett torn, där deingo tillräcklig tid att ångra sin ondska.

Konungen och drottningen levde nu med sina barn länge och lyckligt, till dess döden först bortkallade drottningen, och då konungen ej länge överlevde henne, tillföll riket deras äldsta son, som

förde en lång och lycklig regering. Den andra prins-
sen blev konung i närmaste rike, och prinsessan blev
gift med en ung konung, med vilken hon fick flera
barn, och deras avkomlingar leva ännu i England uti
stort anseende och rikedom.

Storhärskaren eller den tappre sköldhärskaren

Storhjärta eller den tappra skräddaren.

en liten stad bodde en skräddare, som sydde kläder åt alla dess invånare. Men han fann sig föga road av detta sitt hantverk, vilket han ansåg alltför ringa och lätt samt ovärdigt en karl. Det passade efter hans tanke blott fattiga änkor samt fader- och moderlösa flickor, vilka även borde hava något att försörja sig med. Också hade han funnit, att man ofta gjorde narr av skräddarna och deras yrke, just därför att karlar och ej kvinnor idkade detsamma.

Detta kunde vår skräddare ej smälta. Det föll honom in att han, som hade sådan övning att sticka med nålen, väl också utan svårighet kunde lära sig att sticka med svärdet, och att han lika lätt skulle kunna sköta sabeln som saxen, vilken väl kunde betraktas som ett tvåhuggande svärd. Dessutom var han ej ovan att hugga till. »Kan inte jag bliva soldat lika bra som någon annan», tänkte han, »och är jag

väl soldat, så kan jag ock bli general eller kanske ännu mera; men bleve jag ock blott korporal, så kan ingen hindra mig att ha lika mycken tapperhet som någon general.»

Under så stora tankar satt en gång vår lilla skräddare helt overksam med nålen i handen, och framför honom låg en sirapssmörgås, med vars betraktande han ville fägna sina ögon, förr än han förtärde den. Men nu kommo näsvisa flugor och slog ned på sirapen. Väl jagade han bort dem med klädeslappen, som han höll i handen; men som han var alltför mänsklig att genast låta striden gå på liv och död, så kommo de strax tillbaka, och då de alldeles icke tycktes vilja skona hans sirap, blev han rättvist förbittrad över en sådan snålhet och i sin vrede dödade han sju flugor i ett enda slag.

Denna bragd gjorde honom själv förvånad. »För tusan», utropade han, »vad jag likväl är för en stor man!» Han begrep knappast, huru han kunnat utföra en sådan hjältedat, och skulle visst ej trott det, om han icke sett det med egna ögon; men nu märkte han tydligt, att han måtte vara född till något bättre än skräddare. Han kastade ifrån sig sitt arbete och övergav skrädderiet för alltid samt band om livet ett bälte, varpå i stora gyllene bokstäver stod att läsa: »Sju slagna i ett hugg!» vilka ord han själv insytt med guldtråd. Dessutom hade han låtit göra sig ett blankt harnesk, vilket han nu tog på; men att skaffa sig ett svärd glömde han bort, eller ansåg han ett sådant överflödigt, ty han mente väl, att harnesket skyddade honom tillräckligt

Så utrustad tågade han ut i världen att söka sig lycka och, som han icke borde vara mindre stor till namnet än till tankarna, kallade han sig Storhjerta.

Han begav sig till en mäktig konungs rike och gick genast in på borggården, där han trött av sin långa vandring insomnade. Hovbetjänterna, som gingo fram och tillbaka, märkte det blänkande harnesket, och sedan de läst de prunkande orden på den sovandes bälte, skyndade de att giva konungen det tillkänna, sägande, att denne man säkert vore en tapper krigare, som en gång kunde göra konungen stor nytta, om ett krig utbröte.

Konungen lät kalla honom och frågade, om han ville gå i hans tjänst. »Ja», svarade Storhjerta, »därför är jag hitkommen; men jag måste hava ett svärd, emedan jag på hitvägen avbrutit mitt under en strid med en jätte.»

Nu fick han tjänst, svärd och hederlig sold samt blev av alla högaktad och väl bemött, emedan man bar fruktan för hans stora tapperhet.

Så snart han märkte detta, blev han högmodig och trotsig samt sökte gräl med sina kamrater. Likväl vågade ingen mäta sig med en, som i ett hugg dödat sju; ty han skulle ju ganska snöpligt kunnat avvisa den, som ensam vågat möta honom. Alla sågo därför ganska snett på den nya stridsbrodern, och efter därom träffad överenskommelse gingo de allesamman till konungen och begärde sitt avsked, om Storhjerta komme att stå kvar i tjänsten.

Konungen och hans råd kommo nu i ett svår

bryderi, ty avskedade man Storhjärta, så kunde han lätt förstöra både folk och land samt göra sig själv till konung; och gäve man åter krigsfolket avsked, så vore det ännu sämre, ty då kunde Storhjärta ännu lättare göra allt vad han ville. »Bida ännu något litet», sade konungen till krigsfolket, »jag vill söka uttänka ett medel att på fint vis avlägsna den där Storhjärta.»

Sedan nu konungen hade betänkt sig, lät han kalla Storhjärta och sade honom, att han rätt väl visste vad för en stor och tapper kämpe han vore; därför skulle han nu också hjälpa sin konung emot tvenne jättar, som hade sitt tillhåll i en stor skog och tillfogade hans folk mycken skada genom röveri och våldsbragder. Han skulle få hundra ryttare till biträde, och om han väl uträttade detta värv, skulle han bliva konungens måg och få halva konungariket till bröllopsgåva. I sitt sinne tänkte konungen emellertid, att detta värv bleve Storhjärta omöjligt att utföra, och att han på detta sätt bäst kunde bliva kvitt den farliga tjänaren.

Storhjärta svarade utan att besinna sig, det han vore färdig att göra konungen och riket denna tjänst, men att han alldeles icke behövde de hundra ryttarna till biträde.

Han förfogade sig nu till skogen och lät sina ryttare stanna vid skogsbrynet, varefter han gick ensam in i skogen, lyssnade och tittade. Det dröjde ej länge, förr än han fann jättarna sovande under ett träd och snarkande så hårt, att grenarna på träden runt omkring

sviktade. Strax plockade vår skräddare sina fickor fulla med stenar, klättrade upp i trädet, varunder jättarna snarkade, och slungade sedan en vass sten mitt i pannan på den ena jätten, så att han vaknade och frågade den andra, varför han slagit honom. Denne svarade, att han icke rört honom utan hela tiden sovit ganska tryggt. När de nu åter inslumrat, kastade Storchjärta en sten i pannan på den andra jätten, vilken vresigt frågade sin stallbroder, varför denne slagit honom. Denne svarade på samma sätt, att han sovit helt gott och icke ofredat honom. Sedan de ånyo insomnat, började nu skräddaren kasta stenar så häftigt han kunde i bådass ansikten. Då foro de upp båda på en gång samt började så häftigt skrika och träta, att ryttarna vid skogsbrynet tänkte: nu går det löst, och voro ej litet glada, att de själva voro i säkerhet.

Emellertid ryckte jättarna upp träd med rötterna och slogos så tappert därmed, att de snart båda två dignade ned och gåvo upp andan. När skräddaren märkte, att det var kommet så långt, steg han ned ur trädet, gav med sitt svärd de redan döda jättarna här och där några sår samt gick sedan till ryttarna, dem han tillsade, att de nu kunde hämta jättarna, ty han hade dödat dem och lagt dem under ett träd. Ryttarna trodde icke, att han talade sanning, men då de verkligen funno jättarna döda utsträckta på marken, måste de väl tro vad de med egna ögon sågo.

Man kan föreställa sig, i vilket bekymmer konungen råkade, då skräddaren nu utkrävde sin belöning:

Då foro de upp båda på en gång samt började häftigt skrika och träta —

THE STATE OF NEW YORK: IN SENATE, JANUARY 1, 1891.

REPORT OF THE COMMISSIONER OF THE LAND OFFICE.

prinsessan och halva riket. Säg rent ut nej vågade han icke; men ännu vore dock ett och annat att ut-
rätta, innan löftet kunde uppfyllas. »Nå, så säg vad
det är», sade skraddaren med trotsig ton, »och jag
vill utföra det.» Konungen förskräcktes än mer vid
denna dristighet och tänkte vid sig själv: »Här har
jag råkat väl ut». Dock fattade han mod och sade:
»En enhörning gör här i landet stor förödelse på både
människor och djur; får han ostörd så fortfa-
ra, så blir här visst intet rike att ärra. Sök därför att fånga
detta förfärliga odjur». — »Nå, jag vill då fånga det»,
svarade skraddaren; »giv mig blott några starka tåg».

Han fick vad han begärde, tog åter sina ryttare
med sig men lämnade dem vid skogsbrynet och gick
ensam in i skogen, där enhörningen uppehöll sig.
Så snart denne fick se skraddaren, kom han rusande
emot honom, men denne vek undan, till dess enhör-
ningen var honom helt nära, då han hastigt sprang
bakom en ek. Enhörningen rände i sin iver det långa
hornet tvärt igenom ekens stam, och nu stod han där
vackert. Skraddaren skyndade att medelst de med-
havda tågen slå en rännsnara kring hans hals och
fastband den andra ändan av tåget vid ett annat träd
så strängt, att när enhörningen började försöka draga
upp eken med rötterna, så ströpte han sig. Därpå
högg och stack vår tappra skraddare rätt käckt på
den döda enhörningen.

När konungen blev underrättad om denna nya
seger, bad han sin tillkommande måg att även befria
landet från ett oerhört stort och grymt vildsvin, som

likaledes gjorde svåra härjningar. »Ja, må ske», svarade skräddaren; »men giv mig också sedan vad ni lovat, annars blir det aldrig väl oss emellan.»

Han gick till skogen, lämnade som vanligt de hundra jägare, konungen skickat med honom, vid skogsbrynet och gick ensam in i skogen. När han fick se vildsvinet, retade han det och var ej sen att begagna sina ben, då det förföljde honom. Äntligen kom han till ett litet kapell, vars dörr stod öppen. Han sprang in och svinet efter, men han, lättare och vigare, hoppade ut genom ett fönster och stängde dörren, under det svinet ännu letade efter honom i kapellet. Nu var vildsvinet fångat och det tredje storverket fullbordat.

Konungen vågade nu icke längre uppskjuta uppfyllandet av sitt löfte, utan prinsessan måste bekväma sig att taga skräddaren till sin gemål, ehuru hon långt hellre förmält sig med en prins, om han också icke utfört så stora hjåltedater. Detta bekymrade emellertid vår skräddare föga, och då han blev konung Storchjärta, hyste alla kejsare, konungar och furstar, som voro hans närmare eller avlägsnare grannar, en synnerlig vördnad för hans tapperhet och lämnade honom och hans land i ro så länge han levde.

— då skar hon sig i fingret, så att blodet dröp i snön.

— the first time the world was ever seen —

— the first time the world was ever seen —

Enbusken.

ör mycket länge sedan, visst över två tusende år, var det en lantman, som hade en vacker och god hustru. De älskade varandra ganska mycket men fingo inga barn, fastän de högeligen önskade det och hustrun natt och dag bad därom.

På gården utanför deras hus växte en stor enbuske. En gång om vintern stod hustrun bredvid den och skalade ett äpple; då skar hon sig i fingret, så att blodet dröp i snön. »Ack», sade hustrun suckande, stirrade ned på blodet och blev så underlig till mods, »om jag ändå hade ett barn, så rött som blod och så vitt som snö.» Och när hon sagt detta, blev hon så innerligt glad, och det föreföll henne, som om hennes önskan komme att uppfyllas. Därpå gick hon tillbaka in i huset, och efter en månad smälte snön bort, efter två månader var det grönt, efter tre månader sprucko blomstren ut, och efter

fyra månader stodo både träd och växter i full fågning. Då sjöngo fåglarna, så det genljöd genom skogen, och blommorna föllo av träden. Nu var femte månaden förbi, och hon stod åter bredvid enbusken. Den doftade så skönt, och hennes hjärta hoppade av glädje, så att hon ej kunde avhålla sig från att tack-samt knäfalla. Och när den sjätte månaden var gången, mognade frukten, och hon blev helt stilla och lugn. Den sjunde månaden gick hon till enbusken och åt av dess bär under tårar. Därefter blev hon bedrövad och sjuk. Nu var den åttonde månaden inne. Då lät hon kalla sin man, grät och sade: »När jag dör, så begrav mig under enbusken.» Därefter kände hon sig tröstad och gladde sig; men då den nionde månaden var över, födde hon ett barn, så rött som blod och så vitt som snö, och då hon fick se det, dog hon av glädje. Hennes man sörjde mycket och begrov henne, som hon begärt, under enbusken.

Men då någon tid var förbi, började mannens sorg att minskas, och någon tid därefter upphörde han alldeles att sörja, och efter ännu en liten tid tog han sig en ny hustru. Med denna sin sista hustru fick han en dotter, men det barn hans första hustru fött var en son. Hustrun älskade sin dotter högt, men så snart hon kastade ögonen på den lilla gossen, blev hon ond och tänkte alltid på huru hon skulle kunna skaffa sin dotter faderns hela förmögenhet. Denna tanke rotade sig så i hennes hjärta, att hon riktigt hatade gossen, knuffade honom från det ena hörnet av stugan till det andra, nöp och

slog honom så, att det stackars barnet var i ständig ångest.

En gång, då hustrun gått in i köskammaren, kom den lilla flickan och begärde ett äpple. Modern öppnade kistan, var äpplena lågo, och gav henne ett. »Mamma, får inte bror också ett?» frågade flickan. Det förtröt modern, men likväl sade hon: »Å jo, när han kommer hem.» I detsamma fick hon se gossen komma, och då var det alldeles som om den onde fått makt med henne. Hon tog hastigt igen äpplet från flickan och sade: »Du skall ej ha, förr än din bror också får.» Därmed kastade hon äpplet i kistan och läste igen den. Men den hade ett stort tungt lock med ett skarpt järnlås. Då gossen kom in genom dörren, sade hon helt vänligt: »Vill du ha ett äpple, min son?» Men ilskan lyste i hennes ögon. — »Mamma, du ser så ond ut», svarade gossen, »men ge mig ändå ett äpple.» — »Kom hit och välj dig själv ett», sade modern och öppnade locket. Då bugade sig gossen ned i kistan, och i detsamma slog hon locket till, så att den lilles huvud föll ned bland äpplena. En rysning genomfor henne härvid, och hon tänkte: »Om detta ändå vore ogjort!» Därpå gick hon in i ett annat rum, tog en vit halsduk, satte gossens huvud på halsen igen och band halsduken däromkring, så att ingen kunde märka något, varefter hon satte honom på en stol vid dörren och stack äpplet i hans hand.

En stund därefter kom den lilla Malena in i köket till modern, som stod vid spiseln och hade en

gryta med kokande vatten framför sig, vari hon rörde oupphörligt. »Mamma», sade Malena, »bror sitter vid dörren alldeles blek och har ett äpple i handen. Jag har bett honom, att han skulle ge det åt mig, men han svarade intet, och då blev jag förskräckt.» — »Gå in igen», sade modern, »och om han ej svarar dig, så giv honom en örfil.» Malena gick och sade: »Bror, ge mig äpplet», men han teg. Då gav hon honom en örfil, och i detsamma föll huvudet av. Häröver blev hon fasligt förskräckt, började gråta och skrika, sprang till modern och sade: »Ack, mamma, jag har slagit huvudet av min bror!» och grät och grät och ville ej giva sig tillfreds. »Malena», sade modern, »vad har du gjort? Men tig bara, att ingen själ märker det; det kan nu i alla fall icke mera hjälpas. Vi vilja i stället göra en rätt av honom.» Så tog modern den lilla gossen, hackade sönder honom och lade honom i grytan, som stod på elden, men Malena stod bredvid och grät, och tårarna föllo i grytan, så att intet salt behövdes.

Nu kom fadern hem, satte sig till bords och frågade, var hans son var. »Ack», sade hustrun, »han har gått till sin morfar och vill vara hos honom någon tid.» — »Vad skall han göra där? Och han har inte tagit avsked av mig.» — »Å, han ville så gärna dit och bad mig att få bli där i sex veckor. Han är ju alltid välkommen.» — »Men detta gör mig ledsen», sade fadern, »det var ej rätt av honom, ty han hade först bort säga mig till.» Han började nu att äta och sade till Malena: »Varför gråter du? Bror

kommer väl igen. — Ack, min hustru», fortfor han, vändande sig till henne, »vad den maten smakar mig väl, giv mig mer!» Och ju mer han åt, desto mer ville han ha och ropade oupphörligt på mer. »Du får ej något med», sade han till sin hustru, »ty det förekommer mig, som om den här rätten hörde mig ensam till.» Och allteftersom han åt, kastade han benen under bordet, tills han slutligen förtärt alltsammans.

Men Malena gick efter sin bästa silkeshalsduk, plockade alla benen tillsammans och knöt in dem i halsduken, varefter hon gick ut på gården, lade dem i det gröna gräset under enbusken och grät bittra tårar. Dock, så snart hon ditlagt benen, blev hon genast glad i sitt hjärta och grät sedan ej mera. I detsamma böjde sig kvistarna nedåt, så att de alldeles övertäckte benen, en stark dimma omgav busken och mitt däri brann en eld, varutur flög en underskön fågel, vilken sjöng så härligt och flög högt i luften. Då fågeln var borta, stod enbusken återigen lika som förut, men halsduken med benen var borta. Malena blev glad i sitt hjärta, ty det föreföll henne, som om hennes bror ännu levde.

Men fågeln flög bort till en guldsmeds hus, där han satte sig och började sjunga:

»För mig min moder lade försåt;
Jag dog, och min fader mig åt.
Min syster Malena
Tog alla bena,
Knöt in dem i silkesduk; till slut
Hon lade dem under enbusken ut.
Klivit, klivit! Då blev jag en fågel så vacker.»

Guldsmeden satt i sin verkstad och arbetade på en guldked, då hörde han fågeln, som satt på taket och sjöng, och han tyckte det lät så vackert. Han steg upp, sprang ut på gatan men tappade sin ena toffel i en rännsten, förskinnnet hade han på sig, i ena handen höll han guldkeden och i den andra en tång. Solen sken klart, och han ställde sig så, att han rätt noga kunde betrakta fågeln. »Min vackra fågel», sade han, »vad du sjunger skönt, sjung om det där stycket en gång till.» — »Nej», sade fågeln, »två gånger sjunger jag ej för intet, giv mig den där guldkeden, så skall jag sjunga en gång till.» — »Där», sade guldsmeden, »har du keden, sjung nu en gång till.» Då flög fågeln ned, tog guldkeden i sin högra klo, satte sig ånyo på taket och sjöng:

»För mig min moder lade försåt:

Jag dog och min fader mig åt.

Min syster Malena

Tog alla bena,

Knöt in dem i silkesduk; till slut

Hon lade dem under enbusken ut,

Klivit, klivit! Då blev jag en fågel så vacker!»

Därefter flög han till en skomakare, satte sig på taket och sjöng samma sång. När skomakaren hörde den, sprang han ut i skjortärmarna, såg uppåt taket och måste hålla handen för ögonen mot det starka solskenet. »Kära fågel», sade han, »vad du sjunger vackert!» och ropade på sin hustru, att hon skulle komma ut och se den sköna fågeln, som hade röda och gröna fjädrar och om halsen som rent guld och

hade ögon strålande som stjärnor. Hustrun ropade ut sin dotter och sina andra barn, sina gesäller, gossar och pigor, och alla kommo ut att betrakta fågeln. »Kära fågel», sade skomakaren, »sjung om det där stycket en gång till.» — »Nej», svarade fågeln, »två gånger sjunger jag ej för intet, du måste giva mig någonting därför.» — »Min hustru», sade skomakaren, »gå in i verkstaden, på nedra hyllan står ett par nya röda skor, tag hit dem.» Hustrun gick och kom igen med skorna. »Där», sade hennes man, »sjung nu en gång till.» Då kom fågeln, tog skorna i vänstra klon, flög upp på taket och sjöng visan ännu en gång.

Då han hade sjungit, flög han bort. Keden höll han i högra klon och skorna i den vänstra och flög så långt bort till en kvarn, som var i full gång. I kvarnen sutto tjugu mjölnardrängar och högg på en sten. Då satte sig fågeln i en lind, som stod utmed kvarnen, och sjöng:

»För mig min moder lade försåt» —

Då höll en av mjölnardrängarna upp att hugga.

»Jag dog och min fader mig åt» —

Då stannade tvenne och lyssnade.

»Min syster Malena» —

Då höllo fyra upp.

»Tog alla bena» —

Nu högg bara åtta.

»Knöt in dem i silkesduk. — Till slut» —

Nu voro de endast sju som höggo.

»Hon lade dem under enbusken ut» —

Nu högg blott en.

»Klivit, klivit! då blev jag en fågel så vacker!»

Och nu stannade även den siste. »Fågel», sade han, »vad du sjunger väl. Låt mig också få höra dig. Sjung om det där stycket en gång till.» — »Nej», sade fågeln, »två gånger sjunger jag ej för intet. Giv mig den där kvarnstenen, så skall jag sjunga för dig.» — »Ja», svarade han, »om den bara hörde mig ensam till, så skulle du nog få den.» — »Sjunger han en gång till», sade den andre, »så skall han gärna få stenen.» Då flög fågeln ned, och alla mjölnar-drängarna hjälptes åt att välta fram stenen, men fågeln stack halsen genom hålet, tog så stenen med sig upp i trädet och sjöng sin sång ännu en gång, och då han sjungit den till slut, lyftade han vingarna, höll keden i den högra klon och skorna i den vänstra, och om halsen hade han kvarnstenen och flög långt, långt bort, tills han åter kom till sin faders hus.

Där sutto fadern, modern och Malena till bords, och fadern sade: »Vad jag i dag är lätt om hjärtat, jag känner mig så väl till mods!» — »Nej», sade modern, »jag känner mig så tung, som om det vore åska i luften.» Men Malena sade intet utan grät blott. I detsamma kom fågeln flygande, och när han satt sig på taket, sade fadern åter: »Ack, vad jag är

nöjd i dag, det förekommer mig alldeles, som om jag skulle få återse någon gammal vän.» — »Nej», sade hustrun, »jag är tvärtom så orolig, att tänderna skallra i munnen på mig, och det är, som hade jag eld i ådrorna.» Malena satt i ett hörn och grät, så att tallriken, som som höll för ögonen, blev alldeles våt av tårar. Då satte sig fågeln på taket över dörren och sjöng:

»För mig min moder lade försåt» —

Då höll modern för öronen, tillslöt ögonen och ville varken se eller höra, men det brusade för öronen på henne som den starkaste storm och hennes ögon brände i huvudet på henne som eldkol.

»Jag dog, och min fader mig åt» —

»Ack, min hustru», sade mannen, »vad den fågel sjunger härligt! Solen skiner så klar, och luften doftar som de kostligaste vällukter.»

»Min syster Malena» —

Då gömde Malena huvudet i sitt halskläde och grät. Men fadern sade: »Jag går ut, jag måste se den fågeln på närmare håll.» — »Ack nej», ropade hans hustru, »gå ej ut, det förefaller mig, som om hela huset skakade och stod i ljusan låga.» Mannen gick likväl ut och såg på fågeln.

»Tog alla bena,

Knöt in dem i silkesduk. — Till slut

Hon lade dem under enbusken ut.

Klivit, klivit! då blev jag en fågel så vacker!»

I detsamma lät fågeln guldkeden falla, och den föll just om halsen på fadern. Då gick fadern åter in och sade: »Vilken rar fågel! Se, sådan guldked han skänkt mig, och huru vacker är han inte!» Men hustrun blev så ängslig, att hon sprang längst bort i rummet och det med sådan hast, att mössan föll av henne.

Åter började fågeln att sjunga:

»För mig min moder lade försåt» —

»Ack», ropade hon, »att jag låge tusende famnar under jorden hellre än att höra denna sång!»

»Jag dog och min fader mig åt» —

Då bleknade styvmodern som ett lik.

»Min syster, Malena» —

»Ack», sade Malena, »jag vill gå ut och se, om inte fågeln också ger mig något», och så gick hon ut.

»Tog alla bena,

Knöt in dem i silkesduk» —

I detsamma kastade fågeln ned skorna.

»Till slut

Hon lade dem under enbusken ut.

Klivit, klivit! då blev jag en fågel så vacker!»

Malena blev nu så glad, tog på sig skorna och hoppade in. »Ack», sade hon, »jag var så bedrövad, när jag gick ut, men nu är jag så lätt om hjärtat. Det må jag säga är en söt fågel, som givit mig ett

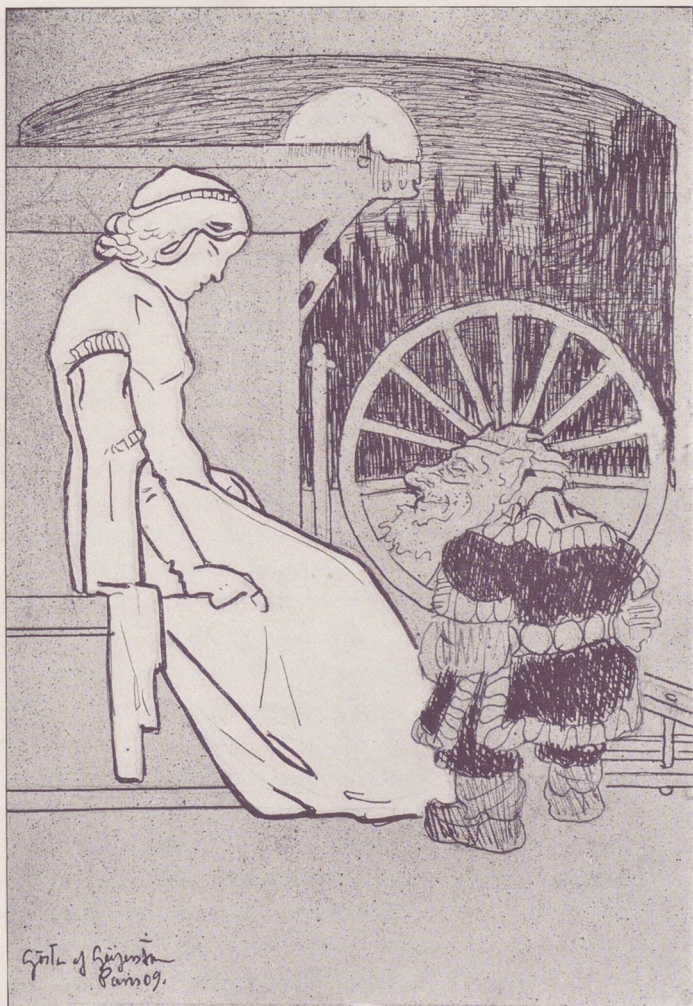
par så vackra skor.» — »Nej», sade modern, sprang upp, och håren reste sig på hennes huvud, »för mig är det, som om världen skulle förgås. Jag vill också ut att hämta frisk luft.» Och så gick hon ut, men i detsamma hon kom utom dörren — brask — lät fågeln kvarnstenen falla på hennes huvud, så att hon blev alldeles sönderkrossad. Fadern och Malena hörde det och sprungo ut. Då uppsteg en stark rök och en brinnande låga från enbusken, och när den var förbi, stod där den lilla gossen alldeles levande och tog sin far och sin syster i handen. Då fick fadern veta, huru allt hade tillgått och vart innerligen glad, att han återfått sin kära gosse, och sedan levde de alla lyckligt till döddagar.

Flickan, som kunde spinna guld utaf ler och långhalm.

Det var en gång en gumma, som hade en enda dotter. Flickan var både god och beskedlig och därtill övermåttan vacker; men hon var så lat, att hon ogärna ville lägga sin hand vid arbete. Häröver var gumman mycket bekymrad och försökte både likt och olik för att rätta sin dotters fel. Men ingenting half. Då visste käringen ingen bättre råd än att sätta flickan att spinna uppå stugutaket, på det hela världen måtte se och förnimma hennes lättja. Men det var ändå lika när; flickan förblev en odåga liksom förut.

En dag skulle konungasonen fara på jakt och red så förbi stugan, varest gumman bodde med sin dotter. När han nu fick se den vackra spinnerskan på stugutaket, stannade han och sporde, varför hon satt och spann på ett sådant ställe. Gumman genmälte: »Jo, hon sitter där, för det hela världen må

"Fagra jungfru, gråt inte, ty jag vill hjälpa dig!"

"The people of the East are not so much as the people of the West."

By the way, the people of the East are not so much as the people of the West.

se, huru duktig hon är. Hon är så duktig, att hon kan spinna guld utaf ler och långhalm.» Vid detta tal blev prinsen mycket förundrad, ty han förstod icke, att gumman syftade på sin dotters lättja. Han tog därför till orda: »Om det är sant, som ni säger, att flickan kan spinna guld utav ler och långhalm, skall hon icke längre sitta här utan följa mig till min gård och bliva min drottning.» Gummans dotter fick nu stiga ned ifrån taket och for med prinsen till kungsgården. Där sattes hon i jungfrustugan och fick ett ämbar lera och en kärve halm, för det man skulle utröna, om hon verkligen var så skicklig som hennes moder hade berättat.

Den stackars flickan blev härvid rätt illa till mods, ty hon visste väl, att hon icke kunde spinna lin, ännu mindre spinna guld. Hon satte sig därför i jungfrustugan, stödde kinden mot handen och grät bittert. Vid hon nu satt som bäst, öppnades dörren, och in kom en liten, liten man, som var mycket ful och vanskaplig till sitt utseende. Gubben hälsade vänligt och frågade, varför jungfrun satt så ensam och bedrövad. »Jo», svarade flickan, »jag må väl vara sorgsen. Konungasonen har befallt mig spinna guld av ler och långhalm, och om jag inte det har gjort, innan dager blir ljus, gäller det mitt unga liv.» Då tog den lilla mannen till orda: »Fagra jungfru, gråt inte, ty jag vill hjälpa dig! Här är ett par handskar, när du tager dem uppå, kan du spinna guld. Men i morgon natt kommer jag tillbaka; om du icke till dess utfunnit mitt namn, skall du följa

mig hem och bli min käresta.» Såsom nu flickan icke visste sig levandes råd, samtyckte hon till gubbens villkor. Därefter gick dvärgen sina färde. Men jungfrun satte sig och spann, och när dager var ljus, hade hon spunnit upp all halmen och leran, och den hade blivit till det fagrade gull, som någon man ville skåda.

Nu blev det stor glädje över hela kungsgården, att konungasonen hade fått en brud, som var så duktig och därtill så fager. Men den unga flickan gjorde intet annat än bara grät, och ju längre det led, desto mera grät hon; ty hon tänkte på den fula dvärgen, som skulle komma och taga henne. När det så led emot aftonen, kom konungasonen hem ifrån jakten och gick att samtala med sin käresta. När han nu märkte hennes sorg, sökte han trösta henne på allt sätt och vis och sade, att han skulle förtälja ett roligt äventyr, om hon allenast ville bliva glad igen. Flickan bad honom berätta. Då sade prinsen: »När jag i dag vankade om i skogen fick jag se ett sällsamt ting. Jag såg en gubbe, som var så liten, så liten. Han sprang av och an omkring en enbuske och sjöng en underlig visa.» »Vad sjöng han?» sporde flickan nyfiken, ty hon förstod, att konungasonen hade mött dvärgen. »Jo», sade prinsen, »han sjöng så här:

»I dag skall jag maltet mala,

I morgon skall mitt bröllop vara.

Och jungfrun sitter i buren och gråter.

Hon vet inte vad jag heter.

Jag heter Titteli Ture.

Jag heter Titteli Ture.»

Då blev flickan så glad, så glad och bad prinsen åter förtälja, vad dvärgen hade sagt. Konungasonen upprepade nu den underliga visan än en gång, och jungfrun lade gubbens namn noga på minnet. Därefter samtalade hon kärligt med sin fästman, och prinsen kunde icke nog berömma sin unga bruds fägring och förstånd. Men han undrade mycket, varför hon blivit så glad, då ju ingen hade reda på vad som förut varit orsaken till hennes bittra sorg.

När det så led fram på natten, och flickan blev ensam i sin jungfrubur, öppnades dörren, och den fula dvärgen trädde åter in. Då sprang jungfrun upp och sade: »Här har du dina handskar, Titteli Ture! Titteli Ture!» Men när gubben hörde sitt namn, blev han högligen vred och for bort genom luften, så att han tog hela taket med sig.

Nu log den fagra jungfrun i mjugg och var mycket glad. Därefter lade hon sig att sova och sov, till dess att solen sken. Men andra dagen stod hennes bröllop med den unga konungasonen, och sedan hörde hon aldrig mera talas om Titteli Ture.

Riddar Blåskägg.

et var en gång en man, som hade många vackra hus i staden och egendomar på landet, guld- och silverkärl i överflöd, möbler inlagda med guld och klädda med siden samt vagnar, förgyllda både utan och innan; men olyckligtvis hade han också ett blått skägg, och detta gav honom ett så obehagligt och förfärligt utseende, att varje flicka och fru sprang bort, så snart de fingo se honom.

En av hans grannar, ett fruntimmer av hög börd, hade tvenne ovanligt sköna döttrar, vilka föllo Blåskägget särdeles väl i smaken. Han anhöll hos modern, att hon måtte giva honom en av dem till hustru, villkendera hon själv ville; men ingendera visade någon lust härtill, utan den ena sköt honom ifrån sig till den andra, emedan ingendera ville hava en man med blått skägg och, vad som ingav dem ännu mer farhåga, en man, som förut flera gånger varit gift men alltid förlorat sina hustrur, man visste ej huru.

Blåskägg lät emellertid icke så lätt avskräcka sig utan, för att bliva mer bekant med de båda flickorna, bjöd han dem tillika med deras moder ut till en vacker lantegendom, som han hade i grannskapet och dit han även bjudit några andra av sina vänner, både herrar och fruntimmer. Här tillbragte de över åtta dagar under nöjen och lustbarheter av alla slag. Om dagarna roade man sig med spatserfärder, fiske och jakt, om nätterna spelade man varandra åtskilliga puts, som icke voro mindre roande. Detta muntra liv behagade den yngre av systrarna så väl, att hon begynte finna det blåa skägget mindre blått och anse den frikostiga värden som en rätt hyggelig karl.

När man återvände till staden, firades ett lysande bröllop, och den unga bruden fann sig rätt väl i sitt öde. Så förgick en månad, efter vars förlopp Blåskägg sade till sin hustru, att han vore nödsakad göra en resa till en avlägsen landsort; han bad henne under tiden roa sig med sina vänner så mycket hon ville, i staden eller på hans lantgods. »Se här», sade han, »äro nycklarna till alla skåpen, till allt mitt guld och silver, till mina penningekistor och mina juveler, och se här är en huvudnyckel till alla rummen i huset; men denna lilla nyckel hör till kabinetttet vid ändan av stora gången i nedersta våningen. Där får du icke gå in; om du det gör, så har du allt att frukta av min vrede.» Hon lovade att noga efterkomma hans tillsägelse, och sedan han tagit avsked av henne och omfamnat henne, satte han sig i sin vagn och avreste.

Den unga fruns grannar och övriga vänner dröjde icke med att besöka henne, tills hon bjöd dem; så nyfikna voro de att få se alla grannlåter och rikedomar, som hon hade i sitt hus, dit de icke vågat komma, medan Blåskägg var hemma, så rädda voro de för honom. De genomgingo nu alla rummen, det ena präktigare än det andra, och kunde icke nog förundra sig över den mängd av dyrbara mattor, soffor, sängar, bord och speglar, de där sågo. Något sådant hade de aldrig förr skådat och prisade och avundades sin väns lycka. Men hon själv fann ringa nöje i att betrakta alla dessa härligheter, emedan all hennes håg lekte efter att få se kabinettet i nedre våningen, vilket hennes man förbjudit henne att öppna. Hennes nyfikenhet blev allt starkare, och så ohövlighet det än var att lämna sina gäster, kunde hon till slut icke längre motstå sin åtrå utan skyndade utför en lönntrappa till det hemlighetsfulla rummet. Vid dörren besinnade hon sig ett ögonblick, ty hennes mans stränga förbud rann henne i hågen; men frestelsen var dock alltför stark. Hon tog alltså den lilla nyckeln och öppnade med darrande hand kabinetsdörren. I början såg hon ingenting, emedan luckorna voro stängda; men sedan hon öppnat dem, blev hon till sin stora förskräckelse varse, att golvet var fullt av stelnat blod, vari några kvinnokroppar, som voro upphängda omkring väggarna, tycktes spegla sig. Dessa voro allesamman Blåskäggs förra hustrur, vilka han mördat, den ena efter den andra. Hon var nära att dö av fasa vid denna förfärliga syn, och nyckeln,

som hon tagit ur låset, föll ur hennes darrande hand på golvet. Dock sansade hon sig efter en stund, tog upp nyckeln, slog igen dörren och gick upp i sin kammare för att söka hämta sig efter sin förskräckelse men fann nu, att nyckeln till kabinettet var blodig. Hon torkade den flera gånger, men förgäves; hon skurade den med både sand och aska, men blodet satt ändå alltid kvar, ty det var en förtrollad nyckel, vilken det icke längre var möjligt att rengöra; när hon skurade bort blodet på ena sidan, så kom det strax fram på den andra.

Samma dag om aftonen kom Blåskägg hem från sin resa. Han hade under vägen, sade han, fått ett brev, som underrättat honom, att den sak för vars skull han rest redan vore avgjord efter hans önskan. Hans hustru gjorde allt sitt till för att visa sig glad över hans hastiga återkomst. Dagen därpå begärde han igen nycklarna, och hon gav honom dem men med så darrande hand, att han utan möda kunde gissa vad som hänt. »Varför», frågade han, »är icke nyckeln till kabinettet bland de andra?» — »Jag måtte ha glömt den på bordet i min kammare», svarade hon bävande. — »Skynda dig då efter den», inföll Blåskägg. Efter flera påminnelser måste hon slutligen framlämna nyckeln. Sedan Blåskägg betraktat den, frågade han, huru det kom till att den var blodig. — »Jag vet det icke», svarade hans hustru, blek som ett lik av räddhåga. — »Du vet det icke,» återtog hennes man, »men jag vet det, jag! Du har, oaktat mitt förbud, gått in i kabinettet. Nå

väl, du skall nu få komma dit och taga din plats bland de andra, som du sett därinne.» Förskräckt över denna hotelse, kastade hon sig för sin mans fötter och bad om förlåtelse med de bittraste tårar, de livligaste försäkringar om sin ånger över den olydnad hon visat. Hon hade kunnat beveka en sten, så vacker var hon i sin bedrövelse; men Blåskägg hade ett hjärta, som var hårdare än klippan. »Du skall dö genast», var hans enda svar. — »Nå väl, efter jag skall dö», sade hon, »så unna mig blott en liten stund att bedja till Gud.» — »Jag ger dig tio minuter», svarade Blåskägg; »men icke ett ögonblick mera.» Vid dessa ord avlägsnade han sig. Hans hustru, bliven ensam, ropade nu till sig sin syster och sade: »Min kära syster Anna, gå upp i tornet och se efter, om icke mina bröder synas; de hava lovat att komma till mig i dag, och om du får se dem, så giv dem ett tecken, att de skynda sig.»

Systemen sprang nu upp i tornet och den arma bedrövade ropade till henne: »Anna, min syster, ser du ingen komma?» Anna svarade: »Jag ser icke annat än solen som blänker och gräset som grönskar.» Nu hade Blåskägg fattat en stor kniv och ropade nedifrån till sin hustru: »Kom genast ned, eller kommer jag upp till dig.» — »Dröj blott ett ögonblick ännu», bad hon och frågade sedan sakta sin syster: »Anna, min syster Anna, ser du ej någon komma?» Systemen svarade åter: »Jag ser icke annat än solen som blänker och gräset som grönskar.» Åter skrek Blåskägg: »Skynda dig fort ner, eljest kommer jag

Hon hade kunnat beveka en sten, så vacker var hon i sin bedrövelse –

THE GREAT GATSBY

BY F. SCOTT FITZGERALD

upp.» — »Jag kommer genast», svarade hon och ropade med stigande ångest: »Anna, min syster Anna, ser du ännu ingen komma?» — »Jag ser ett stort moln av damm, som kommer hit åt.» — »Det är mina bröder.» — »Ack nej, min syster, det är blott en fårscock.» Ännu en gång hördes Blåskägg ropa där nere: »Vill du då icke komma hit?» — »På ögonblicket», svarade hans hustru och ropade åter till sin syster: »Anna, min syster Anna, ser du ingen komma?» — »Jo», svarade hon, »jag ser tvenne ryttare, men de äro ännu långt borta — — Gud ske lov, det är våra bröder! Jag ger dem ett tecken att skynda sig så mycket de kunna.» Nu gav Blåskägg till ett skrik, så att hela huset darrade. Hans hustru vågade ej längre dröja. Hon gick ned och kastade sig tröstlös och badande i tårar för hans fötter; men han förblev obeveklig och sade med sträng röst: »Allt detta hjälper ingenting, du måste dö!» Och nu fattade han henne i håret och lyfte kniven över henne. — »Blott ett enda ögonblick ännu, att jag måtte bereda mig», bad kvidande den arma olyckliga. — »Nej, nej», svarade han, »befall din själ i Guds hand.» Och därpå höjde han armen... Men i detta ögonblick klappade det hårt på dörren. Blåskägg vände sig om, dörren öppnades och tvenne män rusade med dragna svärd mot Blåskägg. Han igenkände strax sina svågrar och ville fly undan dem; men de förföljde honom, och innan han upphann trappan, nedföll han genomborrad av deras svärd. Den stackars hustrun, halvdöd av förskräckelse, hade

knappt styrka nog att stiga upp och omfamna sina bröder.

Som Blåskägg icke hade några andra arvingar, så tillföll all hans rikedom hans hustru. Hon gav en del därav till hemgift åt sin syster Anna, då denna gifte sig med en ung man, som länge älskat henne; en annan del gav hon sina bröder och en del behöll hon för sig själv samt gifte sig sedermera med en god och hederlig man, som genom sin ömhet kom henne att glömma det onda hon utstått med Blåskägg.

Fortunatus.

En fattig man i staden Famagusta på Cypern hade en son, som fått namnet Fortunatus. Då han hunnit ynglingaåren, trivdes han ej längre hemma utan längtade ut i världen. Föräldrarna hade ingenting däremot; de tänkte: må han själv söka sin lycka och se sig om, hur han finner henne.

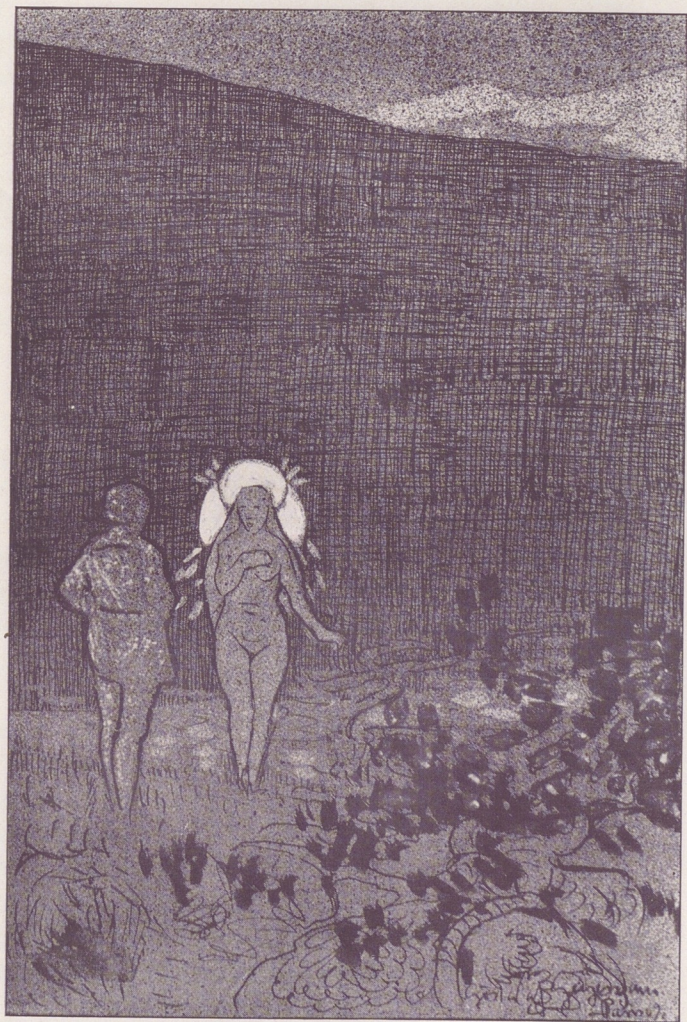
Han vandrade åstad, besökte många länder och såg många städer, led stundom brist men hade även ofta goda dagar och tjänte vid mången furstes hov ärligt och troget; sådant kunde likväl ej hans kamrater lida, utan de förstodo alltid att genom list och ränker jaga honom bort igen.

På detta sätt kom han allt längre från hemmet, råkade stundom i gott men ännu oftare i dåligt sällskap, där han förslösade sina med flit och möda förvärvade penningar och hade slutligen ingenting kvar.

Under bekymmer för framtiden och ånger över det förflutna gick han en dag vilse i en stor skog. Bär, syra, bergsöta och vildäpplen voro här hans enda spis och en källas klara vatten hans enda dryck. Björnarnas brummande och vargarnas tjutande satte honom i ständig oro. Då det led mot natten, steg han upp i ett träd för att där vara i större säkerhet; men till sin stora förskräckelse såg han en väldig slagbjörn kliva upp i just samma träd, där han tänkt få sin nattro. Förgäves klättrade Fortunatus undan allt högre och högre; hans förföljare var honom ständigt i hälarna. Slutligen, kommen till yttersta toppen, fattade han mod, drog ut sitt svärd och högg därmed löst på björnen. Denne, ännu mer retad härav, höll sig med ena framtassen fast i en av trädets grenar och ämnade med den andra giva Fortunatus ett duktigt slag; men i detsamma brast grenen och björnen tumlade ned, varvid uppstod ett sådant buller, att alla de övriga djuren, som stodo där nere, togo till flykten. Fortunatus hade även i ångesten fallit ned och det så, att han satt grensle över den halvdöda björnen, vilken han ej försummade att döda, så snart han kommit till besinning.

För att stilla sin hunger sög han blodet ur björnens sår, och sedan han vederkvickt sig därmed, lade han sig ned på sin dödade fiendes mjuka päls och insomnade tungt.

När han efter en ljuvlig sömn vaknade upp, stod en skön jungfru framför honom: men han visste icke vem hon var eller varifrån hon kommit. Hon såg

— Vet, att jag är Fortuna, lyckans gudinna.

THE END OF THE WORLD

THE END OF THE WORLD

likväl så glad och vänlig ut, att han gärna förtrodde sig åt henne och sade: »Hjälp mig ur denna skog, eljes måste jag dö här.» — »Det skall du icke», svarade skogsjungfrun, »och jag skall snart hjälpa dig ur skogen; men jag vill dessutom förläna dig en större förmån. Vet, att jag är Fortuna, Lyckans gudinna. Här i min påse finnas Rikedom, Vishet, Makt, Skönhet och Hälsa. Välj dig en av dessa gåvor, men blott en kan jag giva dig.»

Fortunatus besinnade sig ej länge, innan han valde Rikedom; ty, tänkte han, har man penningar, så har man allt.

»Gott», sade Lyckans gudinna, »tag denna pung. Du finner alltid i den så mycket penningar du önskar dig i guld- och silvermynt, och denna egenskap skall den behålla, så länge du och dina barn leva men ej längre. Begagna den väl och såsom ett tacksamhetsbevis för denna rika gåva skall du varje år i denna månad med 400 dukater utstyra en hederlig flicka, som för fattigdom ej kan få gifta sig med den hon älskar.»

Efter dessa ord förde den sköna jungfrun Fortunatus ur skogen och försvann.

Fortunatus hade nu visserligen genom den underbara pungen mera penningar än han behövde; men denna lycka var nära att bliva honom vådlig, ty då han av en hästhandlare köpte sex sköna hästar, vilka en rik furste funnit för dyra, blev detta rätt illa upptaget. Fursten, vilken lika litet behövde hushålla med människor som Fortunatus med penningar, lät i har-

men fångsla honom, och den oförsiktiga hästhandeln hade lätt kunnat kosta Fortunatus livet, om han icke genom rika gåvor ur sin pung förstått att skaffa sig mäktiga förespråkare vid hovet.

Denna händelse gjorde honom emellertid försiktigare. Han insåg, att en ringa man som han alltid väckte en viss förargelse och mer än vanlig avund, om han för uppenbart visade sin rikedom, och gick därför klokare till väga. Dessutom gjorde han en lycklig bekantskap, som hjälpte honom på rätt väg med sin outtömliga skatt. Det var en fattig men kunnig och erfaren man, som rest vitt och brett omkring och nu antog tjänst hos Fortunatus, vilken han rådde att begiva sig ut på resor och i främmande land genom sina penningar skaffa sig anseende av en ej blott rik utan även förnäm man. Leopold, så hette den nya vännen, anskaffade vagnar och betjäning; med de aldrig bristande tillgångarna mötte inga synnerliga svårigheter, och Fortunatus blev, ju längre de reste, i följd av den stat han förde, allt mer och mer ansedd, så att han snart själv ej kunde annat än finna sig rätt hög och förnäm. Han var också ej som dessa resande, vilka på några månader begiva sig utrikes och om vilka ordspråket säger:

»Det flög en höna över Rhen
Och hemkom som en kyckling se'n»,

utan han reste i hela 15 år och gav sig god tid både att se och att tänka över vad han sett.

Under dessa resor kom han även till Irland och

vilade där en gång över natten i ett kloster, bredvid vilket fanns en stor grotta med många gångar och valv, som kallades St. Patriks skärseld. Våra resande ville gärna besöka en så märkvärdig ort, men då man lätt kunde gå vilse i de många gångarna, manade dem abboten att ej begiva sig för långt in. Fortunatus trodde det likväl ej vara så farligt utan gick dit ensam med Leopold; men snart erfor han, huru dumt det är att förakta goda råd. Det dröjde ej länge, förr än de funno att de gått vilse, och då de nu ville vända om, förvillade de sig allt mer och mer. Så irrade de ur den ena gången i den andra i hela två dagar, plågade av hunger, törst och trötthet, så att grottan blev för dem en sannskyldig skärseld. Munkarna blevo även oroliga, ty de fruktade, att efter denna olycka ingen from pilgrim mera skulle vilja taga härbärge hos dem, och likväl hade de av dessa slags gäster haft sina mesta inkomster. I icke mindre oro voro Fortunati betjänter; ty var skulle de väl få en husbonde, som betalte dem så väl och var en så genomgod herre? De satte därför allt i rörelse och lovade 100 dubbla guldstycken åt den, som räddade deras herre och Leopold, vilken även var av dem allmänt avhållen.

Blott någon utlovar mycket penningar, så kan han lätt utföra allt vad människor förmå. Där fanns en man, som med tillhjälp av en lina i alla möjliga riktningar mätt och undersökt grottan. Så snart han fick veta varom fråga var och vilken stor summa han kunde förtjäna, skyndade han att genomleta hålan åt

alla håll och lyckades slutligen påträffa de utmattade och halvdöda resande, dem han först vederkvickte med bröd och vin och sedan lyckligen förde ut igen, till stor glädje för både betjäningen och munkarna.

Sedan Fortunatus rest länge samt sett och erfarit mycket, ja, till och med genom en trolös värd varit på vägen att förlora sin pung, ehuru han icke ens upplyst sin vän Leopold om dess förträffliga egenskaper, begav han sig slutligen hem till Famagusta, där han träffade sina föräldrar ännu vid liv och gjorde allt vad han kunde för att bereda dem en glad ålderdom.

Fortunatus hade under sina resor sett många härliga kyrkor och palatser, och det var därför helt naturligt, att en man med så oinskränkta tillgångar vid hemkomsten skulle tänka på sin fädernestads förskönande. Han uppförde där en stor och vacker kyrka och åt sig själv ett praktfullt palats, kring vilket han anlade de skönaste trädgårdar med många vattenkonster och andra kostbara prydnader, så att konungen själv ej hade så mycken härlighet att fägna sig åt.

Dessa kostbara anläggningar väckte konungens uppmärksamhet. Det måste likväl vara en svåra rik man, som kan lägga så mycket penningar i byggnader, tänkte han; man måste söka fästa honom vid hemmet, att han ej åter överger oss med sina rikedomar. Kort och gott, konungen bortgifte Fortunatus med en fattig greves dotter, som gärna tog honom till godo, emedan han var en välväxt man med ett ganska hyggligt utseende. Den fattiga men

förnäma greven och hans icke mindre förnäma fru grevinna hade väl aldrig bifallit denna förmälning, om icke Fortunati praktfulla palats, sköna trädgårdar och stora rikedom förbländat dem och förmått dem att giva sin dotter åt en ofrälse man. Och de dyrbara skänkerna till svärfar, svärmor och svägerskor, de lysande måltiderna och festerna, vid vilka till och med konungen infann sig, gjorde snart Fortunatus högligen värderad i hela släkten.

Femton lyckliga år hade Fortunatus framlevat med sin unga vackra grevinna och under denna tid blivit välsignad med tvenne söner; men som de rika ofta hava sina nycker, så uppstod hos vår Fortunatus nu åter lusten att resa. Hans ömma maka lade sig väl allt vad hon kunde emot detta infall; men det stod ej att ändra.

Han for alltså åstad och kom till Alexandria, där en mäktig pascha regerade. Honom skänkte han flera dyrbarheter av högt värde, som han inköpt i Venedig, Florens och annorstädes. Paschan undrade lika mycket över den förmenta resande köpmannens rikedom som över hans frikostighet, och av tacksamhet för de kostbara gåvorna lät han bjuda honom till sig och visade honom efter måltiden alla sina skatter i silver, guld och ädla stenar. Fortunatus låtsade vara på det högsta förvånad över allt detta och sade sig ej begripa, huru man kunnat hopa så stora skatter på ett ställe. »Å», svarade paschan, »detta är i alla fall ett intet emot den skatt, jag förvarar i min sängkammare.»

En så märkvärdig klenod ville Fortunatus gärna se på närmare håll, och den rika paschan var också artig nog att taga honom med sig till sitt sovrum, där han under sängen framdrog en gammal hatt av ganska tarvligt utseende och sade: »Ser du, denna hatt är mera värd än alla mina skatter. Blott jag sätter den på mitt huvud, så förflyttas jag genast vart helst jag önskar mig, till min krigshär, till mitt rikes avlägsnaste trakter, till mina jaktparker, ja, jag tror ända till solen, om det fölle mig in och jag ej fruktade att bliva svedd.»

Då Fortunatus tycktes hava svårt att sätta tro härtill, satte paschan för att övertyga honom hatten på hans huvud och bad honom önska sig vart han ville och sedan tillbaka. Fortunatus lydde, önskade sig hem till hustru och barn och var i detsamma utan att han visste huru hos de sina.

Den gode paschan var en ganska dum herre, som så lånte ut sin oskattbara hatt; men en skälm var också Fortunatus, som ej kom tillbaka med honom, och paschan fick sig mången sorgsen stund över hattens oersättliga förlust och sitt alltför långt drivna förtroende till människor.

Fortunatus åter tyckte, att den underbara hatten passade förträffligt till den undergörande pungen, och ville därför icke släppa någondera ifrån sig.

Men ehuru Fortunatus nu i rikt mått hade allt denna jordens goda, åldrades han likväl såsom andra människor, och sedan han i några år överlevat sin grevinna, märkte han, att tiden nu även var inne för

honom att skiljas hädan. När han så låg på sitt yttersta, lät han inkalla sina båda söner, omtalade för dem hemligheten med hatten och pungen samt tillade, att pungens undergörande kraft blott räckte för deras livstid, varför de i tid borde tänka på sina arvingars försörjande.

Den yngre av sönerna, som hette Andalos, hade ärvt faderns lust för resor; men den äldre, Ampedos, trivdes bäst hemma. Andalos bad därför sin bror ur pungen fylla några såar med guldmynt och sedan lämna den åt honom under sex års tid, på det han riktigt måtte få se sig omkring i världen. Hatten skulle bli kvar hos Ampedos, att ifall såarna under tiden blevo tomma denne genast skulle kunna önska sig till brodern för att skaffa dem ny påfyllnad.

Ampedos, god och from, gjorde icke många invändningar utan fyllde ett par såar med dukater, varav han aldrig tog mer än han nätt och jämt behövde, låste in den underbara hatten och levde stilla och nöjd hemma. Andalos däremot for från hav till hav, vann priset vid alla torneringar och ringränningar samt förvärvade sig överallt stort anseende genom sin rikedom, sin talrika betjäning och sin friskostighet. Dock

pengar ge mod,
men mod ger övermod,

och så kom även hans stund. Han hade stannat i den stora staden London och för konungen, drottningen, prinsar, prinsessor och hela hovet givit många

lysande fester, varjämte prinsessan Agrippina fann hans ögon rätt vackra, liksom han hela hennes person. Hade han blott varit av furstligt blod, så hade hon visst icke besinnat sig att besvara hans kärlek, som dag ifrån dag blev alltmera synbar; men nu visste man beklagligen icke, varifrån den rike mannen kom eller vilken han var.

Konungen, som var en god och mild herre, tyckte gärna om ett gott skämt och roade sig stundom själv att tillställa sådant. En dag skickade han till Andalos och gav honom tillkänna, att han med sin gemål och sina barn ville äta middag hos honom; men på det han skulle kunna sätta den rika värden i bryderi, påbjöd han med detsamma vid strängt straff, att ingen i hela den stora staden skulle få sälja ved eller kol till Andalos' folk. Denne hade emellertid gjort stora anstalter och inköpt de utsöktaste läckerheter; men då dessa skulle tillagas, kunde varken ved eller kol fås. Andalos förstod lätt, att detta var ett påfund av konungen för att göra honom brydd; men han var ej rådlös. Han lät genast uppköpa all kanel, muskot, peppar, kryddnejlikor och ingefära, som fanns i de londonska köpmännens stora magasin, och fick på detta sätt bränsle nog.

När den utsatta dagen inföll, for konungen med all kunglig ståt till Andalos' hus och trodde sig nu få se den rike mannen i en svår knipa. Men huru förvånad blev icke den kungliga familjen att vid framkomsten mötas av den skönaste vällukt, som förbränningen av så många kryddor måste åstad-

komma, och att sedermera undfågnas med en måltid, så läcker och väl anrättad, att de aldrig sett dess make. Den som nu blev flat var icke värden utan konungen. Andalos måste förklara huru han kunnat tillaga en sådan middag utan ved eller kol, och han tvekade icke att tillstå sanningen, ty hans bränsle var ej att skämmas för. Förundran över hans omätliga rikedomar blev emellertid härigenom ännu mera ökad, och han tycktes själv finna ett nöje i att stegra den till det yttersta; ty då de höga gästerna reste hem, förärade han varje herre och fruntimmer i kungens följe dyrbara ringar, halsband och dosor, rikt besatta med juveler. Den lägre betjäningen begåvades efter rang och värdighet med 10, 20 till 30 dukater; med ett ord, vår Andalos tycktes verkligen ha föresatt sig att skryta, men att han icke gjorde rätt klokt däri, skola vi snart få se.

Drottningar och prinsessor torde också stundom, ehuru ej så mycket som andra fruntimmer, hemsökas av nyfikenhet. Åtminstone inträffade detta nu; ty drottningen och prinsessan Agrippina undrade stordligen, varifrån vår Andalos väl kunde taga alla sina penningar, då man aldrig hörde, att några foror eller skepp förde till honom sådana. Mor och dotter rådslogo om sättet att utforska, huru härmed hängde tillsammans, och prinsessan åtog sig att låtsas gynna hans kärlek för att dymedels kunna utleta hans hemlighet. Hon blev därför nu långt vänligare mot honom än förr, och i ett förtroligt samtal måste han bikta sig för henne; men prinsessan spelade, liksom

hans far hos paschan, den tvivlande, och Andalos måste visa henne huru underverket tillgick, i det han ur den underbara pungen utskakade tusen dukater i hennes knä. Prinsessan kunde ej nog beundra pungens förträffliga egenskap, och så snart den alltför öppenhjärtiga Andalos avlägsnat sig, skyndade hon att underrätta sin höga moder om vad hon upptäckt.

Mor och dotter funno båda den märkvärdiga pungen av alltför högt värde, att de ej innerligen gärna skulle vilja vara i besittning därav, och beslöto att genom list söka vinna detta mål.

Med sin fru mors bifall lät alltså prinsessan förfärdiga en pung, till utseendet så mycket möjligt var liknande den hon sett Andalos äga, och sedan gjorde man sig all möda att giva den ett lika nyttjat och nött utseende som den undergörande. Därefter erhöll Andalos ett hemligt budskap från prinsessan att tillbringa aftonen hos henne; varken konungen eller drottningen, hette det, hade minsta kunskap härom. Man kan tänka, huru smickrad vår Andalos var av en sådan heder! Också lät han utan svårighet den förledande prinsessan övertala sig att dricka det ena glaset efter det andra, och som hon blandat en sömndryck i vinet, hade det snart den påräknade verkan, att han sov som en sten. När han sent på följande morgon vaknade och fann sig ensam, förargade han sig icke litet över denna så olägligt påkomna sömn och begav sig hem, rätt flat över en så försoven natt. Han skulle likväl snart erfara, att den varit för honom långt olyckligare än han anat.

För att skingra sitt elaka lynne lät han bjuda till frukost några goda vänner, vilkas antal alltid är rätt anseeligt hos de rika, om de tillika äro frikostiga. Hovmästaren behövde penningar, och Andalos tog som vanligt i sin pung; men ingenting fanns däri och ingenting kom dit, huru han också vände den. Nu blev den stackars Andalos till en början mäkta bedrövad och fruktade, att han alltför mycket missbrukat sin givmilda pung; men efter första bestörtningen upptäckte han snart det skedda bytet och prinsessans trolöshet. För honom återstod i denna förtvivlade belägenhet intet annat än att taga sin tillflykt till en jude för att till honom sälja allt vad som fanns i hans präktiga palats och dymedels skaffa sig respenningar. När detta blivit ordnat, avskedade Andalos allt sitt folk, till deras stora bedrövelse, emedan han alltid varit dem en god och frikostig husbonde, och begav sig på väg till Famagusta.

Brodern, som ej sett honom på länge, tog vänligt emot honom, och när Andalos berättade huru det tillgått med pungen och begärde önskehatten för att kunna återtaga den förra, avrådde honom den makliga och stillsamma Ampedos: »Vi hava ju penningar nog för vår livstid», sade han, »jag har ännu tagit blott obetydligt ur de båda såarna du lämnade mig; bry dig därför ej om pungen, den kan ju i alla fall ej begagnas längre, än vi båda leva.» Men Andalos stod ej att övertala. Han satte hatten på, önskade sig först till Venedig och så till Florens, besökte de rikaste juvelerarbodar, och sedan han i var och

en hopsamlat de skönaste arbeten, var han genast borta och på ett annat ställe.

Sedan han på detta sätt, värre än en rövare, farit fram i de båda rika städerna, begav han sig till London, där han slog sig ned framför en kyrka och utbredd alla sina sköna klenoder av ringar, kammar, halsband o. s. v. När nu hovdamerna gingo ur kyrkan, sålde han till dem flera småsaker för mycket gott pris; men på de större smyckena var han så dyr, att ingen mäktade köpa något. Sin avsikt härmed vann han snart, ty han blev kallad till prinsessan, som ehuru hon ägde den outtömliga pungen och han nu höll de billigaste priser likväl började pruta med honom; men Andalos, vilken medels en stor lösnäsa och en brun färg, varmed han målat sitt ansikte, gjort sig oigenkännlig, hade ej förr märkt, att prinsessan bar pungen vid sin gördel, än han satte sin hatt på sig, fattade dristigt prinsessan om livet och var i detsamma långt bort i en ödeskog. Nu tog han av den lösa näsan, omtalade vem han var och ämnade återtaga sin pung; men prinsessan, som av förskräckelse var nära att falla i vanmakt, bad honom så innerligt om något att läska sig med, att han ej förmådde motstå hennes böner. Nu fick man ett nytt bevis huru farligt det är att ha ett gott hjärta utan ett lika gott huvud; ty då han klättrade upp i ett äppelträd för att taga ned några av dess frukter åt sin försmäktande följeslagerska, satte han tanklöst nog hatten på hennes huvud för att skydda henne för solen, och då hon i detsamma tänkte: »Ack, om

jag nu vore hos min mor igen», blev denna önskan på ögonblicket uppfylld.

Man må nu döma om Andalos' känslor, då han vid nedstigandet från trädet fann prinsessan borta med både hatt och pung! Under det han sökte leta sig ut ur skogen, påträffade han åter ett vackert äppelträd, och hungern dämpade hans ovilja för den förtretliga frukten. Han klättrade nu för egen del upp i detta träd och valde sig ett vackert äpple; men ack, knappt hade han förtärt det, innan han fann sig utrustad med ett par ansenligt långa åsneöron. Visst kunde de vara väl förtjänta, men han tyckte straffet var nog så hårt. Sedan han känt, mätt och i en källa sett huru halvalnslånga hans öron blivit, ryckte han förgäves på dem och fann huru sant det är, att den som en gång är en åsna förblir åsna.

Medan Andalos högt klagade över detta nya missöde, framkom en eremit, som väl började med att förebrå honom för det han störde den trettioåriga ensamhet, under vilken han varit lycklig nog att i denna skog ej se en enda människa, men dock till slut förbarmade sig över den klagande. Eremiten beskrev, så vidlyftigt man kunde vänta av en man, som vet mycket och så sällan fått tillfälle att meddela sitt vetande, huru mycket ont i världen skett genom äpplen, alltsedan Adam åt därav; men han lät det likväl ej stanna vid denna lärda utredning utan visade nu Andalos ett annat äppelträd, varav han knappt ätit ett och ett halvt äpple, förr än hans åsneöron voro lika hastigt borta, som de kommit. Hans

glädje häröver var, som man väl kan förstå, icke liten, i synnerhet som han nu började tänka på, huru just dessa äpplen kunde bliva honom ett medel att återfå vad han förlorat. Han bad därför eremiten om ett par av båda slagen. »Tag», sade den redlige mannen, »så många du vill; de här träden tillhöra ej mig mera än dig.»

Andalos var ej sen att förse sig rikligen med de undergörande äpplena och begav sig på vägen till London. Denna resa var väl lång, och mödosamt var det också att gå för den, som varit van att färdas så fort; men vad gör man ej för att taga hämnd på en trolös prinsessa? — Då han äntligen hunnit fram, satte Andalos en plåsterlapp över sitt ena öga, fästade ett löst skägg vid sin haka, påtog en peruk samt förställde och förklädde sig så, att ej den mest klarsynte skulle kunnat igenkänna honom. Nu utbredde han sina vackra men vådliga äpplen, där han visste prinsessan brukade dagligen gå fram till slottskyrkan. Som han ej begärde mindre än tre dukater för varje äpple, så köpte ingen mer än prinsessan, som av nyfikenhet tillhandlade sig ett par, dem hon med synnerlig begärlighet förtärde, så snart hon kommit in i sina rum. Till sin stora förskräckelse erfor hon samma verkan därav som Andalos i skogen. Ingen huvudprydnad kunde skyla de långa öronen. Läkare av alla slag tillkallades; piller, pulver, droppar, mixturer, ja, själva fältskärsknivarna anlitades, men allt förgäves; ty knappast voro öronen under mycken sveda och mycket blödande avskurna, förr än de åter voro halvalnslånga.

Den fördömda fruktmånglaren hade visligen försvunnit; men snart kom en resande doktor att tillbuda prinsessan sin tjänst. Denne var åter ingen annan än den förklädde Andalos, som väl kryddat sina botande äpplen, på det de ej måtte vara alltför olika vanliga läkemedel. Sedan prinsessan förtärt ett stycke av ett sådant äpple, såg hon redan huru öronen något minskats och fattade nu det förtroende för sin nya läkare, att han fick tillfälle giva henne en sömndryck fullt ut så god som den hon gav honom, då hon stal hans pung. Under det prinsessan sov, såg Andalos sig noga omkring i hennes rum och fann lyckligtvis den underbara hatten höljd med damm under prinsessans säng; ty så fin och slug hon än var, hade hon likväl ej anat hattens egenskap utan föraktligt kastat honom under sängen. Andalos, som föresatt sig att hämnas de streck hon spelt honom, försummade nu icke att fatta den sovande prinsessan om livet och önska sig i samma skog som sista gången. Här gav han sig ånyo tillkänna, tog tillbaka sin pung och förde prinsessan med de ännu ganska långa öronen till ett kloster, där hon snart fann sig i sin försakelse av världen. Förgäves väntade konungen och drottningen, att deras kära dotter nu, såsom efter det första försvinnandet, skulle återkomma. Döden överraskade dem under denna väntan, och prinsessan själv fastade och sjöng mässor till sin höga ålderdom.

Andalos återvände till sin bror, men blott för att berätta honom huru han överlistat prinsessan, och begav sig sedan, trots broderns alla varningar, åter

ut på resor; ty ombytlighet och fåfänga gävo honom ingen trevnad hemma.

Ampedos förespådde honom, att detta kringstrykande aldrig skulle kunna lyktas väl, och alltför snart uppfylldes denna spådom; ty då Andalos genom sin prakt och rikedom retat tvenne snikna och mäktiga tyska lantgrevars avund, passade de på tillfället, då han var stadd på resa till ett tornerspel, överfölla honom i en skog, dödade hans betjäning, förde honom fången till ett bergsslott och satte honom där i en järnbur, som uthängdes på ett av de högsta tornen, med hotelse att döda honom, om han ej bekände, varifrån han fick sina penningar. Hatten hade han obetänksamt lämnat kvar hos Ampedos, oaktat dennes föreställningar, att den någon gång kunde bli nyttig att hava; men Andalos var bland det folket, som tro, att har man penningar, så har man allt och behöver intet mera. Nu insåg han för sent sin villfarelse, och som den medfart, han fick undergå, var svår och livet kärt, yppade han slutligen sin hemlighet. Detta tjänade honom likväl till ingenting, ty, sedan grevarna väl åtkommit den rika pungen, ansågo de försiktigast att genom ännu ett brott trygga sin besittning och läto döda Andalos.

När Ampedos kort därpå erfor sin brors olycksöde, dog han efter några veckor av sorg.

Grevarna hade överenskommit att var sin månad begagna den rövade pungen; men då det just träffade sig så, att Ampedos dog vid den första månadens slut, då pungen bytte om ägare och genom detta

dödsfall förlorade sin undergörande kraft, trodde den greven, som nu icke fick något ur den ständigt tomma pungen, att hans vän berövat denna dess egenskap, sedan han tillfyllest betjänt sig därav, och beslöt att hämnas en så stor trolöshet. Nattetid öfverföll han sin grannes borg, intog den, dödade alla, som gjorde motstånd, och skonade icke heller den åtminstone nu oskyldiga lantgreven. När kejsaren erfor förloppet härmed, lät han fängsla den hämndgirige och dömde honom att rådbråkas. Domen gick i verkställighet, och vi se härav, att denna lyckopung förvandlat en konungadotter till nunna samt tillskyndat trenne andra dess innehavare en våldsam död, oberäknat att en konung, en drottning och en öm bror av sorg för tidigt nedstigit i graven. Så liten lycka ligger i blotta rikedom.

Resepelle.

esepelle var en märkvärdig man; han hade varit i många länder och var nu hemkommen. Hans mamma och alla mostrarna blevo nu mycket glada, då de fingo se honom helbrädda åter. Modern frågade honom, om han icke fört något hem med sig från sina resor, men han svarade: »Ingenting annat än en strykande aptit!» Modern begrep då, att han ville hava fläskpannkaka; hon satte därför stekpannan på spisen, så att fläsket smattrade och flottet puttrade. Och nu smorde de sig allihop.

Så snart den värsta hungern var stillad, började de envisas med Resepelle, att han skulle berätta sina äventyr. Resepelle strök sig om truten ett par gånger och började sålunda:

»I skolen veta, att det går mycket underligt till i världen, mycket underligare än I, som alltjämt sittan vid spisen och steken er, kunnen tro, och ett

par duktiga stövlar skall man ha, om man vill genomvandra den; ty I skolen veta, att han är duktigt stor både bak och fram och på alla sidor. Under de tre år jag varit ute på språng har jag haft många äventyr, och dem skall jag nu berätta för er.

Dit jag först kom, där var ett stort krig. Trumpeterna smattrade och kanonerna dundrade. Då tyckte jag det var bäst att laga sig undan; jag knallade därför åstad och kom i en stor skog. Till att börja med hörde jag ej en käft knysta; men ett tu tre fick jag höra en röst, som mycket ödmjukt bad om en allmosa. Då jag såg mig omkring, fick jag se en trasig karl, med skägg över hela ansiktet, stå alldeles bredvid mig. Jag framtog då min börs för att ge honom några slantar, ty jag tyckte, att det var synd om den stackarn. Jag frågade honom vad han tog sig för i denna stora, vilda skog.

'Jo, söta herre lilla', sade han, 'jag är tiggare till profession och slår mig ganska bra ut'.

Knappt hade han uttalat dessa ord, förr än han i ett huj ryckte hela börsen ifrån mig. 'Var så ut-sökt artig', sade han vidare, 'och tag utav er era nya vackra kläder; ni skall få mina i stället. Det finnes så många tiggare i skogen, och ni får vara bättre i fred, om ni har min genomskinliga och lätta rock på er'.

För ett sådant sätt att tigga hade jag aldrig varit ute förr. Jag funderade därför en stund, vad jag skulle göra; men då han märkte min obeslutsamhet, bad han mig ännu en gång på sitt eget vältaliga

språk och drog fram en stor kniv. Då kunde jag ej längre neka att villfara hans begäran, och skildes vi åt som goda vänner, han med mina nya kläder och jag med hans trasiga rock och utan penningar. Att han hade rätt, det märkte jag snart, ty jag mötte över hundra tiggare; men alla hälsade ytterst hövligt på mig, då de fingo se min trasiga rock, och på det sättet kom jag lyckligt ur skogen.»

Resepelles mamma var så hjärtängslig, innan hon fick höra, att han var väl kommen ur skogen. Hon och alla mostrarna omfamnade honom nu och sade, att han var en mäktig klok och förståndig man.

Resepelle fortfor sålunda: »Då jag en tid bortåt strukit omkring i min dåliga resdräkt, fick jag en vacker dag vid middagstiden se ett duktigt moln av damm komma emot mig. Då det kommit närmare, upptäckte jag, att det var en ryttareskara, beväpnad från topp till tå, och hade alla ett så bister utseende, som om de velat bringa någon om livet. Sådan var också verkligen deras avsikt; ty knappt hade de fått se mig, förr än de omringade mig och anföraren frågade:

'Har du sett någon karl med ett litet barn? En trollkarl har stulit vår greves yngsta son, och det är just honom vi söka. Vi hava ridit omkring i två hela dagar och sökt efter trollkarlen utan att kunna finna rätt på honom'.

Det var icke utan, att jag tyckte mig för en stund sedan hava sett en karl med ett litet barn liggande gömd uti buskarna. Barnet hade skrikit så jämmer-

ligt, och karlen såg mig ut som en riktig skälm. Detta berättade jag för ryttarna; en av dem tog mig därför upp på sin häst, och måste jag nu följa med för att hjälpa till att söka.

Efter en stunds förlopp fick jag ganska riktigt rätt på samma buskar. Vi stego då av och började söka överallt, men förgäves. Under det att jag gick och snokade, varseblev jag ett stycke därifrån emellan tvenne stenar en håla; den var så väl tilltäppt med löv och kvistar, att den ej var lätt att upptäcka. Genast makade jag lövet och kvistarna åt sidan, och har ni hört på maken, vem satt därinne, tror ni? Jo, just trollkarlen med barnungen. Full av förskräckelse föll han till mina fötter och bad mig för Guds skull ej röja honom, ty då toge de livet av honom, och det ville han inte gärna mista. Men om jag ville förbarma mig över honom, så skulle han lära mig alla sina konster och till på köpet ge mig en duktig påse, full med penningar.

Men jag svarade honom: 'En sådan skälm som du är måste nödvändigt hängas; giv genast hit barnet och avvakta ditt ödel!' Då han märkte, att jag ej hade något medlidande med honom, blev han både gul och blå i ansiktet av dödsångest. 'Du eländiga tiggare', sade han till mig, 'det skall bli din olycka, och jag skall nog veta att kväsa dig'. Han ville då puffa mig åt sidan och med våld bana sig väg ur hålan. Han var duktigt stark; men jag tog uti av alla krafter och skrek så högt jag orkade, på det att ryttarna skulle komma mig till hjälp. Dessa infunno

sig också genast och pålade honom handklovar och black, som de för detta ändamål medtagit. Trollkarlen var alldeles utom sig av förtvivlan, men det hjälpte inte; han måste följa med. Greven, som var en rik och förnäm herre och bodde i ett präktigt palats, blev så glad över att återfå sin son, att han genast befallde, att jag skulle få nya granna kläder. Därpå fördes jag upp på slottet, och allt hovfolket bockade sig för mig och bad, att jag skulle fälla ett gott ord för dem hos greven. Då jag kom upp till honom så putsad och fin, kände jag knappt igen mig själv, så grann var jag. Nu fick jag lov att berätta för honom vem och varifrån jag var, och huru jag fick rätt på trollkarlen m. m.

Då jag slutat, tog greven mig vid handen och sade: 'Min kära Resepelle, den här tjänsten skall du ej ha gjort mig för intet. Du kan gärna stanna kvar hos mig till döddagar, du skall få fullt upp av allt vad du behöver; och om du har någon önskan, så säg rent ut, ty det är du, som räddat mitt barn och ingen annan!'

Detta var rätt hederligt lovat av greven, men jag tackade ödmjukast, emedan jag föresatt mig att vara och förbliva en riktig Resepelle och att, sedan jag sett mig duktigt omkring i världen, leva och dö i min hemort.

'Nå väl då', svarade han mig vänligt, sedan jag yttrat denna min föresats och bett honom ej illa upptaga mitt avslag, 'jag skall så rikligt begåva dig, att du i alla dina livsdagar ej skall behöva lida någon nöd!'

»Med dessa ord införde han mig i sin skattkammare. Där låg guld och silver i stora högar, och en sådan mängd ädla stenar blixtrade mig i ögonen, att det gjorde riktigt ont i dem; dessutom fanns där en mängd sköna saker, sådana som konungar och kejsare bruka hava. Men i en vrå bredvid en kostlig klenod stod en käpp av trä.

I början kunde jag ej begripa, huru käppen kommit bland alla dessa kostbarheter, ty han såg ut precis som en vanlig ekkäpp men tycktes vara mycket stark och passande för fotresor.

Greven förde mig omkring överallt, på det att jag skulle få se mig om riktigt; och därpå sade han till mig: 'Nu befaller jag dig, att du söker ut det, som du tycker bäst om!'

Jag blygdes ordentligt över att så där låta betala mig för den där obetydliga tjänsten; och emedan jag just behövde en käpp, i fall jag på mina vandringer skulle möta någon tiggare, så bad jag greven att få käppen, som stod i vrån.

'Den skall du få', sade han, 'och du har kanske valt bättre, än någon tror. För långliga tider tillbaka lämnades den åt min salig fader av en vis man, som uttryckligen sade, att den ägde ett synnerligt värde och vissa förunderliga egenskaper. Jag vet ej något vidare om densamma, men jag har gömt den här bland mina klenoder, och vem vet, om icke lyckan vill, att du en gång får proba den'.

Därpå skänkte greven mig käppen, och jag kände en obeskriflig glädje över att äga den, ehuru väl

jag ej kunde se någon skillnad emellan honom och andra käppar.

Jag tillbragte sålunda en hel vecka i sus och dus vid grevens hov. Samma dag, som jag reste, avrättades trollkarlen; man fann då i hans fickor en liten nyckel, som hade ett högst besynnerligt utseende. Då greven såg, att jag så uppmärksamt betraktade den, skänkte han mig den genast, och då jag tog avsked, stodo tre hästar lastade med en mängd guld, silver och präktiga kläder utanför min dörr, och sex betjänter hade fått befallning att i tre dagar vara mig följaktiga och icke förr lämna mig, än jag fått mina saker dit jag ville.

Greven hade nog inte föreställt sig, att hans godhet emot mig skulle bringa mig i överhängande livsfara. Betjänterna, som han givit mig till resällskap, voro nämligen stora kanaljer. Då de kommit tillräckligt långt ifrån grevens residens, ville de mörda mig för att få dela mina rikedomar sinsemellan. I förskräckelsen förhöll jag dem deras trolöshet och hotade dem med grevens vrede, som förr eller senare skulle drabba dem; men honom fruktade de icke mera, emedan de ämnade flykta långt bort med sitt rov. Allt vad jag kunde utverka var att få behålla mitt liv; men alla mina penningar och kläder togo de med sig, så att jag stod på landsvägen lika fattig, som jag kom hit i världen. Käppen och nyckeln läto de mig däremot behålla, emedan de ansågo dem sakna allt värde.»

Då Resepelles mamma och mostrar fingo höra,

att betjänterna frånrövat honom alla hans penningar, började de att hålla ett förskräckligt klamamus. De slog händerna för bröstet och sade, att det var alldeles rysansvärt; det enda, som någorlunda tröstade dem, var att deras sockergris, den söta Resepellen, sluppit undan med livet. Men nu ville de allesammans se käppen och nyckeln; ty dessa bägge återstoder av Resepelles förmögenhet ansågo de äga vissa underbara egenskaper, som han själv ej kunnat märka; men vilken lång näsa fingo de ej, ty käppen såg ut alldeles som en annan käpp och nyckeln som en vanlig nyckel!

Resepelle berättade nu ytterligare en hel hop saker, som hade hänt honom under hans treåriga resor. Men Resepelles mamma tyckte, att det var synd om honom, emedan det var långt lidet på natten och han behövde vila ut efter alla sina strapatser; detta gjorde Resepelle också ganska riktigt, ty han sov till långt in på ljusa dagen. Då Resepelle väl hunnit morna sig och fått dricka sitt kaffe, inställde alla mostrarna sig ånyo, och nu måste han förtälja vad han ej medhunnit den föregående dagen.

Mången gång reste sig håret, och hjärtat klapade på de beskedliga människorna, så rädda voro de, att Resepelle ej skulle kunna draga sig ur alla de rysliga faror, i vilka han svävat, och mången gång trodde de, att Resepelle ville slå i dem dalkarlar; men då han försäkrade dem, att allt var så sant, som om det stått i almanackan, så kunde de icke längre tvivla på sannfärdigheten av hans ord.

Då sällskapet sålunda mojat sig ett par dagar, fick Resepelle slutligen vara i fred. Då de nu äntligen voro riktigt mellan fyra ögon, sade hans mamma med ett illlistigt leende till honom: »Men säg mig nu söta Pelle lilla uppriktigt, huru mycket penningar du fört hem med dig. Ett litet kapital är en god början, och det är ganska klokt gjort av dig, att du ej förrått hemligheten för alla!»

Sådana frågor tyckte Resepelle inte om utan han svarade sin söta mamma helt tvärt: »Fört hem med mig? Är det inte nog, att jag fört hem mig själv frisk och sund? Ni vet ju, att de skälmarna togo ifrån mig allt vad jag ägde? Men lyckan kommer nog, bara man inte fjäskar. Vem vet, om inte min käpp en gång gör slag i saken!»

Men modern såg bekymrad ut och sade: »Allt det där låter mycket vackert, i inbillningen nota bene; men snart få vi lov att suga på ramarna!» Och inom sig tänkte hon: »Om Pelle ger sig att sova till långt fram mot middagen och sedan äter som en varg till på köpet, vart skall det då taga vägen för mig arma stackare!»

Men Resepelle var ej ledsen utav sig han utan tänkte: kommer dag, så kommer råd, och det gjorde det också. Ty på fjärde dagen höll en präktig vagn utanför dörren; guld- och silversmida betjänter stodo bakpå, och på kuskbocken satt en kusk, som såg ut som en kung. Det var han likväl inte så precis; men vagnen tillhörde i alla fall kungen själv.

Nu fingo grannarna brått; alla skulle de koxa

på den granna vagnen och de stora hästarna. Resepelles mamma satte genast på sig sin grannaste bindmössa och skyndade ut för att emottaga det förnäma herrskapet. I dörren mötte hon en av betjänterna, som frågade, om det inte var här, som den unge herr Petter bodde, vilken för ett par dagar sedan kommit hem från främmande land.

Resepelles mamma neg för betjänten så djupt, att det knakade i knäna och svarade »jo» på frågan, under det att hjärtat snurrade omkring på henne som ett kvarnhjul. Hon bad betjänten stiga in och hålla till godo med det lilla, som ett så ringa hus som hennes förmådde, ty det var just nu tid att äta middag; men betjänten svarade, att han ätit en duktig frukost och dessutom ej hade tid att dröja, emedan Resepelle strax skulle komma upp på slottet.

Resepelle steg därför genast upp i vagnen utan vidare krus och komplimanger, kastade sig baklänges uti det med sammet överdragna sätet och for sålunda upp till kungen.

Konungen satt i en stor sal på en gyllene tron, med spiran i handen, och bredvid honom satt kungsan. Alla väggarna voro beklädda med svart kläde, i fönstren hängde svarta gardiner, ja, stolar och bord och allt vad som fanns i rummet var svartklätt. Även kungen och kungsan voro svartklädda, och det syntes tydligt på dem, att de voro sorgsna och bedrövade, och att de ej hade sovit på många nätter.

Då Resepelle väl kommit in, stannade han vid dörren och bockade sig så djupt, att näsan skrapade

i golvet. Men konungen vinkade åt honom, att han skulle komma närmare, och kungsan såg så vänligt hon kunde på honom. Då repade Resepelle mod. Konungen skakade i början på huvudet, liksom om han grubblat riktigt djupt på något, och därpå frågade han:

»Är det du, som heter Resepelle?»

»Ja, så heter jag med Eders Majestäts höga tillåtelse», svarade Resepelle.

»Du lär ha blivit en klok karl under dina resor», frågade konungen vidare.

»Jo, det är inte utan det», svarade Resepelle; »jag har allt sett och erfarit bra mycket här i världen!»

»Säg mig då, om du håller riktigt utav mig?» frågade konungen och såg på Resepelle med spänd uppmärksamhet.

Nu blev Resepelle litet förbluffad, ty han kunde inte begripa vad allt detta skulle tjäna till; men han tänkte för sig själv: »Stå nu inte och dumma dig, Pelle!» — Därpå lade han handen på hjärtat och uttryckte sig så grant han nånsin kunde och försäkrade Hans Majestät, att han hyste de varmaste känslor för hans väl och bad honom ej tvivla därpå.

Då nickade kungen och kungsan åt varandra och sågo högst förnöjda ut.

»Ja, jag vill tro dig på dina ord och är övertygad, att du gärna tjänar mig, *även om det skulle kosta ditt liv.*»

Nu blev Resepelle het om öronen, då han hörde, att det var frågan om livet. »Det var en huggare till kung», tänkte han, »som vill att jag skall uppoffra livet för honom.» Han försäkrade därför konungen ännu en gång om sin stora kärlek och trohet men gjorde därvid tusen krumbukter med orden och sade, att vad livet beträffade så var det en kinkig fråga, på vilken han sannerligen ej kunde inlåta sig för närvarande, så ont det än gjorde honom att nödgas vägra sin nådiga konung något. Över dessa ord blev kungen så ond, att han slog spiran i golvet, så att Resepelle hoppade högt upp i luften där han stod. Men nu lade kungsan sig emellan och sade:

»Nej, dö skall du icke, men *gifta* dig skall du av kärlek till oss!»

»Ja, det skall du prompt göra, min kära Resepelle! Bliv inte så förskräckligt rädd utan hör nu på vad jag har att berätta dig», sade kungen.

»Det är nu två år sedan vår lycka genom en bedröflig händelse liksom med ett enda slag förstördes. Du bör veta, min kära Resepelle, att vi hava haft en dotter, som *var* bildskön. Den, som såg henne, kunde aldrig nog länge betrakta hennes täcka, i snö och purpur skiftande ansikte, hennes koralläppar och himmelsblå ögon. Vi älskade henne så högt, att vi måhända klemade bort henne; jag kan ej neka till att hon blev litet näsvis; men hennes skalkaktighet var aldrig elak. För två år sedan fyllde hon sitt fjortonde år; vi firade då hennes födelsedag med en präktig fest. Frampå eftermiddagen, just

som vi skulle stiga upp från bordet, finga vi höra ett rasslande och skramlande på gatorna, och i ett huj stannade en vagn utanför slottet. Då jag kom ner för att se vem det var, blev jag alldeles utom mig av förskräckelse; men det hjälpte ej. Du bör nämligen veta, min kära Resepelle, att jag har en moster, som alltid varit en elak och otäck människa. Hon har ända från sin ungdom varit en arg häxa och hennes högsta nöje har varit att göra människor ont. Jag har i hela mitt liv hyst en stor förskräckelse för henne, och om hon någon gång kommit i min väg, har jag städse sökt undvika henne; men då har hon alltid blängt på mig med sina stora gröna ögon, så att jag i varje ögonblick fruktat, att en puckel skulle växa ut på ryggen eller min näsa förlängas till ett långt horn; det har värkt än här än där, alldeles som om jag fått ett trollskott i kroppen på mig. Att jag ingalunda var glad över hennes besök, begriper du väl, men jag tordes likväl ej annat än visa henne ett vänligt ansikte; och fastän hjärtat klappade av fruktan, sprang jag fram för att hjälpa henne ur vagnen, på det att hon ej måtte bryta av sina torra spindelben. Hon upptog också denna min artighet mycket väl; och sedan hon hostat och pustat en kvart, sade hon mycket vänligt: 'Du har blivit rätt hygglig på senare tider, min söta kusin lilla, och jag önskar dig också allt möjligt gott!'

'Bara hennes goda lynne ville vara länge!' tänkte jag.

Men bredvid henne i vagnen satt ett annat, så-

som det tycktes, ungt fruntimmer, som var helt och hållet insvept i slöjor, så att man ej kunde se ansiktet. Då de uppkommit på slottet, föreställde min tant det yngre fruntimret såsom sin dotter, vilken hon befälde göra en riktigt artig nigning för sina söta kusiner. Det gjorde hon också men yttrade ej ett enda ord och avtog ej heller sina slöjor. Däröver var jag rätt glad; ty, tänkte jag, om hon är ful, så behöver jag ej av fruktan för den gamla häxan prisa hennes skönhet. Därpå lät jag duka och bad gästerna hålla till godo.

Då sade den gamla käringen: 'Nu, min dotter, kan du avtaga dina slöjor, ty här finnes ej någon mansperson närvarande mer än Hans Majestät, och han är din kusin'.

Jag och kungsan och min dotter blevo alla utom oss av förskräckelse, då vi fingo se det blottade vidundret. Näsan var helt säkert ett kvarter lång och böjde sig alldeles som en skära långt ner över munnen, som gick ända upp till öronen. Hon hade precis likadana ögon som hennes söta mamma; det vill säga, att de voro gröngula och fulla av ilska. Allt vad hon fick tag uti slukade hon, alldeles som om magen varit bottenlös.

'Nå, vad tycker ni om min dotter?' frågade den gamla käringen mig; 'det är ju ett vackert och raskt barn jag har?'

'Mycket raskt, mycket raskt!' svarade jag så fort jag kunde; ty jag fruktade alltid, att hon skulle kunna genomskåda mina hemligaste tankar.

'Hon är ett ganska förnuftigt barn också', fortfor den gamla häxan; 'hon är så förständig, att hon skulle kunna gifta sig vilken dag som helst, och det lär väl ej dröja länge heller!'

En blyg och väl uppfostrad flicka hade utan tvivel blivit förlägen och slagit ned ögonen vid ett sådant tal; men den 'raska och förständiga' flickan satt helt lugn och åt, alldeles som om modern skulle hava sagt: 'Skynda dig, min dotter, så att du hinner äta upp ännu en halv oxen till!' Men min dotter frågade hon, varför hon skrattade; och därvid såg hon så ond ut, att ögonen ordentligen gnistrade av elakhet och hakan darrade av vrede.

'Jag måste väl skratta', svarade min Teodolinda, 'då jag hör, att min kusin skall gifta sig; om jag vore friare, så ville jag visst inte ha ett sådant fult stycke!'

'Och vad är det då, som du tycker är så fult, min söta prinsessa lilla?' frågade häxan.

'Den långa näsan, tant lilla; en sådan kostlig näsa har jag verkligen aldrig sett förr.'

'Jaså, det är således näsan', mumlade häxan. 'Än vad mer då?'

'Den breda munnen, tant lilla; det är den värsta mun, jag någonsin har sett.'

'Jaså, det är således munnen, som du ej tycker om, mitt kloka barn!' mumlade häxan vidare.

'Öronen också; de se ut som riktiga åsneöron', fortfor den oförsiktiga Teodolinda.

'Efter du själv är så yacker och min dotter så

ful, så är det helt säkert ännu något mera, som du inte tycker om. Säg du bara rent ut, min flicka lilla; jag menar väl med dig!' fortsatte häxan.

Jag och min gemål hade hela tiden suttit som på glödande kol och darrat i alla lemmar över vårt barns oförsiktighet. Vi vinkade väl åt Teodolinda, att hon skulle tåga; men den gamla gav oss då ett par förskräckliga ögon, och prinsessan svarade utan att vidare besinna sig:

'Ja, min bästa tant, hennes ögon äro alldeles förskräckligt fula, och ni har själv likadana; jag skulle ej våga vara ensam med er i mörkret'.

Vid dessa ord blev den gamla häxan så ond, att jag aldrig sett henne så ond förr.

'Jag ser, att jag måste låta dig få din vilja fram', sade hon i vredesmod; 'du har riktigt roat mig med ditt prat, och därför skall du också få en åminnelse av din fula tant!'

Med den ena handen fattade hon tag uti mitt stackars barn, och med den andra strök hon henne över ansiktet, så att hon skrek och jämrade sig överljutt.

'På det sättet skall du se ut', sade den gamla häxan, 'ända tills någon kommer, som vill gifta sig med min dotter och kan bestå tre prov, som jag förelägger honom.'

Därpå tog hon sin dotter vid handen och sprang i flygande fart utför trapporna och satte sig genast i vagnen. Vi ilade efter henne, men hon var redan sin kos.

Först då vi återkommo på våra rum, fingo vi se vår olycka i hela sin vidd. Prinsessan grät så bittert, och huru förändrat var icke hennes utseende! Näsa och öron voro nu tre gånger så långa som förut. Munnen var uppfläkt ända till öronen, och ögonen voro nästan lika fula som på häxan själv, utom det att de icke sågo så elaka ut; ty över hennes hjärta hade trolldomen ingen makt, och detta är det enda, som kan trösta oss i vår olycka. Huru sorgsna och bedrövade vi voro, kan blott den föreställa sig, som själv har haft ett så vackert och älskvärt barn som vår Teodolinda var.

Ett hopp återstår oss likväl; men vem vet, om det någonsin skall gå i fullbordan.

Emedan den gamla häxan sade, att prinsessan skulle bliva förlossad ur trolldomen, om någon komme, som ville gifta sig med hennes dotter och bestode tre prov, så skickade vi genast en av våra hovmän med sträng befallning att han skulle gifta sig med odjuret och utföra de tre proven. Detta lovade han väl; men då en lång tid förflöt, utan att han lät höra av sig, så skickade vi en annan; men det har gått på samma sätt med honom och med hela raden, som vi skickat till den gamla häxan, så att vi mistat nästan hela vår hovstat. Att hon gjort dem något ont, det tror jag icke, men antingen hava de blivit slagna av fasa, då de fingo se bruden, eller också hava de ej kunnat bestå de förelagda proven; och emedan de fruktade att komma hem med oförrättat ärende, hava de hellre begivit sig ut i den vida världen.

»Två år hava nu förflutit i fruktlösa bekymmer. Då fingo vi i går höra din ankomst omtalas, och att du skulle vara en så klok och förståndig karl; och som en blixst för oss den tanken genom huvudet, att just du vore rätta mannen att rädda oss och vårt arma barn! Detta är orsaken, min kära Resepelle, varför jag låtit kalla dig, och jag hoppas, att du nu hört tillräckligt för att veta på vilken punkt saken står.»

Resepelle hade moltegat hela tiden, medan konungen talade, och drottningen grät bitterligen och sade:

»Ja, min kära Resepelle, nu känner du vår nöd, och om du har ett mänskligt hjärta i ditt bröst, så förbarmar du dig över oss och gifter dig med häxans dotter, på det att vår Teodolinda må bliva förlossad.» Därpå tog hon Resepelle i handen och såg på honom med tårfulla ögon, så att han blev helt varm om hjärtat av rörelse. Prinsessan själv förenade nu sina böner med kungsans. Hon hade betäckt sitt ansikte med en tjock slöja, så att han ej kunde se det; men hennes röst klingade milt och rörande. Alla tre bådo nu Resepelle så innerligt, att han ej kunde avslå deras böner.

»Den nådiga prinsessan vill och skall jag lösa från trolldomen», sade han, »även om jag skulle bli tvungen att gifta mig med själva den gamla trollpackan.»

Då kunde kungen och kungsan knappt styra sig för bara glädje, och de tackade Resepelle in-

nerligt. Det var nära att de fallit honom om halsen och kysst honom, så glada voro de.

Då Resepelle kom hem och hans mamma fick höra, att han skulle ge sig ut på ett sådant rysligt äventyr, började hon tjuta och hålla ett förfärligt väsende: »Nu får jag aldrig se dig mera, Pelle lilla; du har varit hemma bara tre dagar, och nu skall du bort igen, och det till en otäck trollpacka till på köpet!»

Resepelle själv kunde ej undgå att känna en viss ängslan, då han besinnade vad han lovat konungen och drottningen. »Men», sade han till sig själv, »det hjälper numera icke; nu är det för sent, och att ej förlora modet är alltid det bästa man kan företaga sig, då man ej vet vad man skall göra. Och vem vet dessutom, om det icke kan lända mig till lycka, ty ingen människa känner Guds vägar!»

Resepelles mamma gav sig likväl snart till freds, då hon betänkte, att hennes kära herr son var en storätare, och att hennes munförråd snart började tryta; och att Pelle någonsin skulle kunna bliva rådlös, det kunde hon aldrig få uti sitt huvud, ty hon trodde fullt och fast, att han var den klokaste man i hela staden, utom konungen, som hon undantog av respekt. Hon tyckte väl, att det var förargligt, att han skulle gifta sig med en häxa, »men», tänkte hon, »en ful prinsessa med¹ mycket penningar är bättre än en fattig och vacker flicka, och när hon kommer i huset, skall jag nog veta att hålla henne i styr.»

Dagen därpå skulle Resepelle begiva sig åstad; hon upprepade då alla de lärdomar, som hennes ömma modershjärta förestavade henne, och innan hon tog avsked, meddelade hon Petter följande viktiga upplysning:

»Min snälla Pelle lilla, du vet inte du, att du har en guffar i livet, som är en så klok karl att han kan höra, huru masken snarkar när han sover. Han heter von Puckelman; men jag nämner ej hans namn gärna, ty det måtte aldrig stå rätt till med honom, efter han är så klok.

Han gjorde din salig far mycket gott och har lovat att hjälpa även dig. Till all olycka var jag en gång nog oförsiktig att förolämpa honom, och sedan den dagen har jag aldrig fått se honom. På den tiden låg du ännu i vaggan. Var han finns, det vet jag inte; men det anar mig, att du skall träffa på honom någonstädes under din resa. Hälsa bara riktigt hövligt på honom och säg honom, att du är lilla Petter, som han Valborgsmässaefton för två och tjugo år sedan bar till dopet, och du skall få se, att han genast kommer ihåg dig. Han är en så lärder man, att han mycket säkert kan hjälpa dig och konungen, bara han vill».

Därpå inpackade hon i Resepelles ränsel några rena skjortor och ett par fläskpannkakor, som hon invecklade i papper, på det att hennes Pelle ej skulle svälta ihjäl åtminstone den första dagen. Nu följde avskedet under många tårar och smekningar.

Men alla hennes bekymmer för matsäcken voro

onödiga, ty för allt vad han möjligtvis kunde behöva hade konungen och hans gemål dragit omsorg. Då Resepelle kom upp på slottet, fann han nämligen allt i ordning; ja, han fick så mycket penningar, att han ej visste vad han skulle göra med dem alla. Vid avskedet voro alla djupt uppskakade, och prinsessan grät bakom slöjan så bittert, att det kunnat röra en sten. Resepelle sade därför med tårar i ögonen: »Var lugn, nådigaste prinsessa, jag skall rädda eder eller också uppofta mitt liv!»

Med dessa ord gick han sin väg.

Men man får ej tro, att kungen glömde den gamla beskedliga gumman; nej, ty det hade ej varit kungligt gjort! Samma dag som hennes son reste kom en kunglig löpare till henne med en stor penningpåse, och kungsan skickade henne varenda dag mat från sitt eget bord.

* * *

Resepelle gick nu på duktiga tag raka vägen framåt; men vägarna blevo allt mera och mera ödsliga och värdshusen allt tunnsåddare; slutligen påträffade han ej vidare något sådant utan befann sig i en stor ödemark. Till väg eller stig syntes numera ej det ringaste spår; han visste ej heller, om han gick framåt eller tillbaka, till den grad var trakten villsam. Men Resepelle förlorade likväl ej modet utan marscherade raskt på, emedan han fullt och fast trodde, att han var på rätta vägen. Och då den vänliga sol-

strålen tittade fram mellan de gröna löven, eller då skogens fåglar uppstämde sin glättiga sång, då föreföll det Resepelle, som om han fått en kär hälsning hemifrån, och all fruktan var försvunnen.

Tredje dagen om aftonen, då det redan var mörkt, tyckte sig Resepelle se ett ljus skimra emellan grenarna; och vid närmare undersökning fann han, att han ej hade bedragit sig. Ljuset kom från en koja, som stod långt in i skogen emellan ett par ofantligt stora träd. På husets ena sida varseblev Resepelle ett litet fönster; han ansåg därför försiktigheten fordra, att han passade på och såg efter vem som bodde därinne. Men huru överraskad blev han icke över den anblick, som där mötte honom!

Vid ett träbord satt en liten man på en träbänk; framför honom låg en ofantligt stor bok, i vilken han tycktes ivrigt läsa. Den lilla mannen måtte ha varit mycket gammal, ty hans ansikte var alldeles gult och hopskrumpet, och över den stora puckeln, som han hade på ryggen, nedföll ett långt silvervitt hår.

Efter en stunds förlopp slog den lilla mannen ihop boken och blickade omkring sig. Det föreföll Resepelle märkvärdigt, att ögonen ännu kunde vara så glänsande. Nu började den lilla gubben tala högt för sig själv sålunda:

»Redan jag levat i trehundra år
Och lärt mig allt mera och mera;
Snart min tid är förbi, och vitt är mitt hår:
Döden är nära, och dagar jag räknar ej flera.

Give Gud, att den sista vore redan i kväll,
Och att jag nu finge flytta från mitt jordiska tjäll!
Men ingen jag vet, som begrava kan
Den stackars, stackars von Puckelman!»

Därpå hopknäppte han sina utmärglade händer och bad med brinnande andakt. Resepelle ville ej störa honom under hans bön; men hans hjärta klap-pade av glädje över att han funnit sin vän och gynnare von Puckelman, och strax efter bönen slut uppslog Resepelle dörren och utropade:

»Det är då verkligen sant, att ni heter von Puckelman?»

»Jo, visst heter jag så», svarade den lilla gubben, under det att han nyfiket betraktade Resepelle; »just det är mitt namn och ej något annat!»

»Jaha, men om ni heter von Puckelman, så är ni min guffar; ty jag är samma Petter, som ni Valborgs-mässeafon för två och tjugu år sedan bar till dopet!»

Von Puckelman funderade nu en stund och därpå hälsade han mycket vänligt på Resepelle och bad honom vara välkommen. Sedermera framsatte han mat åt honom. Den bestod visserligen endast av mjölk och bröd, men Resepelle tyckte att det smakade förträffligt, och det var inte underligt, då han strapatserat så mycket. Sedan Resepelle blivit väl mätt, frågade von Puckelman honom, huru han kommit i den stora skogen och i vilken avsikt det skett, med mera. Resepelle gav honom gott besked på alla hans frågor och bad honom för gammal vän-skaps skull bistå honom med råd och dåd i hans

farliga förehavande. Han berättade honom, att han begivit sig på väg i det säkra hopp att träffa guffar von Puckelman.

Den gamla mannen svarade härpå: »Det var mig redan förut ej obekant, att prinsessan var förtrollad, och det har den allvisa Guden tillåtit, emedan hon var ett näsvist stycke som begabbade alla, vilka ej voro så vackra som hon. Skönheten är ett förgängligt ting, varöver ingen människa bör högmodas, och hemsökelsen länder henne troligtvis framdeles till stor nytta».

Resepelle försäkrade, att prinsessan högeligen ångrade sitt fel och att hon gråtit och förödmjukat sig så mycket hon någonsin kunnat.

»Nå väl då», sade den lilla mannen, »jag vill se till om jag inte kan hjälpa dig med ett gott råd, då du tar avsked av mig, efter du en gång föresatt dig att lösa prinsessan från hennes förtrollning, ehuru väl — det måste jag säga dig — den gamla häxan är ett elakt och illistigt stycke, som lätt kan spela dig ett spratt, så att du minns det i hela din livstid. Lagg dig nu att sova, så att du tidigt kan vara på benen i morgon!»

Resepelle lade sig nu med ränseln under huvudet på en bädd av halm och mossor. Han sov sött och drömde om guffar von Puckelman, som han tyckte ännu sitta och läsa i den stora boken och därunder göra en hop underliga grimaser.

Knappt började dagen att gry, förr än Resepelle väcktes ur sin slummer av von Puckelman, som ro-

pade i hans öra: »Nu är det tid att stiga upp, ty du har en lång resa att göra!»

Resepelle steg därför genast upp. Sedan von Puckelman en stund tegat alldeles stilla, talade han sålunda till Resepelle:

»Min kära Pelle, efter du är min gudson, så vill jag hjälpa dig så långt det står i min förmåga. Detta är likväl ej så lätt, som du tror. Du skall utföra tre prov och på köpet gifta dig med häxans dotter; men för det sista behöver du ej vara så förskräckligt rädd. De bägge första gångerna kan jag platt inte hjälpa dig, men för den tredje gången ger jag dig en pipa. Var då utan fruktan, ty då du tre gånger har blåst i densamma, så är det för alltid slut med proven, och den elaka häxans trolldom är tillintetgjord. Men akta dig väl, min kära Pelle, ty om du blåser förr än den tredje gången, så förblir prinsessan ett odjur ända till sin död; och om du ej kan bestå de två första proven, så förtrollar häxan dig genast, och då är det slut med hela Resepelle».

Den gamla gubben gav honom nu en liten pipa, som inte föreföll vidare märkvärdig, ty hon var varken av guld eller silver utan av simpel lera. Resepelle tackade sin guffar tusenfalt och frågade honom om närmaste vägen till häxan.

»Det är inte svårt att hitta dit», sade von Puckelman; »först går du en stund rakt fram, tills du kommer till ett ofantligt stort träd, därpå viker du utav åt höger, ända tills du kommer till ett träsk; därefter tager du utav till vänster, tills du kommer till ett

ihåligt träd, och så viker du utav till höger och så till vänster igen.

Och hör nu på vad jag vidare säger dig. Då du förlossat prinsessan och begiver dig på hemvägen, så gack in i min hydda, och finner du mig då död, vilket jag av Guds nåd hoppas, så begrav mig kristligt, på det att min kropp må bliva fredad för skogens vilddjur.»

Därpå vinkade han åt honom, att han skulle gå sina färde.

* *

Resepelle var nu vid gott mod och kände ingen annan fruktan än att ta fel på den av von Puckelman utpekade vägen. Men det gick bättre än han väntat sig. Redan följande dag fick han från en liten backe se ett hus, som stod mitt i en djup och dyster dal. Ingen solstråle kunde hitta vägen dit, och det ofantliga huset med dess svarta murar och mörka fönster hade ett hemskt och avskräckande utseende. Då Resepelle kom närmare huset, förstod han genast, att det var häxans boning. Runt omkring huset växte på en lång sträcka ej något annat än ljung och tistlar så höga som små träd; och några blommor, som här och där stucko fram, sågo så bleka och förtvinade ut, som om de aldrig blivit värmda av en solstråle. Ingenstädes syntes en levande varelse.

Hade nu Resepelle ej varit så tapper som han var, så hade han genast vänt om — men det gjorde han icke utan gick med raska steg framåt. På den

smutsiga, förfallna trappan trädde ingen honom till mötes, men ett par döda ugglor, som hängde på väggen, bligade på honom med sina gulsprängda ögon. Då han kommit upp på översta trappsteget, fick han se en stor dörr, som stod på glänt; Resepelle steg modigt in i rummet.

Där satt en gammal, hopskrumpen käring, otäckare än alla Resepelle förut sett. Den sysselsättning, som hon hade för sig, måtte hava roat henne särdeles, ty hennes ögon gnistrade av förnöjelse och hakan dinglade fram och tillbaka av tillfredsställelse. Det var också en passande sysselsättning för en häxa. Hon höll nämligen på att mata en stor svart katt med ett par oskyldiga fåglar, som hon plockat levande. Hon var så fördjupad i sin njutning, att hon först efter en lång stunds förlopp varseblev Resepelle, i vilken hon då spände sina ilskna blickar.

Resepelle, som blev ond på käringen för hennes grymhets skull emot de små fåglarna och som ansåg det vara bäst att genast sätta sig i respekt hos gumman, frågade barskt:

»Är ni den där gamla häxan, som förtrollat prinsessan?»

Vid denna näsvisa fråga spärrade gumman upp ögonen, så att de blevo nästan dubbelt större än förut.

»Vad är ni för en snushane, och vad har ni att göra med den saken?» frågade hon med en hes och skrovlig stämma. »Vänta bara en liten stund, skall jag besvara er hövlighet!»

»Vad jag vill!» upprepade Resepelle. »Vet ni

Hon är för god att gifta sig med den förste landstrykare.

THE THREE SISTERS. (From the painting by J. M. W. Turner.)

inte det? Jag vill lösa min prinsessa från förtrollningen och gifta mig med den unga häxan, jag menar er dotter. Krångla inte längre utan säg mig genast, vad jag skall göra för att upphäva förtrollningen. Det luktar så illa hos er, att jag ej vill dröja här längre, än som nätt och jämt behövs; skynda er därför!»

Man kan lätt föreställa sig vad den gamla häxan skulle tycka om ett sådant tal! Hela ansiktet sammandrogs, och det magra köttet darrade på benknortorna, så ond var hon; hon sväljde likväl ner sin förtret, emedan hon tänkte hämnas på ett annat sätt.

»Så, du är en sådan huggare, att du vill förlissa prinsessan!» utbrast hon. »Då får jag väl lov att titta på dig riktigt noga. Jo, du ser mig just ut att vara den rättel! Men jag är i alla fall en beskedlig gumma och vill gärna låta dig genomgå dina prov; men prinsessan, min dotter, den ger jag dig ej i första taget. Hon är för god att gifta sig med den första landstrykare som kommer. Men vi bli nog sams om den saken, då du utfört allt, som jag förelägger dig!»

Men Resepelle var icke sen att svara på hennes bitande ord. »Vad giftermålet med er dotter beträffar, så må ni ej inbilla er, att jag går och hänger mig för den skull. För all del, låt henne ej för min skull ge korgen åt någon!»

Knappt hade han uttalat dessa ord, förr än den unga häxan inställde sig, ty så ofta hon fick höra en främmande karlröst, var hon icke sen i benen.

Hon tyckte inte illa om Resepelle; och att han var en ny friare, det kunde hon sluta därav, att alla andra skydde deras boning mera än pesten.

»Jag tycker om dig, min gosse lilla», sade hon fräckt till Resepelle, »laga bara, att du kan bestå proven, så vill jag gifta mig med dig i morgon!»

Resepelle visste väl förut, att hon ej var vacker, men ett så otäckt utseende och en sådan fräckhet hade han aldrig kunnat föreställa sig. Hon föreföll honom så vidrig och motbjudande, att han helt säkert genast vänt om, om han ej tyckt, att det var synd om den stackars prinsessan och hennes föräldrar, och dessutom hade han ju givit sitt hedersord att våga allt, till och med sitt liv.

»Han vill inte ha dig», sade den gamla häxan, »han måste vara en bra kuriös människa, som ej vill ha en sådan sötunge, som du är!»

Därpå spände de sina gröngula ögon uti honom, så att det kröp i ryggmärgen på Resepelle, ty det förekom honom alldeles, som om de bägge vidundrens näsor blevo allt längre och längre, och han fruktade var minut att de bägge snablarna skulle stöta honom i ansiktet. Hans enda tröst var käppen, som han fått av greven. »I nödfall litar jag på dig», tänkte han för sig själv.

Han ropade därför med en barsk ton till häxorna: »Får jag inte snart veta de där proven, som jag skall genomgå? Kan jag därigenom befria prinsessan, så är jag inte rädd för att gifta mig med själva hin håles mamma; men jag skulle också hålla henne

varm, det kunnen I lita på. Dragen fram med proven nu, och huttlen ej längre med mig!»

Ett sådant språk hade häxorna aldrig hört förr. Den gamla häxan menade, att han ej hade så brått; »men efter du nödvändigt vill befria den högfärdiga prinsessan, så kom då!» sade hon.

De bägge häxorna gingo nu förut, och Resepelle följde efter. De gingo trappa uppför och trappa nedför och genom en mängd mörka gångar, tills de slutligen kommo till en dörr, som de läste upp, varefter de inträdde i en stor sal. Resepelles blickar möttes nu av en syn, vars verklighet han skulle betvivlat, om hans egna ögon icke hade övertygat honom om sanningen därutav.

En mängd personer funnos i salen i allehanda ställningar. Det såg ut alldeles som om de varit levande. Några tycktes ha velat stiga upp, andra sätta sig, medan somliga stodo med öppen mun. Men allesammans voro de styva och orörliga som träbilder. Ingen kunde röra ett enda finger, ty de voro alla förtrollade. Men då Resepelle såg nogare på dem, begrep han, att det var de många hovmännen, som kungen skickat hit för att rädda prinsessan, och som av den gamla häxan blivit förvandlade till stockar och stenar. Resepelle kunde ej avhålla sig från att inom sig darra av fruktan, då han betänkte, att det kunde gå på samma sätt med honom, och att häxan kanske till vintern skulle kasta honom på brasan, alldeles som om han vore ett vanligt vedträd.

De bägge häxorna märkte nog Resepellés ängslan, ty de sågo på honom med de försmädligaste skadblickar, och den unga häxan grinade, så att han trodde att hon ämnade svälja honom.

Nu sade den gamla häxan till Resepelle: »Du ser, att jag menar väl med dig. Jag vill, till att börja med, giva dig ett lätt prov, som skall bliva ditt lärospån. Du ser här en mängd personer, som ej kunna röra vare sig hand eller fot. Jag vill säga dig, huru det hänger tillsammans med saken. De stelnade för mig allesammans en vinter av köld; gå till dem och säg dem ett vackert ord och bed dem beskedligt röra på sig. Det är bra skamligt av dem att vara se så där hårdnackade. Gå och hjälp dem på benen, det skall bli ditt *första* provstycke!»

Resepelle insåg nog, att den gamla häxan bara ville driva gyckel med honom, ty han hade genast märkt, att de voro förtrollade.

»Nog vet jag ett medel», sade han, »att få dem på benen igen, men jag vill först försöka med godo.»

Han gick därpå omkring till alla figurerna, och det föreföll honom, som om de sett på honom med vemodiga, bedjande blickar. Han försökte att lyfta på deras ben och fingrar; men det var omöjligt.

»Jaså, det är på det viset!» sade Resepelle. »Om I ej viljen godvilligt, så skall jag nog veta att hjälpa er, men akten bara benpiporna då!»

Svävande emellan hopp och fruktan, började han att med käppen, som han fått av greven, basa på

hovherrarna det mesta han orkade. Redan vid första slaget återfingo de liv och började röra på sig, men de voro så förskräckta över Resepelles väldiga slag, att de togo till fötterna och sprungo sin väg, så fort de någonsin kunde utan att ens tacka sin befriare.

»Det var en ypperlig käpp!» sade Resepelle, som nu blev ej litet morskt utav sig, då han såg, att allt gick så bra. Han frågade därför genast den gamla häxan, varuti det andra provet bestod. Han sade, att han inte alls behövde vila sig utan ville skynda sig så fort som det var möjligt.

Häxorna spände upp korppluggarna och undrade, hur i all världen allt detta tillgått, men så mycket sågo de, att ingen enda av de förtrollade hovmännen fanns kvar i rummet.

»Ännu har du två prov kvar; jag är rätt glad över att det första gick så bra, men det var också ganska lätt. Kom med nu, och jag skall giva dig ett annat, som är mycket, mycket bättre än det första. En sådan förnumstig man, som du är, har ej varit här på länge. Jag håller riktigt utav dig!» Nu gingo de återigen trappa upp och trappa ned, härs och tvärs.

De passerade en mängd rum, som ej tycktes innehålla något märkvärdigt; men Resepelle brydde sig ej heller om att se sig omkring, så nyfiken var han att erfara, vad den gamla häxan nu ville göra med honom. Slutligen sade hon:

»Nu äro vi framme; spärra nu upp ögonen och skåda vad du har framför dig!»

Resepelle såg och såg men kunde ej upptäcka något annat än en ofantligt stor och tung dörr med en mängd järnbommar, den ena bakom den andra, och dörren hade icke mindre än sju lås. Ett sådant konstverk hade Resepelle aldrig sett förut; då han som bäst stod och funderade på vad det kunde vara för rariteter, som häxan gömde därinne, framskränade denna följande ord:

»Titta du mans riktigt noga på dörren, ty detta är ditt *andra* provstycke. Här har du dörren med de sju låsen! Dem skall du nu på ögonblicket läsa upp åt mig!»

»Ja, det skall jag visst göra», svarade Resepelle, »bara jag får nycklarna till låsen!»

Den gamla häxan visste inte, huru hon skulle bära sig åt för att icke kikna av skratt, och den unga skrattade med så mycket hon nånsin orkade.

»Jaså, du vill hava nycklar!» utropade bägge med en mun. »Jo, det kunde vi nog tro, du är en sluger man, du! Men det skall jag säga dig, att om du ej kan läsa upp låsen, så förblir din prinsessa sådan hon nu är, och du blir själv förtrollad!»

För egen del var Resepelle icke alls rädd, men om han nu tagit till sin pipa, så hade det varit förbi med prinsessans befrielse ur förtrollningen.

»Eftersom käppen hjälpt mig en gång förut, så kan det väl hända, att han ännu en gång står mig bi», tänkte Resepelle. Och därpå började han att basa på dörren och låsen allt vad han nånsin förmodde, men allt hans bemödande var fruktlöst.

Den unga häxan hånlog och sade: »Jo, jo, din snushane, nu är du fast!»

Då blev Resepelle bedrövad i hågen och tänkte på den goda greven och huru mycket bättre det hade varit att kvarstanna hos honom än att bege sig hem bara för att sen bli förtrollad av en gammal häxa. Men under det att han i sin förtvivlan grubblade på utvägar, föllo hans tankar på nyckeln, som han ärvt efter den där trollkarlen, som hade stulit grevens barn. Knappt hade han kommit att tänka på den, förrän den vips var ur fickan.

Nyckeln var också inte en vanlig nyckel; väl såg han ganska simpel ut men var likväl mera värd än den finaste klenod. Knappt hade han satt nyckeln i det första låset, förr än det sprang upp; på samma sätt gick det med det andra låset och så hela vägen igenom, tills sex stycken voro upplästa. Men då han rörde vid det sjunde följde en så stark knall, att hela huset darrade i sina grundvalar, och dörren sprang upp med ett förfärligt brak.

Denna gång blev den gamla häxan verkligen förbluffad över Resepelle; hennes ögon sprutade eld, och fradgan fräste omkring munnen på henne, så uppbragt var hon över att prinsessan nu skulle bliva förlossad, ty hon hatade henne av allt sitt hjärta, om man eljest kan antaga, att hon hade ett mänskligt hjärta i sitt bröst; sannolikare är väl, att en flinthård sten intagit hjärtats ställe.

När nu Resepelle kom in i det stora rummet, fick han se många besynnerliga saker. Väggarna och

taket voro fullmålade med de brokigaste och underligaste figurer. På golvet lågo stora högar av guld och ädla stenar, men de hade ett så hemskt utseende, att de påminde om Lucifers skatter, med vilka han bländar och förleder olyckliga själar.

Den gamla häxan krafsade nu ihop så mycket guld, som fick rum i hennes förkläde, och räckte det åt Resepelle, sägande:

»Allt detta vill jag giva dig, om du avstår från det tredje provet; ty jag vill hellre dö än se prinsessan förlossad. Stå ej emot din lycka; om du tager vad jag nu bjuder dig, så blir du en stenrik man, och vad behöver du bry dig om kungen och prinsessan?»

»Nej, jag tackar så mycket», svarade Resepelle, »en sådan föraktlig varelse är jag icke, att jag vill bryta mitt löfte och övergiva den stackars prinsessan blott för att bli rik! Guld det skulle ligga som glöddande kol på min själ natt och dag, så länge jag levde, och förfölja mig som ett spöke i min grav!»

Den gamla häxan trodde nu, att han förde ett så högt språk blott därför att han ville ha ännu mera.

»Säg bara rent ut», sade hon, »huru mycket du vill hava, jag skall giva dig så mycket du nånsin vill, bara du aldrig mer visar dig för mina ögon; och det säger jag dig i förväg att, om du ej kan genomgå det tredje provet, så förtrollar jag dig här på stället, så att du aldrig mer skall skåda dagens ljus!»

Men Resepelle skrattade nu helt lugnt åt hennes

hotelser; ty han visste ganska väl, att han nu ej hade något mera att frukta.

»Jag har ju redan sagt er, att jag gör en konst i allt ert guld och att jag fullt och fast föresatt mig att rädda prinsessan», var det enda svar hon fick.

Då den gamla häxan såg, att han var så morsk och ej ville låta tala med sig mera, höll hon på att spricka av förargelse. Slutligen gav hon sin ilska luft i följande ordalag:

»Jag undrar sannerligen icke, att du är så inbilsk. Men vänta bara, min gosse lilla, ännu är det ej slut. Fastän du ej är riktigt torr bak öronen ännu, så inbillar du dig visst, att själva hin håle skall dansa efter din pipa; försök, om du kan, så få vi se hur det går!»

»Ja, det skall jag visst göra», svarade Resepelle, »och det skall bli mitt *tredje* prov!»

Och genast framtog han den lilla pipan, som han fått av guffar Puckelman, och började blåsa av alla krafter, så att murarna skallrade. De bägge häxorna darrade nu i alla lemmar, och då Resepelle än en gång ville sätta pipan till munnen, började de ropa och skrika, att det var nog för denna gången och att det ej behövdes något prov vidare.

Men Resepelle lät ej avhålla sig av deras jämmerrop; och då han andra gången satte pipan till munnen, lät den ännu förfärligare, så att han så när själv hade blivit förskräckt därutav. Väggarna skallrade ännu häftigare än första gången, och jorden skalv och darrade. Det förekom Resepelle, som om

en mängd blå lågor uppstigit genom golvet och irrat omkring överallt i rummet.

»Upphör i den förfärliga andes namn, som jag tillhör!» ropade den gamla häxan, under det att hon darrade som ett asplöv. Den unga häxan jämrade sig icke mindre och hotade Resepelle med de förfärligaste åtbörder.

Det var icke utan att Resepelle själv var rädd, ty aldrig hade han kunnat tro, att en så liten pipa skulle kunna åstadkomma ett så förfärligt väsen. Han behövde därför samla allt sitt mod för att ännu en gång våga sätta pipan till munnen.

Då lät en förfärlig åskknall höra sig, jorden remnade, och en stor svart avgrund öppnade sig, ur vilken stora rökvirvlar uppstego.

Man kan lätt föreställa sig Resepelles bestörtning; fasan blev honom övermäktig, och han föll sanslös till golvet.

* * *

En god stund måtte hava förflutit, innan Resepelle återfick sina sinnens bruk, ty då han vaknade, stod solen redan högt på himmelen och den härligaste morgonluft fläktade kring Resepelles brinnande kinder. Men huru förvånad blev han icke, då han befann sig på samma bergshöjd, varifrån han dagen förut upptäckt häxans boning. Alltsammans föreföll honom som en förfärlig dröm; häxan och hennes dotter, den stora dörren med hänglåsen, allt för omkring i hans förvirrade hjärna.

Han gnuggade sig i ögonen men förgäves, häxans slott syntes ej mer utan blott en ofantlig grushög, ur vilken brinnande bjälkar här och där uppstucko.

Nu började hans minne allt redigare och redigare ordna sina bilder. Han ihågkom nu ganska väl, hurusom han själv neddignat sanslös och huru han tyckt, att en stor svart gestalt uppstigit bland lågorna och fattat tag i de bägge häxorna och bortfört dem. Huru han nu kunde stå frisk och sund på berget, det kunde han aldrig begripa, så länge han levde.

Hans goda käpp låg oskadd bredvid honom; även nyckeln låg i hans ficka; men pipan, som guffar Puckelman givit honom, måste han hava förlorat under förvirringen. Resepelle var icke alls ledsen däröver, ty han besinnade, att en sådan pipa ej var att leka med.

Nu begav sig Resepelle med hurtiga steg på hemvägen. Det var så härligt att gå i den friska morgonluften, och fåglarna sjöngo så vackert. Resepelle dansade framåt på vägen.

Han glömde ej vad han lovat guffar Puckelman; då han kom till hans hydda, ropade han i dörren:

»God morgon, guffar Puckelman; tack skall ni ha för hjälpen; nu är jag här frisk och sund igen!»

Men ingen Puckelman svarade honom; denne satt med huvudet lutat mot bordet och syntes sova, men det var dödens sömn, som höll hans ögon slutna.

Resepelle tog då en spade, som stod i beredskap, grävde med den en grav under ett lummigt träd och nedbäddade den avlidne i jorden.

Resepelle vågade ej röra något, som fanns i stugan; husgerådssakerna voro dessutom så torftiga; ty en så lärd man som von Puckelman för ej gärna någon stat.

Efter en tre dagars rask marsch återsåg Resepelle äntligen sin fädernestad. En ofantlig mängd människor hade församlat sig vid stadsporten och tycktes vänta på någon. Men då han kom så nära, att de kunde se honom, utbrusto de i högljudda jubelrop, kanonerna skallade, och Resepelle fördes i triumf genom en äreport, beklädd med blommor och kransar av eklöv. Över detta ståtliga emottagande blev han så rörd, att han icke kunde med ord uttrycka sina känslor; heta glädjetårar rullade utför hans kinder. Men en ännu större ära väntade honom; ty kungen och kungsan jämte prinsessan och allt hovfolket kommo honom till mötes. Alla hovmännen, som han förlossat, tryckte tacksamt hans händer; prinsessan och hennes föräldrars glädje och tacksamhet översteg alla gränser. Resepelle förvånades nu över prinsessans skönhet; och hon såg så mild och god ut, att han ganska väl insåg, huru nyttigt hennes prøvotid hade verkat på henne.

Så snart prinsessan blivit befriad från förtrollningen, hade kungen genast befallt, att det skulle bliva stort kalas; men då man ej visste, huru länge Resepelle skulle dröja, hade man beslutat att upp-

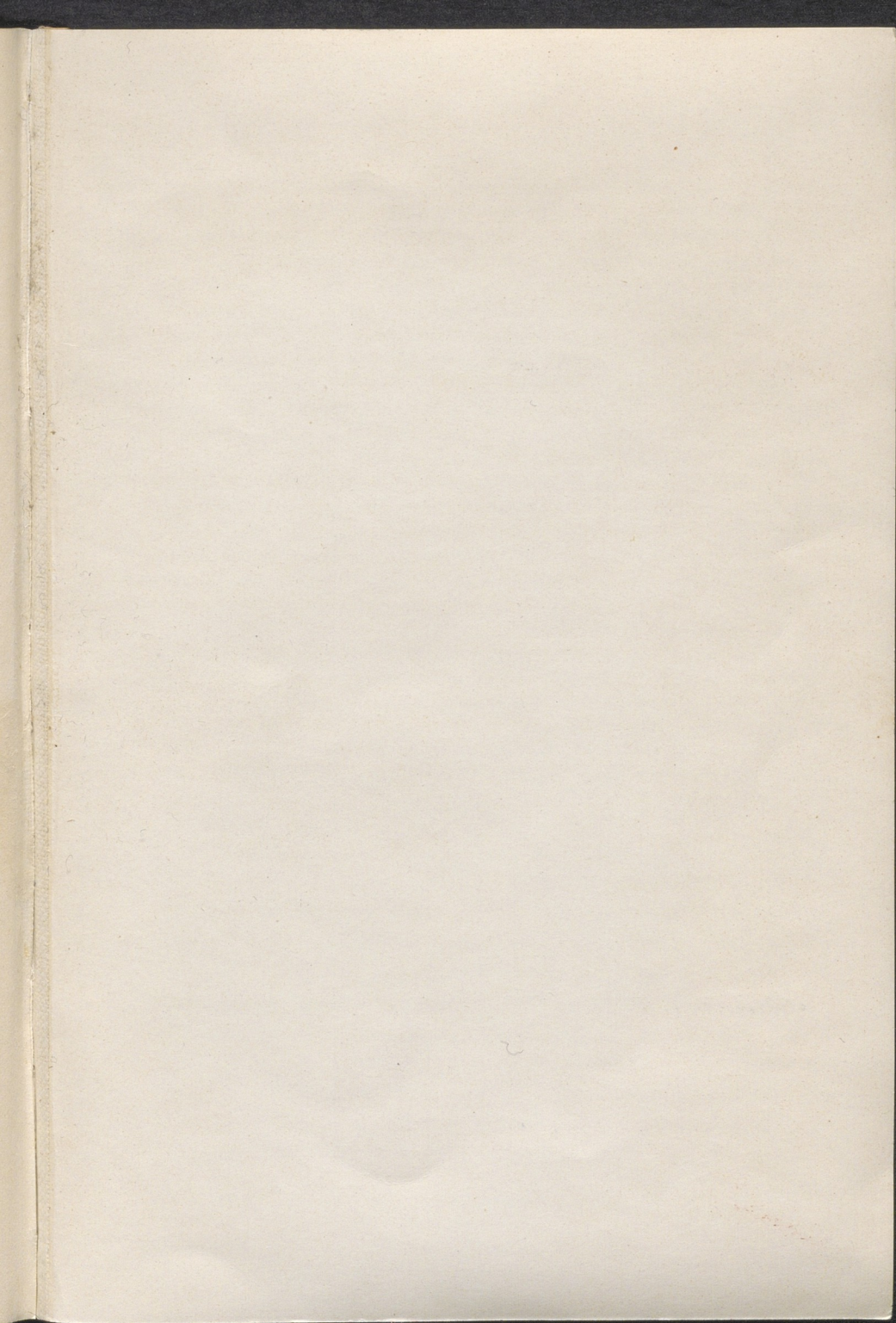
skjuta högtidligheterna i åtta dagar, under vilken tid man hoppades att den efterlängtrade befriaren skulle komma tillbaka.

Då Resepelle berättat, huru allt hade tillgått och att han ej hade gift sig med häxans dotter, så uppsteg konungen ifrån sin tron och fattade den sköna prinsessan, som blev blodröd i ansiktet och nedslog sina himmelsblå ögon, vid handen och sade: »Min kära Resepelle, jag vet ej, huru jag rätt skall kunna belöna dig; men jag ger dig det dyrbaraste jag äger, då jag giver dig min dotter till gemål och med henne mitt halva konungarike!»

Nu blev det ett dundrande bröllop; alla voro glada och lyckliga; men ingen var lyckligare än Resepelles mamma. Och nu är det slut med historien om Resepelle!

INNEHÅLL.

	Sid.
Företal.	
1. De tre systrarnas krönika	1
2. Självdukande bordet, Gullåsnan och Dansande knölpåken	44
3. Talande fågeln, Spelande trädet och Rinnande vattukällan	62
4. Storhjärta eller den tappra skräddaren	76
5. Enbusken	83
6. Flickan, som kunde spinna guld av ler och långhalm	94
7. Riddar Blåskägg	98
8. Fortunatus	105
9. Resepelle	124

Nationalupplaga

af

Carl Blinks historiska berättelser

Den historiska berättelsen har alltid varit en kär läsning för vårt folk, och nu, då intresset för svensk häfd och svensk odling dag från dag växer sig starkare, kan den historiska förtäljaren, förutsatt att han eller hon äger den folkliga uppfattningens gåfva, den medelbara känslan och den lifgivande fantasikraften, vinna stora skaror af lyssnare.

Den mycket bekanta författarinnan fru Louise Stjernström — signaturen Carl Blink — tillhörde denna grupp af utmärkta historiska berättare. Då hon för knappt ett år sedan gick ur tiden, hade hennes rastlösa och fantasifulla penna åstadkommit ej mindre än *femton band historiska romaner, begynnande med Sten Sture d. ä. och slutande med tredje Gustafs skimrande och romantiska tidehvarf*.

Redan för åtskilliga år tillbaka utgåfvos några af dessa hennes arbeten i bokform och vunno en för dåvarande förhållanden afsevärd spridning, tack vare det lifliga och spännande framställningssätt, hvaraf de präglades.

Men det är i synnerhet som folkläsning i detta ords bästa bemärkelse hennes skildringar torde kunna påräkna ett vidtgående intresse, fyllda som de äro af en varm kärlek till ämnet och burna af en ärlig sträfvan att elda fosterlandskänslan hos vårt folk.

Det är därför undertecknad förläggare beslutat utgifva en verklig nationalupplaga af Carl Blinks historiska romaner.

I en så gedigen utstyrsel, som omfånget — 200 à 300 sidor — och det billiga priset,

endast En (1) krona pr volym,

medgifva, utkommer med ungefär ett halft års mellanrum en afslutad roman, vanligen i två delar, af

CARL BLINKS HISTORISKA BERÄTTELSE.

Nu föreligger:

Sten Sture den äldre och hans samtida.

Roman	Del I <i>Lapparnes drottning</i> à 1 kr.
i 2 delar.	Del II <i>Finlands ros</i> à 1 kr.

Svante Nilsson Sture och hans samtida.

Roman	Del I <i>Dödsängelen</i> à 1 kr.
i 2 delar.	Del II <i>Barnaoffer</i> à 1 kr.

Närmast i ordning följer:

Sten Sture d. y. och Kristina Gyllenstierna. 2 delar à 1 kr.

FRÖLÉEN & COMP. Stockholm.